

מערכות

קכ"ד

קדוב המיתלה

לצה"ל -

ליום השנה למבצעך המפואר
וגילוי עוזך בקרבות סיני

שא ברכות
עלה והצלח!

בנק הפועלים בע"מ

מערכות

חשון תש"ד

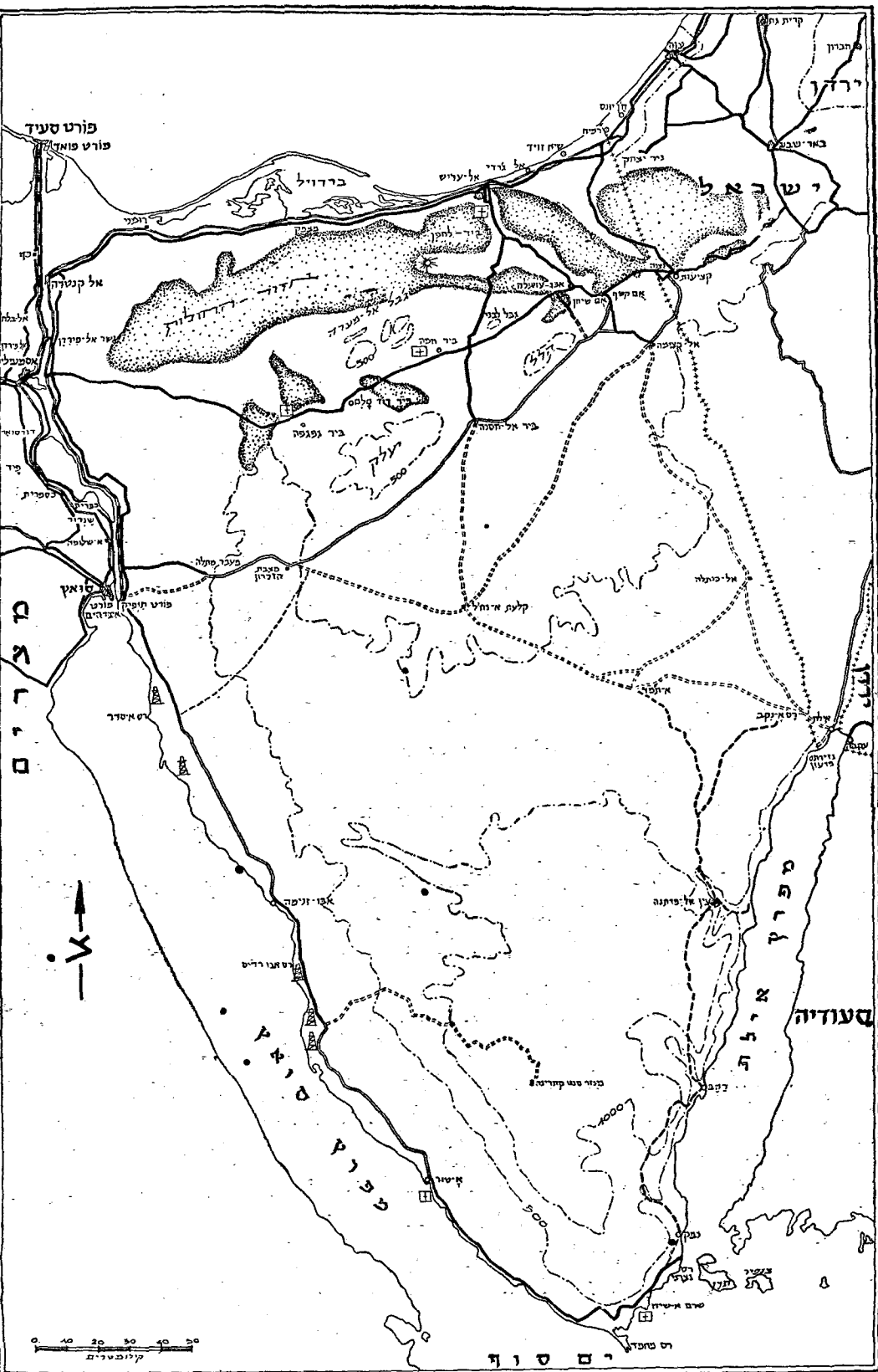
כרד ליה (קכ"ד)

ב כל מסע-מלחמה הראוי-להזכר מצוי תמיד קרב המושך אליו במיוחד את תשומת-לבם וחריפות-תחושתם של בני דורו, — ושל הבאים אחריהם. לא תמיד מתחולל קרב כזה בנקודות-הכובד של המערכה, אך כמעט תמיד על קורה-הכרעה שבה, והוא הופך לשמש בטוי מרכזי למערכה כולה וסמל לדורות. כזה היה מעשה-המלחמה של שלושת-מאות בחירי גדעון — וזה של שלושת-מאות בני-אספרטה שבתרמופילי; כך נראתה חטיבת ה-„צרפתיס-החפשיים“ בקרב-ההגנה ליד ביר-חכים, — וחטיבת ה-„צינדיטיס“ של וינגייט במעמקי בורמה. ככת מזדקרת הת-גברות יחידות הצנחנים על חתחתי-הקרב במיצרי המיתלה, במסע-הבזק המהולל ברחבי סיני.

עלילת קרב-הצנחנים במיצרים — יש בה הרבה לקחים: אך אולי הגדול שבהם הוא עמידתו ולחימתו של הלוחם היש-ראלי הצעיר, ותושית מפקדיו במבחנים חמורים. בזה, מעל לכל, סמוך ערכו המחנך והמאיר של קרב זה, שתפק תרומה משלו למסורת-מורשתו המתגבשת של צבא-הגנה-לישראל.

סקירה מקפת על מערכת-סיני בשלמותה — הופיעה ב-„מערכות“ כותב חובב קריג, עתה, ביום השנה השלישי למבצע „קדש“, מוגש בזה תיאור ממצה של „קרב-המיתלה“.

פורט העיד
פורט פואול

ירדן

יזרעאל

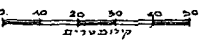
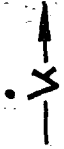
מזרחים

מפרץ אילת

הים התיכון

מפרץ אילת

מזרחים

המבט קדימה

קטעים

מדברים

ביום-סיני

תשי"ד

מה, יחד עם פעילותנו על הגבול בכל מקרה של תקלה, מקיימים את עמדת-הכוח המרתיעה שלנו בזירה. אכן, כאן רצוני לומר כמה מילות-אזהרה: עלינו לזכור, יום-יום, כי כוח-ההרתעה איננו ענין של קבע, הנקבע אחת ולתמיד. הוא נובע מיחסי-כוחות — והללו תמיד נתונים בתנודה.

ביסוד יחסי-הכוחות — מאמצנו לטיפוח ערכי לחימה, תוך אימונים ותוך פעילות מב-צעית כאחד; הודות לפעולות ההדרכה הענ-פות, הן בתחומי הפיקוד והמטה והן בתפקי-דים מקצועיים, מחד-גיסא, והודות למאמצים לרכישת ציוד בעל איכות טכנית-מבצעית רמה מאידך-גיסא — אמנם מתקדמים אנו בפיתוחו של כושר-לחימה מוגבר.

אגע עתה באחדים מנושאי-המוקד המעסי-קים אותנו:

א. חיסון לקרב והשרשת ערכי לחימה הוא נושא-המוקד הראשון, והוא נחלק למספר תפקידים; והרי כמה מהם: —

1) לשמור על כושרם של חילות-המילואים, ולהקנות להם תוך שירות-מילואים שטחי-יכולת חדשים. לנוכח שינויים החלים אצל האויב ואצלנו, ברור שעלינו להתכוון כאן ליותר מאשר לריענון הידיעות, ועדכונו בלבד.

2) כיצד, ובאיזו מידה, ניתן לקיים מתח מבצעי כזה באמונים שיהיה ביכולתו לחסן את הכוח הסדיר, להשריש בו העזה והחלטת-נחושה לקרב, כך שאף חייל לא יחשף להלם המגע הראשון עם האויב? יודע אני כי אין הדבר פשוט. תקופת רגיעה מחייבת שגרה, פקודות מפורטות; אבל אם מגזימים באלה הרי פוגעים בכושר-ההעזה ובמקוריות.

ב. טיפוח הנכונות להלחם והכוננות להלחם — הן נושא-המוקד השני; ואף לו כמה חלקים:

1) ממבצעי העבר יצאנו לרוב בהצלחה. עם כל הרצון האדיר שנדע מראש מתי נפעל, או מתי יפעל האויב, אסור לנו להשען על אפשרות שאינה ודאית. לכן לפנינו בחן שני — בכל שעה בה יפרצו פעולות האויב עלינו להיות מוכנים להן, ובכל העירנות המתמדת

— — — היום לפני שלוש שנים עבר צה"ל את הגבול הישראלי-המצרי. תוך חמישה ימים הכניע את הצבא המצרי והביא לידי מצב-דברים חדש, שרישומו ניכר עד עצם היום הזה. מערכת "קדש" נמנית על אותן מלחמות אשר בעולם של היום מכונות הן "מלחמה מצומצמת", "מלחמת-פריפריה", "מלחמה מקר-מית" וכיו"ב. אך יהיה השם שינתן לה אשר יהיה, יש לראות מלחמה מסוג זה כדבר העלול להתרחש בזירה שלנו — ועלינו חובתנו שנהיה נכונים לקראתה.

דרך ארוכה עברנו אחרי "קדש". לקחי המערכה סוכמו ונלמדו — ועדיין אנו בתהליך סיום לימודם, והכנות לקראת באות. החשש שחששתי מפניו ביותר והוא, שנתכונו למלח-מה הבאה בדרך ובתנאים בהם נלחמנו ב-"קדש" — לא נתאמת. נדמה לי שאנו רואים עתה ביתר בהירות את השוני הצפוי במלחמה, ומתכווננים לקראתו. האימונים האינטנסיביים אשר ביצענו נוצלו לקיום ערכי-לחימה הנחו-צים למגע עם האויב ולפיתוחם, וחסיון מפק-דים ויחידות לקרב.

אינני מתכוון לומר כי כבר הגענו אל היעד. מה שחפצתי לציין הוא כי מאחורינו מאמץ פורה, שנעשה על-ידי אנשים רבים, מאמץ שעליו אפשר לבנות ולפתח הלאה — וכי תהי-ליך זה של פיתוח ערכים ויכולת, והקנייתם לגייסות, ימשך. הצעדים הרבים שעשינו קדי-

שהדבר מחייב. כי את המורחה-התיכון מאפינת פתאומיות האירוע; ואל לנו לזלזל באויב.

2) בתקופת רגיעה הדגש הוא על פיתוח כושר שמירה על הציור, ואילו בשעת לחימה הדגש הוא על הפעלת ציוד זה במלוא עוצמתו — ושחרור הרסן להעזה, יוזמה ומקוריות.

ג. היכולת להפתעה ויוזמה — היא נושא-המוקד השלישי; וגם אותו ניתן לחלק לכמה חלקים.

א. משנה-השיבות לגורמים אלה אצלנו, משום שלא נוכל לעמוד במירוץ כמותי של אמצעי-לחימה — כי קיום עליונות איכותית בכלים תלוי במקורות כספיים ובתקציב. אנו נצטרך להשען על איכות אנשינו המפעילים את הציוד הנמצא בידם — ועל יוזמתם בתפ-עולו זה.

בכל מלחמה גם המתוכננת ביותר ואפילו במבצע כמו "קדש", עלולים לחול מצבים של שיבוש הסדר, המנהלה והמשמעת, וכל מיני תופעות בלתי-צפויות, כגון: מברק שלא הגיע, או מפקד שנהרג, ועל אלה מתוסף עוד הערפול הרב בידענות, הן על גייסותינו-אנו והן על גייסות האויב. כל אלה מחייבים גם יוזמה וגם פתרונות-מראש בעזרת התרגול-מפין בדוק.

מצויה עוד תופעה אחת העשויה להדאיג בעתיד הקרוב, יותר מאשר לפני-כן, את כל העוסקים בסוגיות צבא. העולם כולו, והישוב בתוכו, מתקדמים בצעדי ענק מבחינת מיכון ואלקטרוניקה. בכלון-אלה אסור כל גילוי של ביצוע חסר-דיוק בקטנות, או בליצוע חסר-שלמות או שאינו מושלם מבחינת העיתוי שנקבע לו. ואם חסרים אנו הרגלי דיקנות בקטנות יום-יום, הרגל לגמור כל דבר בשל-מות, והרגל לגמור דברים בזמן — הרגלים שיש לראותם בתור ערכי חיים — כי אז עשוי חוסר-הרגלים פאלה להיות פתח לליקויים חמורים. אני יודע שאיננו יכולים, תוך השנ-תיים-וחצי של שידוך החייל בצה"ל, ליצור הרגלים אלה בחינת יס-מאי, כי ערכי חיים אלה, שביטויים הוא הריצות ועבודה, נרכשים

בעיקר בבית. אבל עלינו לעשות בתחום זה יותר משעשינו עד כה, כי בהעדר ערכי חיים אלה אצל האנשים לא נוכל להפיק מהם את מלוא החזרת-ההשקעה ואת מלוא היתרון המביאים הצלחה בשדה-הקרב.

*

דרכי הפתרון לשאלות הניצבות לפנינו ידועות לנו, ואינן בגדר סוד לעצמנו. כל מה שעלינו לעשות הוא לפתח אותם עד לקצה היכולת והמיצוי ע"י הגדלת הדרישות שאנו מציגים בפני כל מפקד ובפני כל חייל, בפני המפקדה והיחידה, שינויי-דרישות אלה מחיי-בים גם שינוי בגישה המחשבתית שלנו; וככל שנקדים בכך — נקדים גם לראות את התוצאות.

המפתח לשינוי המחשבתי הנדרש, הנובע מתיאור הבעיות שהוצגו על-ידי לעיל, יבוא כתוצאה מהדרישות שנעמיד בפני כל המפק-דים שב"צינור-הפקוד, ובאם רוצים אנו שתהלומנה את תנאי הלחימה הבאה, חייבות הן להיות חריפות.

החמור ביותר שבדרישות אלה מבחינת יישומה במציאות, הוא הצורך להסתגל לכך שלא יהיה כלל שלב מעבר מתנאי-רגיעה לתנאי-לחימה, כי מעבר זה עשוי להיות פתאומי. אכן, זהו ענין של פיתוח אופי, שיהא מושתת על כך כי המפקד ידע מה יהא נדרש ממנו במלחמה הבאה. — ועליו להיות מחונן באומץ-לב והחלטיות המספיקים כדי לקיים את הנדרש הזה. אך לא די בכך. עליו לאהוב את אנשיו, ולהחדיר גם בהם רוח-לחימה — או במלים אחרות, את הרצון וההחלטה הנחרצת לנצח.

*

המפקדים שונים הם, ובעלי קוי-אופי שונים. יש מפקד בעל אופי עצמאי — שיש רק לעודדו, לכונו ולפקח עליו. ויש טיפוס אשר לו צריך לפרט את המשימה, אך גם הוא אין צורך בפיקוח עליו. עלינו לטפח בקרבנו את הטיפוס העצמאי, שדי לו בעידוד בלבד. על המפקד להעריך נכונה את המשימה המוטלת עליו, כדי לודא שיהיו לאנשיו —

שכרגיל מיעוטם חיל-סדיר ורובם אנשי-מילואים, המורכבים מבני עליות שונות — מירב הסיכויים להצלחה. רק לימוד תנאי הקרב הצפויים, תרגול אנשיו בלחימה והכשרתם להשגת יתרון בתנאים-צפויים אלה יאפשרו לו הערכה נכונה של תנאי ההתמודדות. ערפל הידיעות, שיבושי שדה-הקרב הנוצרים עקב אירועים בלתי-צפויים, עצמת-האש, מהירות הלחימה וקצבה — כל אלה משפיעים, מחמת אפקט ההלם שלהם, על יציבותו הרגשית של המפקד או החייל, מכבידים עליו את התפקיד לשמור על היוזמה, או לחזור ולתפוס לידיו את היוזמה באם הפתיענו האויב.

ובאשר לפיקוד בקרב. עלינו לשמור ולקיים את המנהיגות מלפנים, ואת הפיקוד האישי. הכונה לכך שיהיה "פיקוד אישי" בין המפקד למפקד-המשנה שלו, ובין המפקד לקציני-מטהו. כלומר, במקביל לעבודתו הסדירה של מטהו, ימצא המפקד פעם כאן ופעם שם, בהתאם למצב. ככל שיעלה בידו לאמן טוב יותר את מטהו — כן יגדל הזמן שיוכל להמצא עם מפקד-המשנה שלו.

דרושים מומחיות ודמיון כדי להחליט היכן ומתי להנחית את הכוח מול האויב. אבל מידת המומחיות והדמיון שדרושים לכך הנה קטנה לעומת המומחיות והדמיון הדרושים בשביל לבצע זאת, למרות הפרעות האויב.

ידע זה — הוא המפתח לגמישות, לקיום תנופת-התנועה ותנופת-ההתקפה. בידע זה תלויה היכולת לבנות את "נקודת-הכובד", אשר תכופות יש לבנותה על חשבון מאמץ משני, כי היא-היא הבסיס שבהסתמך עליו מעיזים מפקדים לנקוט "בהימור מחושב"

(calculated risk) וכאן מונח המפתח למ-הירות ריכוז-האש ולעצמתה.

*

הבסיס ל"מוראל" הוא יציבותו הרגשית של החייל. המסקנה המשתמעת מהנסיגה במלחמה היא כי יש יחס ישיר בין יציבות רגשית תחת האש לבין רמת החינוך וההשכלה. באור זה עלינו לראות את מאמץ החינוך, המאמץ ההשכלתי וההסברתי, הנעשים במפעליו של קצין-חינוך ראשי, בגדנ"ע, בנח"ל ובפיקוד ההדרכה — כי יש קשר ישיר בין מאמץ זה לרמת היוזמה הצפויה של הפרט.

תנאי הקרב ומידת היותנו משור של בני גלויות ואנשי-מילואים מחייבים אותנו לת-שומת לב רבה בשטח המוראל, הרבה יותר מהרגיל בצבאות סדירים אחרים.

קצאתי אצל פילדמרשל ויול קטע האומר: — "הגורם המכריע האחרון בכל מגע-קרב ומלחמה הוא המוראל של הגייסות המתמוד-דים. נשק יותר טוב, מזון יותר טוב, עדיפות מספרית — כולם ישיעו על המוראל. אבל רק רצון לנצח הוא שיכריע בסוף". למדנו זאת ב"קדש" בתנאיה המיוחדים של מערכה זו, אך עלינו להתכונן לתנאים חמורים יותר.

אין לנו שטחים, חמרי גלם, ואוכלוסיה כאלה שאת התמודדותנו באויב נוכל לנהל "לפי כמיות". למען הצלחתנו הננו תלויים בשני דברים: —

א. באיכות הכוחות — אבל לא באיכות-סתם בלבד; עליה להיות איכות מקורית ומאומנת.

ב. באימוץ המוחות והמומחיות של כל אחד ואחד בתוכנו. —

קרב המיתלה

צאת: שדגא גפני

החומר נאסף על ידי רב: סדן א. אילון

המהלך הפותח

המכצע המוצגת הראשון בדברי ימי עמנו — משפט זה מצלצל בודאי כמליצי, אך יש בו, אולי, כדי למסור משהו מטעמה של האוירה ששררה ערב מערכת סיני במטה יחידות הצנחנים. מפקד הצנחנים אריאל שרון ("אריק"), ומפקדי-המשנה הבכירים שלו, היו האנשים שנשאו מזה שנים בעול טיפוזה והכשרתו של כוח זה למלחמה; במאמץ ממושך ורצוף-מעקשים יצרו את היש — כך וכך יחידות צנחנים, שכל אנשיהן מתנדבים, והם מאומנים, מחושלים ושבעי תרגילים, תמרונים ולחימה במסגרת פעולות-התגמול בגבולות. עתה, משגורו המסיבות התמאדות כללית שניה בין צה"ל והצבא המצרי, הוטל עליהם, זו הפעם הראשונה בתולדותיהם, להגשים בתנאי מלחמה ממש את יעודם האמיתי של כוחות מוצנחים — היעוד שלשמו יצרה אותם ארצם ושלשמו עמלו והתכוננו הם עצמם זמן כה רב — לצנוח בעורפו של האויב ולבצע את המהלך הפותח של המבצע, אשר נועד לתרום תרומה חיונית ביותר להצלחת המערכה כולה.

הימים האחרונים עברו עליהם בתכנון קדחתני. בשעות הצהריים של 26 באוקטובר (יום ו') הגישו את תכניתם למפקדה הממונה עליהם, לאישורה. התכנית אושרה. אריק שרון נתן את פקודותיו הסופיות בערב השבת, ואז שמעו מפקדי יחידות-המשנה את משימותיהם.

ראה תבליט מיצר המיתלה בעמ' 55, ותרשים של קרב המיתלה — בסוף החוברת.

המשימה הנכבדה ביותר נפלה בחלקו של מפקד כוח א' על כוח זה הוטל לפתוח את המלחמה ע"י צניחה בשעת ה"ש" ממש, מערבית למיצרי המיתלה, ולהתבסס שם להגנה. שאר הכוחות יחצו את הגבול בשעת ה"ש", יכבשו את כונתילה, את-תמד וקלעת-אנ-נחל, תוך כדי מיגור הכוחות המצריים שבכל מקום וכיבוש מוצביהם — עד שיגיעו אל הכוח שהוצגה, ויערכו במשותף אתו להגנה על שני הפתחים — המזרחי והמערבי — של מיצרי המיתלה.

נדלג על השלבים המוקדמים של הכנת המבצע, הראויים כשלעצמם לסיפור-מעשה מיוחד משלהם — ועל תנועת הכוחות אל שטחי הכינוס וההערכות.

בחצות ליל 29/28 באוקטובר נעשו בתכנית תיקונים אחרונים, והחשוב שבהם — כי הכוח המוטס יוצגה מזרחית למיצרי-מיתלה, ויתבסס במזלג הדרכים מיתלה-קלעת-אנ-נחל-ביר-אל-חסנה. את תפיסת המבואות המערביים של המיצרים הוחלט לבצע בתנועה על פני הקרקע, לאחר שיתחברו הכוחות.

בשעה 1700, ביום 29 באוקטובר 1956, צנח כוח א' ב"מזלג".

כל היעדים עד המיתלה — נכבשים

אותו זמן, בקירוב, חצו את הגבול הכוחות שנועדו להתחבר עם הכוח המוצגה. התחברותם — כלומר, עד ליל 31/30 באוקטובר — התנהל המבצע לפי התכנית, ללא תקלות מיוחדות, פרט למס הכבד שגבתה הדרך הקשה-לתנועה מכלי-הרכב של הכוחות המתקדמים מן הגבול אל הכוח שהוצגה והתבסס במזלג, ולפיגור שחל עקב כך בלוח-הזמנים. כוחות האויב הובסו בכל מקום: מכונתילה ברחה המחלקה המצרית שהחזיקה בה.

המחשבה

יום ששי, 26.10.56

— — — א. חטיבת הצנחנים — מעבר הגבול בשעה 1600 מאיזור כונתילה. התכנית בקיום כלליים — 1. גרוד צונח ותופם את מעבר מיתלה. 2. גרוד ברכב רץ וכובש את נחל. 3. גרוד בעתודה לכיבוש נחל ואח"כ כמוקם עם הטנקים בין נחל ובין מיתלה בעתודה חטיבתית. המגמה הכללית היא להחזיק במעבר מיתלה עד הסוף. אם יתהווה שם לחץ חמור ישנה אפשרות של התקפלות לנחל, אולם החזקת המקום שהוא נוח מבחינה טופוגרפית-טקטית היא חיונית הן לשם פיתוח מאמץ נוסף במשם לאורך ים סוף למקורות הנפט וא-טור, והן לשם קביעת עובדת היותנו ליד התעלה בשלב מוקדם ככל האפשר, ועל ידי כך קביעת עובדה של השתלטות צה"ל על כל חצי האי סיני. החזקת המקום נותנת גם אבטחה אנפית ואלמנט לריתוק כוחות בשלב התקדמות כוחותינו אל תוך סיני. — — —

מטיכום התכנית למבצע "קדש"
(מתוך יומנו של אלוף מ. דיין)

קודם שנפרסו כוחותינו להתקפה עליה; במשלט החזק של את-תמד גילו שתי הפלוגות שהחזיקו בו יכולת לפתח נפח אש גדול, אך לא-דוקא יעיל, והוא הוכה שוק על-ידיך בהסתערות נמרצת של זחלמינו. בקלעת-אנ-נחל חזרה פרשת את-תמד, אלא שהתנגדות האויב כאן היתה רפה יותר. משם ועד ל"מזלג" לא נמצאו עוד כוחות מצריים.

הכוח המוצנח שתפס עוד בערוב יום ב' את ה"מזלג" והתבסס בו, לא נתקל בשום התנגדות מאורגנת. פעילות האויב באויר כנגדו וכנגד הכוח המתקדם אליו היתה עד 31 באוקטובר קלה, ואילו פעילות מטוסינו להגנת כוחות אלה — ערה ביותר. מטוסי האויב פגעו בצנחנים פגיעה של ממש רק ביום ג', 30 באוקטובר. אותו יום, בשעות הבוקר, השמידו שני "מיגים" מטוסי-קישור מסוג "פיפר", שעה שהתעתד להמריא ממערך-ההגנה שב"מזלג", וסילונים מצריים אחרים תקפו שלוש פעמים את מחזיקי המשלט הכבוש באת-תמד והסבו להם מספר אבידות.

והנה, בהמשך יום ג', בסמוך לשעת הצהריים, ראו תצפיותינו, שהוצבו על גבעת "מצבת פרקר" הסמוכה ל"מזלג", ועל הגבעות הנשקפות אל מבואותיו המזרחיים של המיצר, כלי-רכב של האויב מתקרבים ובאים ממערב, בדרך המיצר.

האויב במיצרי-המיתלה מובס לכאורה

בכלי-רכב אלה נסע חלוץ החטיבה המצרית השנייה, אשר חנתה עד יום ב' במחנה הצבא שלופה, בעבר המערבי של תעלת-סואץ, ליד עיר-הנמל פורט-תופיק. שניים מגדודי החטיבה הזאת, החמישי והשישי — קיבלו ביום ב' פקודה לחצות את התעלה ולתפוס מערכי-הגנה, שתוכנו מראש, בשני קטעים של מיצרי המיתלה. בשעות הבוקר המוקדמות של יום ג' צלחו הגדודים הללו את תעלת-סואץ באמצעות גשר רפסודות. פלוגת החלוץ של הגדוד החמישי, שהצתה את התעלה ב-0300, נסעה והגיעה כעבור שעותיים בקירוב עד לקרבת המצבה. משימתה היתה, לדברי חיילים מצריים שנפלו בהמשכו של הקרב לידנו, "להערך נגד כוח מוצנח". שאר הגדוד החמישי נסע בעקבותיה ותפס בשעה 1000 עמדות בגבעות אשר משני עבריו של המיצר, בריחוק כ-5 קילומטרים מערבה מן ה"מצבה". במדרגות ובכוכים הקטנים שבמדרונותיהן התלולים, דמויי המצוק, הסמוכים לדרך, החלו חיילי הגדוד בונים מחפות מאבנים.

יחידת מרגמות כבדות שסופחה לגדוד הזה התמקמה בקרבת המערך שלו והחלה מטוהת את מתחם ה"מזלג". בעוד הטיווח מתנהל החלו שתי מחלקות מצריות מתמרנות ומתקרבות אל גבעת ה"מצבה". אותה שעה נשלח כוח שלנו מה"מזלג", בתנועת איגוף עמוקה, לעבר עמדתן המשוערת של המרגמות, כדי לחסלן. בעוד כוח זה נע ליעדו, ובעוד פצצות מרגמותינו הפפדות שב"מזלג" מפיצות את הרגלים המצריים התוקפים את גבעת ה"מצבה" ומניסות אותם, נכנס לפעולה חיל-האוויר שלנו. מטוסי סילון הסתערו על סוללת המרגמות המצרית וחסלוה. משם נפנו מטוסינו לכלי-הרכב הרבים שמילאו את המיצר, ועשו בהם הרס רב. מכאן ואילך, עד רדת חשכה, לא חדלנו מטוסינו מלתקוף את שדרות הרכב של האויב — מפאתם המזרחית של מיצרי-המיתלה ועד תעלת-סואץ. במיוחד גיזוקו מהתקפותיהם היחידות העורפיות יותר של החטיבה המצרית — אלה אשר לא הספיקו להגיע אל המערך שהוטל עליהן לתפוס, ונלכדו בעיצומה של הנסיעה אליו. גם רכב הגדוד החמישי — הקדמי — הושמד כמעט כולו, אפס אבידותיו של הגדוד באדם היו מעטות, שכן אנשיו כבר נחבאו בעמדותיהם. עמדות אלה קשה היה לגלותן מן האויר, כשם שקשה היה לגלותן מן הקרקע. מכל מקום, טייסינו לא הבחינו בהן, ומשום כך דיווחו, בערוב היום, כי המיצרים נתרקנו מכוחות אויב, וכי מרבית אנשיו הושמדו בתוך כלי הרכב, ויתרם נמלטים על נפשם ברגל, מערבה.

פרט לאירועים משמחים אלה לא התרחש אותו יום בגזרת הכוח המוצנח שום דבר בעל חשיבות — עד אשר הגיעו אליו, בחצות הלילה, ראשוני הכוח המתקדם מן הגבול. מחזות נרגשים של פגישת חברים באו בעקבות זאת. אחר חצות הגיעו ל"מזלג" הדרכים יחידות נוספות של אותו כוח, ונערכו לחנית לילה בקרבנות. מזרחית ל"מזלג", לאורך הדרך לקלעת-אנבאל.

התנועה למיצרי-המיתלה נדחת לשעות היום

אריק, מפקד יחידות הצנחנים, ערך סיור בזק במערך ה"מזלג", ונתאשרה סברתו כי מערך זה, אשר תוכנן מראש, אינו עולה בקנה אחד עם תביעות ההגנה הטובה. המערך היה קטן מדי — ועל כן צפוף מדי וחסר עומק; ממנו כלפי צפון וצפון-מזרח — משם נשקפה סכנת שריון — השתרע שטח מישורי לחלוטין, ובמערב חלשו עליו גבעות-המיצר. לא נמצא בקרבנות שום תואי-קרקע שיוכל לשמש כמתחם-מגן בשביל הכוחות הנוספים שהגיעו אליו בדרך היבשה. אי-לכך ראה אריק צורך דחוף להמשיך מיד בסעיף הבא של תכנית-המבצע — התבססות בחוף מיצרי המיתלה, המעניקים אפשרויות להגנה. אחרי הסיור זימן את מפקדי היחידות שלו, כדי לתדרך אותם לקראת המשך התנועה אל המיצרים, אך נוכח מיד, כי הם ואנשיהם מיוגעים לחלוטין, כמותו עצמו, לאחר המאמץ הרצוף בן שלושת הימים והלילות, אשר עבר עליהם בדרך מן הגבול ל"מזלג". כן נוכח, שאין בידיו עדיין ידיעות על האויב במידה הדרושה לעריכת תנועת-לילה אל המיצרים. התנועה נדחתה, איפוא, לשחר. באותו מעמד סוכם כי התנועה למיצרים תתחיל ב-0400, וההשתלטות עליהם ב-0600. לשעה זו הוזמן אריק סיוע-אוויר. האנשים נתפזרו לתנומה בת שלוש שעות. צינת המדבר התודרת עור ועצמות לא הניחה לרבים מהם לעצום-עין — למרות צמאונם הנוקב לשינה.

ב-0200 נתקבלה במטהו של אריק הודעה כי לא אושר סיוע-האוויר שהוזמן לשעה 0600. הוא פסק כי התנועה עם שחר תבוצע גם בלעדי סיוע זה. בראשית האשמורת האחרונה של הלילה נעורו כל הכוחות שהגיעו מן הגבול והתארגנו למסע בשדרה ארוכה של כלי-רכב. ב-0400 ניתן לשדרה זאת התזווה, אך היא לא הרחיקה נסוע: — הודעה על ביטולה של התזווה רדפה את אריק, מפקד השדרה, והשיגה אותו. הוחל מיד בפיוורה של השדרה הגדולה — לבל תחשף באור היום, הממשמש ובא, לעיני אוירת האויב. בסמוך לשעה 0600 הושלם הפיזור — ובעוד מועד, שכן בשעה

אריק שרון, מפקד הכוח, רושם הזמנה לסיוע-אוויר.

0600 הופיעו בשמי ה"מזלג" 4 מטוסי "ואמפייר" מצריים. מטוסינו שנמצאו במקום, ערכו להם קבלת-פנים חמה, הפילו שניים מהם, והבריחו את שני הנותרים, כשחרטומו של האחד פולט עשן.

באור היום סיר אריק שוב את מערך ה"מזלג" וסביבתו, ומסקנתו אשר הסיק בסיורו בלילה קיבלה עתה משנה-תוקף — אין המערך והשטח שמסביבו מספקים את הדרוש לו לביצוע משימתו, שהיא הקמת מתחם-הגנה של ממש.

בשעה 1030, בקירוב, הוחלט לשגר סיור-אלים אל המיצרים; אם לא יתקל הסיור בהתנגדות חזקה, נאמר בפקודת-המבצע לתנועה זאת, יתקדם עד המבואות המערביים של המיצרים וישתלט עליהם; אם יגלה האויב התנגדות חזקה, אין להמשיך בהתקדמות, אלא לתפוס עמדות ולנסות לשבור את ההתנגדות באש מרגמות כבדות. אולם אותו בוקר הסכימו הכל לחות-דעתם של הטייסים, כי הכוחות המצריים במיצרי המיתלה הוכחדו או הונסו. הגם שנעשו הכנות מרובות לקראת הסיור האלים, הוא נצטייר בעיני משתתפיו כמסע קל אל תעלת סואץ. רבים מן היחידות שלא שותפו בו קינאו במשתתפים, וביקשו להתלוות אליהם. אריק, שהתעתד להשתתף בסיור, נשאר במטהו, מאחר שאותו יום עמד לבקר אצלו הרמטכ"ל. הפיקוד על הסיור נמסר תחילה למשה, מפקדה של יחידת צנחני-הנחל, אשר שתיים מיחידות-המשנה שלה היוו את עיקר כוחו של הסיור. אריק תדרך את משה בדבר משימתו. אולם אחרי-כן, במרוצת ההכנות ליציאה, עבר הפיקוד על הסיור לחביבי, סגנו של אריק, שהצטרף לסיור.

הסיור יוצא

חביבי בחר לנסוע בזחלם הפיקוד, אשר בו נקבעה המרכזת למערכת-הקשר של שדרת-הסיור. הוא החליט, כי על אף היותו בעל התפקיד הגבוה ביותר בין היוצאים,

זכתיים הביתה לפני
התזחה קדימה.

ישאיר את הפיקוד-למעשה על הסיור בידי משה, מאחר שהלה תודרך ביתר פירוט בדבר המשימה.

מראה שדרת הרכב הגדולה, שנערכה לעיניו לתנועה על פני הדרך המוליכה מן ה"מזלג" לעבר מיצרי המיתלה, עשוי היה להרהיב עין ולב; בראש ניצבו שישה זחלמים. מן הראשון שבהם הודקר קנה של "באזה" המוצבת על הצובה נגד-מטוסי, ומן האחרים — קניהם של מקלעים קלים. הצנחנים שבזחלמים היו מטעינים את המקלעים בסרטי תחמושת,

או מיטיבים את ישיבתם לקראת המסע הארוך הצפוי להם. בוחלם השלישי במספר עמדו סגן וקסי, וקסי שמו בפי כל, הוא מפקדה של המחלקה המוגברת, ששימשה עתה כמשמר-הקדמי של השדרה — ומשה, אשר בחר לנסוע בזחלמו של מפקד המשמר-הקדמי — כשהם משוחחים ביניהם בעיינם במפה.

אחרי ששת הזחלמים עמד רכב-הפיקוד של יחידת הטנקים, ובו נמצאו סרן דהב, מפקדה של יחידת הטנקים, צבי, סגנו של משה, קצין התצפית של סוללת המרגמות הכבדות, ומספר קשרים ומכשיריהם. יצחק דיבר בשפופרת מכשיר-הקשר עם חלק מן הטנקים שלו, שניצבו מאחוריו, ומסר להם הוראות אחרונות לתזווה. שאר הטנקים של יחידתו לא סיימו עדיין, לדאבוננו, את דרכם רבת-התחתית מן הגבול ל"מזלג". בקניי-התותח שלהם הזדקרו הטנקים לעין בשורת הזחלמים הארוכה, שנתמשכה לפנייהם ומאחוריהם. גיפ שניצב מאחוריהם, היה המאסף של יחידת השריון הקטנה הזאת.

חביבי עצמו נמצא בזחלם שניצב אחרי הגיפ. זה היה זחלם-הפיקוד של כוח-הסיור. בין המפקדים שבו נמצא דב, מפקד בכיר, שזכותו להשתתף בסיור באה לו, משום שלכוח-הסיור צורף גם כוח סיירי-הצנחנים — "הסיירת". המפקדים הביטו עתה בדאגה השמימה. חוששים היו שמא תהווה השדרה המרוכזת מטרה נוחה מדי לאוירית האויב, ובקוצר רוח המתינו עתה לתזווה, שבה יוצרו רוחים גדולים יותר בין כלי-הרכב.

בהמשך השדרה ניצבו שישה זחלמים נוספים. קני "באזות" הזדקרו מתוך שניים מהם. בראשון שבהם עמד פייקס, מפקדם, ומסר הוראות אחרונות למפקדי-המשנה שלו. מאחורי זחלמים אלה נראו כלי-הרכב של יחידת המרגמות הכבדות, שנועדה לספק לסיור בדרכו סיוע-אש, ובראשם מכונית-הפיקוד שלה.

על גבי גיפים, טנדרים ומשאיות עמוסות מיכלי דלק, שעמדו על הדרך מאחורי כלי-הרכב של יחידת המרגמות הכבדות, ישבו אנשי ה"סיירת". יחידה מובחרת זאת — "הסיירת" — אשר במשך המסע הארוך מן הגבול אל ה"מזלג" נעה תמיד בראש, כשהיא מנוטת את הכוחות שמאחוריה ותוקפת ראשונה מוצבי אויב, היתה הפעם היחידה העורפית ביותר. מאחוריה לא נראו אלא אמבולנס, וכלי-רכב אחדים של המנהלה.

בזחלם השלישי של יחידת החוד הביט משה בשעונו. המחוגים קרבו לשעה 1230. הוא פקד על הקשר שלו להתקשר עם מפקדי היחידות ולהודיעם על תזווה. "סע!" אמר משה לוקסי, אשר ישב לידו בזחלם.

"סע!" קרא וקסי לסגן כספי, שבזחלם הראשון. כספי נפנף לו בידו, לאות כי קלט את קריאתו, וטפח על כתף הנהג שלו. "זנו", אמר לו.

השדרה הארוכה החלה מנהמת במנועיה ונעה קדימה, בהעלותה תמרות אבק.

השדרה מגיעה לפתח-המיצר המזרחי

דרכה של השדרה היתה דרך כבושה, אשר נתמשכה לה לאורך אפיקו של ואדי. צמחיה מדברית דלה נמצאה בתוך האפיק — שיחי רותם המרוחקים זה מזה מספר צעדים, וביניהם פזורות אבני-סלע גדולות וקטנות. משני עברי הוארי הרחב התנשאו גבעות בעלות צורות שונות ומשונות. צחיחות היו הגבעות, ורוחות המדבר כבר ליטשו אותן עד כדי כך, שכמעט ולא נותרו בהן קפלי-קרקע קטנים, הטובים למחסה ולמסתור. הטבע כאילו צייר קוי גובה על פני מדרונותיהן — רושם כזה נתרשמו הצנחנים למראה השכבות המגוונות של אדמתן המסולעת.

מדרום לדרך היו הגבעות גבוהות מאלה שמצפונה, והדרך התמשכה ביניהן,

בהתאימה את עצמה, במידה זו או אחרת, לעיקוליו המתונים של הוואדי. שרשראות הזחלים של כלי-הרכב המשוריינים נעצו בה שיניהן במהירות, והשדרה חפזה קדימה, כשהאנשים היושבים בזחלמים מחזיקים בכל כוחם בדפנותיהם, והאנטנות הגבוהות המזדקרות מהם מתנועעות כלולבים.

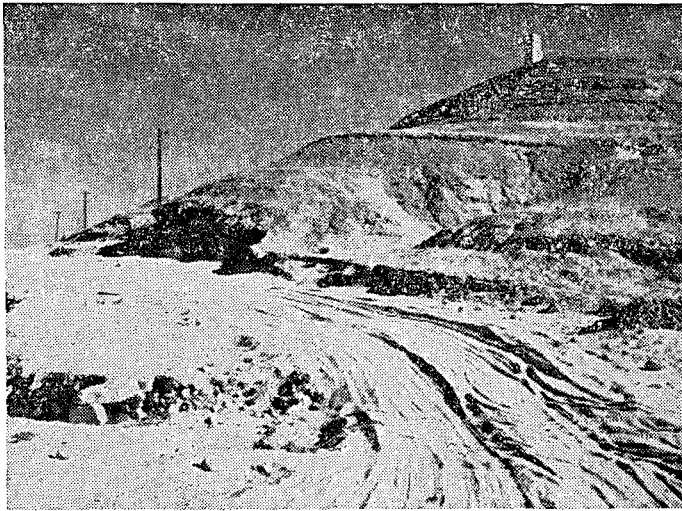
מרבית האבק נפלה, כמובן, בחלקה של הסיירת שבמאסף. על המשאיות שלה היו מעומסות חביות דלק, והסיירים ישבו על גביהן, חשופים מכל מחסה. אלא שאיש לא ביקש לעצמו מחסה, משום שאיש לא האמין באפשרות של היתקלות באויב.

השדרה החלה חולפת על פני „גבעת המצבה” — המוצב הקדמי ביותר של מתחם ה„מזלג”. ביום הקודם ניסו כוחות לא גדולים של האויב לתקוף את המוצב הזה, אך נהדפו על נקלה, ומאו החל היל-האוויר שלנו לבער את האויב מן המיצרים, שוב לא הוטרד המוצב. עתה ניצבו אנשי „גבעת המצבה” אצל המצבה ונופפו בידיהם בשמחה אל כלי-הרכב הנוסעים ועוברים אותם בדרך אל התעלה. הצנחנים שבשדרה השיבו לחבריהם בנפנוף-יד והחליפו עמם קריאות משובה. ורד, צלמו של השבועון הצבאי „במחנה”, שנסע ברכב-הפיקוד של הטנקים, קרב את מצלמתו לעיניו וצילם את המחזה הנאה. אחרי כן הפך פניו וצילם את המשכה של הדרך — את שטח ההפקר.

סגן כספי, שבזחלם הראשון של השדרה, היה פטור מן האבק. הוא עמד מזוקף, ובחזן את הנוף הפראי שלפניו. ככל שהוסיף הזחלם להתקדם, הצטמצם יותר הוואדי. הגבעות שמצפוננו ומדרומו קרבו זו אל זו; והדרך הלכה ולבשה צורה של מיצר. אב צפויה סכנה כל שהיא, הרהר כספי, בודאי אורבת היא שם, במעמקי המיצר. בעיניו של איש-שדה מובהק הוסיף לסרוק את השטח, כשהוא מציין לעצמו כל

הדרך והוואדי שלצדו. יבצד הדרך ובוואדי רכב מצרי שנפגע.

מבט פרידה אל
"מצבת פרקר" מ-
השדרה המתקד-
מת לפתח-המיצר.

עצם ועצם — גבעה, גל אבנים, סלע, שיח — עד אשר הבחין באנשים. הם היו מתהלכים פה ושם על פני הגבעות, ונראו לו כחיילים ישראלים, בדומה לאלה שנופפו לו בידיהם על גבעת המצבה. הוא לא דיווח עליהם למפקדו.

גם הנוף שמסביבו הלך ולבש צורה של מיצר, המתרחב ומצטמצם חליפות, לפי מידת קרבתן של הגבעות אל הדרך.

על פני הדרך עצמה הופיעה עדות אילמת למפלה שנחלו המצרים יום קודם לכן: משאית מצרית נקובת כדורים, מוסטת מן הדרך, ככלי אין הפץ בו. אחריה נתגלו כלי-רכב נטושים נוספים, והם מנוקבים והרוסים — מלאכתם הנאה של מטוסינו. באי-אלו מקומות פקד כספי על נהגו ולנגוח ולסלק מן הדרך את המכוניות החוסמות את המעבר בה. השדרה הוסיפה לנוע בעקבותיו, כשהיא עוקפת את הרכב המצרי המנותק.

כספי הביט נכחו, על הגבעה התלולה שהתנשאה מדרום לדרך, ועל הגבעה הנמוכה ממנה והפחוסה במקצת, שהתנשאה צפונית לדרך. הן היו מרוחקות ממנו עדיין כמחצית הקילומטר, ונראו עתה כפתח אופייני של מיצר-הרים. מעבריו של כספי נתרחב אפיקו של הואדי עד כי הפך לרחבה קטנה, אולם ככל שקרב האפיק ללוע המיצר, כן נצטמצם רוחבו, כאילו ביקש האפיק להידחק ולעבור בין שתי הגבעות.

האויב פותח באש — החוד מתקדם אליו

אחרוני השדרה הארוכה היו מרוחקים עדיין כאלף מטרים מלוע המיצר, עת הצליפי בסמוך לאחזנו של כספי הצרורות הראשונים. אותו רגע נמצא הזחלם שלו בפתח-המיצר עצמו, ובסמוך לו הזחלם שבפיקודו של סמל מינצר. שני הזחלמים הללו היוו את הוד השדרה, והיו מרוחקים כ-150 מטרים מן הגוף העיקרי. רבים מעידים כי עמדה או השעה 1250, האש לא היתה חזקה, אבל הצנחנים נטמנו בתוך הזחלמים, והחלו רואים בעינים אחרות את הגבעות שמשני עברי הדרך, ואת האנשים המעטים המטפסים עליהן. כספי לא התקשר באלחוט עם וקסי, מפקדו, כדי להיועץ אתו או לשמוע מפיו הוראות. ההוראות היו ברורות לו עוד קודם שיצא: אם ההתנגדות תהיה קלה, יש להמשיך בהתקדמות. מידתה של התנגדות היא ענין יחסי, כמובן. בעיניו של כספי לא היתה האש המצרית ראויה עדיין לשם התנגדות קשה. הזחלם שלו הוסיף לנוע, איפוא, כשכלי-נשקו, ובראשם

הנוף ממצבת פרקר מערבה. הפסגה באמצע התצלום היא הגבעה הדרומית.

ה"באָז" יורים אש על אנשי האויב, הרצים לתפוס מחסות. סמל מינצר נסע בעקבות כספי והשדרה כולה הוסיפה לנוע אחרי החוד שלה, כשהיא מעמיקה אל תוך המיצר. משה, שנמצא בוחלם מפקד המשמר הקדמי, המתין לדיווח מכספי ומשלא הגיעו שום דוח, והאש המצרית לא גברה, החליט כי אין עדיין הכרח לעצור את השדרה ולהציב את יחידת המרגמות הכבדות כדי לרכך את התנגדות האויב — כפי שנאמר בפקודה שניתנה לסיוור, למקרה שיתקל בהתנגדות קשה. הנסיון שרכשו הצנחנים במסע מן הגבול עד ל"מזלג" הראה, כי כושר-עמידתם של המצרים אינו רב כאשר נערכת הסתערות הישר דרך המערך שלהם. גם בכונת-ילה, גם בא-תמד וגם בקלעת-אנ-חל הוכח כי הסתערות כזאת, כשהיא מסתיימת בשטיפה זריזה של העמדות, מביאה להבקעתו של מערכת ולהתפוררותו, ללא אבידות מרובות לצדנו-אנו. כן הוסיף משה לסמוך על הנאמר בדוחות של חיל-האוויר על השמדת האויב ומנוסת שרידיו, וחשב כי היורים על המשמר הקדמי שלו אינם אלא חיילים מצריים ספורים, שנותרו עדיין לפליטה בשטח. אם התקדמותנו בהסתערויות נמרצות קצרות הבריחה עד כה כוחות גדולים ומבוצרים, קל וחומר שתבריח את אלה, הרהר; אלא שהפעם לא כן נתגלגלו הדברים.

בעקבות הצרורות הראשונים באו מטחים של ממש. המטח השני או השלישי פגע בחלקו הקדמי של הוחלם הראשון. מפי כספי אנהג נפלטו גניחות כאב, הנהג נדם מיד. סמל איתן, סגנו של כספי, הבחין, תוך כדי ירתו על חיילים שחומי פנים ולבושי סגינים, שרצו במעלה המדרון, כי המקלען הקדמי תופס במכשיר-הקשר של כספי, ומשדר אל וקסי בלא שיענה.

"תפוס את ההגה — המשך לנהוג!" צעק אליו. הוא עצמו ניזון קדימה ותפס את מקומו של המקלען, בעוד הלז גוהר מעל לנהג המת, ומתניע את הוחלם. ה"באָז" ושני המקלעים שבוחלם הוסיפו לירות אש מהירה לצדדים, והוחלם החל שוב לנוע, אולם הנהיגה בגהירה מעל לגופתו של הנהג ההרוג בדרך מוכת הכדורים, קשתה מאוד. כעבור כשלושים מטר התחיל הוחלם לטפס על קיר-הסלע בו נחצבה הדרך, ונבלם.

"הוא מפריע לי לנהוג", אמר המקלען לאיתן, מצביע על הגויה. בכוחות משותפים היוזו שניהם את הנהג. לאחר זאת ישב המקלען ליד ההגה, וניהג את הוחלם קדימה כעשרים מטר נוספים. טנדר מצרי, שצבעו כעין החול, נראה לו חוסם את הדרך לכל רחבה.

מטח נוסף פגע בוחלם. אחד הכדורים פגע במנגנון ההיגוי ושבר אותו. כדור אחד ניקב את גבו של המקלען הנוהג. בשארית כוחו זינק המקלען החוצה, בעוד האחרים נטמנים במעמקי הוחלם, ומתאמצים למצוא כך מחסה כל שהוא מן האש הנורית עליהם

גם מעורפם, אפס, עוד שני צנחנים נפגעו. הזחלם נותר משותק על עמדו, נוכח הטנדר החוסם את הדרך, בריחוק לא רב אחרי הצטלבותה של הדרך עם הואדי. הזחלם השני, שבפיקודו של מינצר, נסע וקרב אל הזחלם הראשון. עתה גברה האש המצרית. היא ניתכה מן המדרונות התלולים שמשני עברי הדרך, ורגע-רגע החלו מצטרפים אליה סוגי-אש חדשים — נשמעו בה צרורות ממושכים של מק"בים, צרורות קצרים יותר של מקלעים, ומקהלת יריות רובים ותת-מקלעים, נפצי רימונים והתפוצצויות פצצות בזוקות ורומי-רובה. היא נורתה מטוחים קרובים ביותר — חמישים עד שמונים מטר — בחלקה מעמדות שבשולי הדרך ובחלקה מתוך המצוקים שבמדרונות המתנשאים. היורים עצמם לא נראו. הזחלם של מינצר הגביר את מהירותו, כדי להתלק ממערבולת האש. הוא חלף על פני הזחלם המשותק של כספי, עקף את הטנדר המצרי החוסם את הדרך, והרחיק נסוע עד צאתו מן השטח המוכה.

משה נע לעזרת החוד — השדרה נעה אחריו

בהתגבר האש, עצר משה את הזחלם שלו בפתח המיצר, והחליט להפעיל את המרגמות. אלא שקודם לכן היה עליו להחזיר מתחום המיצר המוכה באש את שני זחלמי-החוד. אחד מהם נראה לו עומד בריחוק 150 מטרים ממנו, ליד הצטלבות של הואדי עם הדרך, ויורה אש לצדדים.

„אמור לכספי שיחזור“, אמר לקשר.

לטנקים העביר הוראה לירות על הרכסים שמשני עברי הדרך ולחפות על חילוץם של זחלמי החוד. מפקד הטנקים, יצחק, הורה לשני הטנקים הקדמיים לרדת מעל הדרך. לימינה, ולכל אחד מהם הקצה צד אחד של המיצר, כדי ל„כסותו“ באש. הטנקים ירו במק"ביהם ובתותחיהם על עמדות משוערות של האויב, ונראה היה שהאש שלהם משתקת את אש האויב.

אולם זחלמו של כספי לא מש ממקומו. לאותו זמן כבר נפגעו כל הצנחנים שבזחלם. כספי גוע, ואיתן, שנטל לידי את הפיקוד, נפצע אנושות. מחמת הפגיעה במערכת ההיגוי לא ניתן עוד להזיז את הזחלם ממקומו. איתן הודיע זאת במכשיר-הקשר למשה. „אנחנו תקועים כאן“, אמר. „יש לנו פצועים והרוגים. עיזרו לנו“.

ביחידות הצנחנים מקודש חילוץם של נפגעים יותר מאשר כל דבר אחר שתחת השמש.

„סע“ — אמר משה לנהג הזחלם שלו. הוא רצה להיענות מיד לקריאת העזרה הנואשת של החוד, המסומר למקומו באש האויב. שיקולו החטוף אמר לו, כי את החוד ניתן לחלק על ידי מעבר מהיר של השדרה דרך המיצר, תוך כדי שטיפת האויב באש כלי-הנשק שלה — תותחיהם ומק"ביהם של הטנקים, המק"בים של המסייעת, המקלעים הכיתתיים, ה„עוזים“ והרובים. פעולה נמרצת זו, חשב, תאפשר השגת עליונות-אש על האויב, ותגרש אותו מעמדותיו.

הזחלם שלו הגיח במהירות קדימה. השדרה נעה בעקבות הזחלם של משה, שהפך עתה לחוד שלה. הצנחנים כרעו בתוך הזחלמים וחיפשו מטרות לכלי-נשקם. אפס, הם שמעו את הכדורים הנורים עליהם מתדפקים בדפנות הזחלמים או מצליפים באויר, מעל לראשיהם, אך לא הבחינו לא בעמדות ולא באנשים. הם נפגעו מאש טובלנית, שנורתה ממרומי המצוקים אל תוך הזחלמים. כאשר עבר הזחלם של משה על פני זחלם החוד, שכבר יצא לחלוטין מכלל שימוש, נתקל במכונת מצרית הרוסה והחל נאגח אותה לסלקה מן הדרך. תוך כדי כך נפגע הזחלם שלו ונותר בצד הדרך, על יד המכונת המצרית. משה פקד על כל האנשים שבזחלם שלו — אשר החל מרתק אליו אש רבה של

האויב — לזנק החוצה ולתפוס מחסות בצד הדרך. בריחוק כ־15 מטרים מדרום לדרך גראו להם ציבורי אבנים. הם רצו אליהם ושכבו מאחוריהם, מלווים באש־אויב חזקה.

השדרה הוסיפה לנסוע, מוכה ללא הרף באש האויב הגוברת מרגע־לרגע. בראשה נע עתה הזחלם של סגן יאיר, סגנו של וקסי, ומאחוריו שני זחלמים נוספים.

איתן, שבזחלם המשותק, היה מרוסס ברסיסים — ברגלו, בזרועו, ובמצחו. בעינים מצועפות בדם ראה תחילה את הזחלם של מינצר חולף ועובר על פניו, וכעבור זמן את הזחלם של משה. רק כאשר עברה על פניו יחידתו של יאיר, עצר אצלו אחד הזחלמים. צנחן קפץ מתוכו, תפס מקלע מן הזחלם המשותק, ונודחל אל מתחת לתובתו משם פתח באש. כשנפלה הפוגה קלה באש האויב, עשו איתן וצנחן נוסף כמעשהו — נטלו מקלעים, יצאו מתוך הזחלם, תפסו עמ־דות, ופתחו באש. השלושה ירו על חיילים מצריים שהחלו נוטשים את עמדותיהם שבקרב הדרך ורצים

מבט מעמדת משה בואזי, כלפי דרום. נראים זחלמו של משה, המכונית המצרית ההרוסה, והטנק שהצטרף אל משה. על כיפת הגבעה נראית עמדת אויב.

במעלה המדרונות, ועל מטרות אחרות שהזדמנו להם בקרבתם.

יאיר, ואותו זחלם ממחלקתו שהוסיף לנוע אחרי הזחלם שלו, עקפו את המכונית המצרית החוסמת את הדרך ואת זחלמו של משה, שניצב משותק לצדה; הם המשיכו לנסוע באש הכבדה, כשהם משיבים באש, וקוטלים מצרים שנתגלו להם פה ושם לאורך הדרך. להפתעתו ראה פתאום יאיר, בריחוק רב ממנו, זחלם ישראלי נוסע ובא לקראתו. זה היה זחלמו של מינצר. הוא נתקל, בריחוק־מה מעבר לאיזור המוכה באש, במספר זחלים מצריים, החליף עמם יריות עד אשר כילה את תחמושתו, ועתה נמצא בדרכו חזרה, להצטייד בתחמושת נוספת.

משה, אשר שכב מאחרי גל האבנים, חשב כי האש הנורית ללא הרף עליו ועל אנשיו באה מתוך הזחלמים האלה, העוברים על פניהם.

„קפוף אליהם, עצור אותם!“ אמר לוקסי, ששכב אצלו.

וקסי הגיח מאחורי גל האבנים, למלא את הפקודה, ונפגע לאחר צעדים אחדים. משה והאנשים שאצלו לא הבחינו בכך — כי מחמת האש החזקה היו ראשיהם רכונים. זחלמיו של יאיר הוסיפו, איפוא, לנסוע מערבה, בירקם אש על הרכסים שמשני עבריהם ובחלפם על־פני הזחלם של מינצר, הנוסע מזרחה.

לזמן זה נתמלא הוארי שבין שתי הגבעות המולת קרב כזאת, ששוב לא ניתן עוד להתמצא במתרחש. זוג הטנקים, שהמטירו אש תותחים על שני עברי המיצר, החלו מקבלים מענה־אש חזק — כה חזק, שנגדעו בשניהם האנטנות. הקשר בין הטנקים ובין דהב, מפקד

היחידה, נותק. בראותם את זחלמיו של יאיר נוסעים ועוברים אותם געו בעקבותיהם, מתוך סברה כי השדרה ממשיכה בדרך. לפתע הופיע בצד הדרך מצרי נושא בזוקה. הוא כיון אותה בקור רוח אל הטנק הראשון, וירה. הקליע פגע בקרקע, ממש לפני השרשרת הימנית. הבזוקאי המצרי היה קרוב מכדי שיוכל מפעיל המקלע שבטנק לחסלו באש המק"ב. מפקדו של הטנק, גדעון, הזדקק מתוך הצריח, כיוון אל המצרי את ה"עוזי" שלו, ירה בו והרגו. דהב, מפקד הטנקים, היה עד למחזה הזה, ובראותו כי שני הטנקים מוסיפים להתרחק בעקבות זחלמיו של יאיר, התליט שלא לנסות לעצורם, מחשש שמא יפגע בהם איזה בזוקאי בשעת העצירה. סגנו של משה, צבי, שנמצא עם דהב בזחלם שלו, הבחין באותו זמן עצמו כי הזחלם של משה נפגע וחדל לנוע, והחליט כי עליו להישאר בקרבת משה. הוא פקד על הנהג להסיע את הזחלם לתוך הוואדי. ברדת הזחלם מן הדרך אל הוואדי שמצפונה, פגע כדור בכתפו של צבי. כדור אחר פגע בשמשה הקדמית ורסיסים שנתנו ממנה העמיקו חודר לרגלו של הנהג. הוא לא עצר כוח להוסיף ולנהוג. פגיעת כדור בגלגל קדמי של הזחלם רוקנה אותו מאויר. איך שהוא נכנס סוף-סוף הזחלם לואדי, והאש התלה חולפת מעליו. החובש של היחידה שנמצא בזחלם זה החל מיד בחבישת הנפגעים. אותו זמן עבר שם הזחלם של מינצר, בדרכו מזרחה. הוא בלבם. צנחניו העמיסו עליו את הנפגעים, לרבות את צבי, והזחלם הוסיף לנסוע, כשמגמתו עתה תחנת האיסוף שב"מזלג".

הטנק האחרון עצר בצד הוואדי, ליד דהב. הגיפ שנע מאחוריו נוקב, על אנשיו, ככברה וחדל מנוע. הזחלם אשר נסע בעקבותיו, בו נמצאו חביבי ודב, בלב למראה פקעת הרכב ההרוס, החוסמת את הדרך; שארית השדרה בלמה אחריו.

חביבי חוצה את המיצר

חביבי התאמץ עד לזמן זה להזקשר באלחוט עם משה, ולא הצליח. הוא שיער עתה שהמשמר-הקדמי, שבפיקודו הישיר של משה, נע כולו הלאה ויצא מתוך השטח המוכה באש. האש שנורתה על הזחלם שלו עצמו לא היתה עדיין יעילה, אך די היה בה לאלץ את כל היושבים בו להרכין ראשם. דב העלה הצעה להציב את המרגמות הכבדות ולהנחית אש על האויב, המחזיק כנראה בגבעות שבצדי הוואדי. ברם, קצין התצפית שלהן נמצא הרחק קדימה, בזחלם-הפיקוד של יחידת המשמר-הקדמי. חביבי אמר, איפוא, לדב, כי ירוץ הוא עצמו אל המרגמות ויפעיל אותן — בכל ההקדם. דב קפץ מן הזחלם ורץ "בין הכדורים"; ואילו חביבי הוסיף לנהוג את הזחלמים של היחידה שמאחוריו, ובראשם מפקדה פייקס, אל תוך המיצר, בעקבות זחלמיו של יאיר ושני הטנקים, שכבר הרחיקו מאוד.

כל הכוח הזה כולו נסע ועבר על פני הזחלמים שנפגעו ועל פני ציבורי האבנים, שמאחוריהם שכבו משה ואנשיו, כשהוא יורה אש כבדה לעבר הרכסים שמעברי הוואדי, ונורה באש כבשה משם ומן המצוקים הקרובים, עוקף כל-ירכב מצריים שהושמדו על-ידי חיל-האוויר שלנו, ותורג סוף-סוף מתחום השטח המוכה, בהותירו מאחוריו רק זחלם אחד, שנפגע בסמוך לזחלם של כספי, וחדל לנוע. תוך כדי נסיעה הבחינו חביבי ואנשיו במספר אנשי אויב על הרכס שמדרום לדרך, בסמוך לעיקול שבה. אחד המצרים נראה להם ניצב גלוי על מצוק שבקצה הרכס ומטיל בבהילות רימונים על הזחלמים הנוסעים ועוברים בעיקול שלמרגלותיו. הצנחנים שבזחלמים ירו גם לעבר המצרי הזה, אולם זרק הרימונים העקשן לא מש ממקומו וממלאכתו. הם קטלו מצרים אחדים שנראו להם פה ושם, בקרבת הדרך, מתרוצצים אנה ואנה. רק מעבר לרכס-העיקול פגה אש האויב כליל; כשני ק"מ הלאה משם התעקלה הדרך עיקול חד יותר. חביבי פקד לעצור, ושלה מ"ד את זחלמו קדימה. לרדוף אחר הכוח שהוסיף לנוע לעבר מיצרי המיתלה המערביים, ולעצור גם אותו. בלי דעת כי משה ורבים עמו גותרו מאחוריו במיצר, רצה חביבי לעצור את התקדמות השדרה

לארגן אותה, ולחדש לאחר זאת את התנועה באורח מחושב יותר, מחמת האפשרות כי גם בהמשך מיצרי המיתלה מחזיק כוח מצרי חזק. מחוגי שעונו הצביעו על שעה 1300. בחלמים שעמו היו נפגעים — שני הרוגים ומספר פצועים — וביניהם נהגים, לרבות נהג הזחלם שלו. אחדים מן הזחלמים היו מנוקבי גלגלים, מצנניהם משוסעים, והם מפעפעים מחום.

השדרה מפוצלת לשלושה חלקים

בשעה 1300 — כחצי שעה מאז החלה השדרה בתנועתה, וכעשר דקות לאחר ההיתקלות הראשונה באש — נמצאה השדרה מפוצלת לשלושה חלקים עיקריים: חביבי ועמו היחידה של פייקס, שני זחלמים מיחידת החור ושני טנקים היו מרוחקים 2—3 קילומטרים מאותם מצוקים ורכסים, המוחזקים על-ידי האויב — שיכוננו "הלץ" המיצר". משה, ועמו ובקרבתו שרידי המחצית השניה של יחידת החור, אמבולנס, שהגיע אליהם בחירוף-נפש, כשהוא מנוקב ככברה, וחלם אחד נוסף, וטנק אחד, נותרו בקטעים שונים של המיצר — מרותקים למקומם הן על-ידי רצונם לחלץ את נפגעי הזחלמים המשותקים והן ע"י אש האויב. דב, שנפרד מחביבי בפתח המיצר על-מנת להפעיל את המרגמות, רץ לאחור ועצר מחוץ לתחום האש את שארית השדרה; כל כלי-הרכב של חלק זה של השדרה — יחידת המרגמות הכבדות, הסיירת, והרכב המנהלתי — היו ערומים משריון, וכניסתם לשטח המוכה באש היתה כמוה כאבדון. מכאן ואילך סר כל הכוח הזה כולו לפיקודו של דב.

משה מנסה להתקשר עם חלקי השדרה

עד הנה לא הצליח משה לברר לעצמו מה מן השדרה עבר על פניו והמשיך בנסיעה עד אשר יצא מתוך המיצר, מה נשאר במיצר, ומה לא נכנס עדיין לתוכו. היכן חביבי. היכן דב — לא ידע. הוא הבחין, בהציצו מעל לציבורי האבנים, בשלושה זחלמים העומדים משותקים אצל הצטלכות הואדי והדרך, ובקרבתו, בואדי שמצפון לדרך, הבחין בזחלם ובטנק יחיד; אש האויב ירדה ללא הפוגות ובקצב מתגבר והולך על כל כלי-הרכב המשוריינים הללו. משלושה עברים באה האש: מן המדרונות התלולים שמצפון ומדרום לדרך, ומן הרכס שבקרבת עיקול הדרך, במערב. אש נורתה גם הישר ממעלה המדרון שלמרגלותיו תפס מחסה. מספר צנחנים מבין נוסעי שלושת הזחלמים המשותקים שבקרבתו, תפסו מחסה בין הזחלמים ובין קיר הסלע בו נחצבה הדרך. אפס, מקיר סלעי זה גיתזו הכדורים שנורו לעברם, והנתזים פגעו בהם.

בהוסיפו לבחון את הסוכב אותו ראה עתה מנין בא עיקר האש הנורית לעברו. במצוק הקעור שהתנשא מצפון לדרך, בריחוק כשלוש מאות מטר מזרחית ממנו, נגלו לו מעין כוכים גדולים, גדורים אבנים. מאחורי האבנים התנועעו אנשים ונפץ יריות רבות נשמע אצלן. גלי האבנים שהוא ואנשיו חסו מאחוריהם, למרגלות הגבעה הדרומית לכביש, היו גלויים לכוכים הללו, שבמצוק. לעומת זאת היו אנשי הזחלם של ז'בה, שיררו לואדי שמצפון לדרך, בריחוק לא רב ממנו. פגיעים פחות לאש המצוק הזה. משה החליט לעבור אליהם. הוא והאנשים אשר עמו זינקו מאחורי המחסה הדל שהעניקו להם ציבורי האבנים ורצו לואדי. פרץ אש כבד ליווה אותם ברוצם.

אותו זמן, בקירוב, ראה גם דהב, ממקומו שבואדי, אחדים מן הכוכים שנגלו למשה. הטוח אליהם ממקום עמדו היה כמאתיים מטר. בעזרת משקפתו היטיב להבחין בשלוש עמדות. הוא קפץ אל מאחורי הטנק היחיד שנותר אצלו. הרים את שופרת הטלפון האחורי, והתקשר עם מפקד הטנק, הסמל מאיר וינצלברג.

«מאתיים! המצוק משמאל לדרך, במצוק כוכים!» אמר לו, והחל מפרט את מקומה

של עמדת האויב הראשונה. התו-
תחו, הרבי"ט אליגון הניחאי, טען
את תותחו בפגז נפיץ, והחל
מכוננו לפי הנתונים הנמסרים ב-
טלפון. עד אשר ראה את העמ-
דה. תותחו רעם. הפגז התפוצץ
בתוך הכוך, וריסק את כל אשר
בתוכו. יצחק החל מפרט בטלפון
את מקומה של העמדה השנייה.
כאשר משה וכל מי שנמצא
עמו הגיעו בשלום אל הוואדי,
הצטרפו אל דהב וחבורתו, תפסו
עמדות אש, והחלו יורים גם הם

בעמדות האויב. משה ניגש מיד לזחלם שבואדי, לנסות להתקשר בעזרת מכשירי האלחוט
השונים ובעזרת קציני-הקשר שנמצא בזחלם, עם שאר כוחות השדרה.

הקליטה בואדי היתה אפסית. אש ניתכה מכל עבר, אך קציני-הקשר הגיח, עם
מכשירי-הקשר, מתוך הוואדי, בתקווה להתגבר על המיסוך. אפס, כל נסיונותיו להתקשר עם
זחלם-הפיקוד של השדרה, בו נסעו חביבי ודב, עלו בתוהו. גם עם הטנקים שהמשיכו
בנסיעה לא הושג קשר; ומאחר שמשה נסע יחד עם מפקד יחידת החוד, וקסי, בזחלם אחד,
לא הוכן מראש הסדר מיוחד לקשר בינו ובין יחידה זו והוא לא יכול עתה להתקשר לא עם
אותה מחצית של היחידה, שהוסיפה. לנסוע בפיקודו של יאיר ולא עם אותה מחצית
שנותרה משותקת בקרבנו. הוא שלח צנחן שיביא לו את מכשירי-הקשר של וקסי מתוך
הזחלם שלו. כשהובא אליו המכשיר, הצליח משה להתקשר עם אנשי הזחלם של כספי;
אחד מהם סיפר לו מי ומי נמצא בקרבנו. משה הורה להם להשאר במקומם ולהגן על
נפגעייהם עד אשר יחלצו את כולם. אבל עם חלקה השני של יחידת וקסי, שנמצא אצל
חביבי, לא הושג קשר.

שיקוליו של אריק

חביבי מצדו ניסה אף הוא להתקשר במכשירי-הקשר שבזחלם-הפיקוד עם איזו
יחידת-משנה שהיא מאלו הנמצאות ברשת שלו. הגם שהעלה את המכשירים על גבעה,
לא קלט שום תשובה. נקלטה, אמנם, קריאותיה של תחנה שהוקמה במוצב המצבה, כדי
לקשר בין מפקד-השדרה ובין מטוה של מפקד הכוח כולו — אפס היא לא קלטה את
קריאותיו. המיסוך במיצרים המבוותרים היה כבד. לאחר מאמץ רב הצליח להתקשר עם
מפקד הכוח באמצעות מכשיר אחר, ודיוח לו את הידוע לו על האירועים במיצר.

כארבעה קילומטרים מזרחית מחביבי, במקום בו מתרחב הוואדי, כחצי כילומטר מן
הכניסה למיצר, כבר פקד דב על יחידת המרגמות הכבדות לבצע פריסה מהירה, ובעוד
היא מתפרסת, פקד על מיכה, מפקד הסיירת, להעלות יחידת-משנה לשטח הגבוה שמצפון
לדרך, ולהגן משם, על-ידי אש לרכסים שמשני עברי המיצר, על פריסת המרגמות. את
סגן שמעון שיגר דב בגיפ אל המטה למסור שם לאריק דו"ח על המתרחש, ולהזעיק
תגבורת.

המטה נמצא במוצב ה"מולג". בריחוק ארבעה קילומטרים ממנו, לאורכה של הדרך
לקלעת-אגנחל, חבו הכוחות שהגיעו אמש מן הגבול. שעה שהגיעו אל אריק תשדורתיו
של חביבי, והדוח של דב, הגיעוהו גם ידיעות על תנועת חטיבת-שריון מצרית מן התעלה

אל תוך סיני, בציר איסמעיליה — ביר־חסנה. נשקפה סכנה כי הטיבה זו תפנה אליו. מאחר שחלק לא קטן מכוחותיו, לרבות כל הטנקים והזחלמים הכשירים לתנועה, יצא לעבר המיתלה, חלק נשאר להחזיק במוצבים שנכבשו בדרך מן הגבול, וחלק נותר משותק בדרך הבלתי־עבירה, ליד אנ־גחל — לא נותרו לו עמו אלא הארטילריה ויחידות־משנה רגליות בלתי מספיקות לטפל באיום החדש, אם יתמש; הוא נטל בכל זאת סיכון, ופקד מיד על מפקד יחידת תותחי־השדה, ועל כוח רגלים לנוע מיד אל דב, שיפעילם לפי שיקוליו, לעזרת הסיור. אריק הפריש לעזרת הסיור כוח ניכר משום שרצה כי היחידות הנתונות בקרב יחולצו בהקדם, ויחד עם היחידות שיחלצו אותן יחזרו ל"מולג" ויערכו להגנה כלפי צפון־מזרח — העבר ממנו צפויה סכנת השריון. כן הורה לגרור אל ה"מולג" את שאר הטנקים, שנותרו משותקים בדרך בקרבת אנ־גחל; לרוץ, מפקד הכוח שהיה מוצב ע"י ה"מולג", שהתמצא יותר מכל שאר המפקדים בבעיות פני־הקרקע בסביבה, עקב שהותו בה זמן רב יותר — הורה אריק לנסוע אל דב, ולסייע לו בעצתו. הוא שיגר עמו הוראה שכוחות החילוץ יתקדמו לאורך הרכסים שמשני עברי המיצר, אך את ביצועה של ההוראה, אמר, משאיר הוא לשיפוטו של דב.

כוח הרגלים שנשלח עתה אל דב נמצא בכוננות מאז 1230, למקרה שידרש כתגבורת לסיור; אנשיו עלו מיד על מכוניותיהם ונסעו בדרך המוליכה ל"מולג". במחצית הדרך פגשו באריק, כשהוא עומד בצד הדרך. המפקד עודד את לוי, אחד המפקדים: "הסיור הסתבך, אך המצב לא נורא". אבל פניו העידו, שהמצב חמור למדי. לוי הוסיף לנסוע עם שדרתו לעבר המיצר, ובדרכו עבר על פני יחידה ממוצב ה"מולג" — עובד לדיוניסקי מפקדה — אשר נעה אל המיצר רגלית, הלוך ורוץ, לסירוגין.

המרגמות מופעלות

בשעה 1315, בקירוב, היו המרגמות מוכנות לירי, והחלו מטוחות על מטרה שנמסרה לקצין העמדה באלחוט על־ידי קצין התצפית שלו, אשר נמצא במיצר, ליד מפקד הטנקים דהב. עד לזמן זה כבר חיסל תותחו של הטנק, באכונתו של דהב, שלוש מעמדות־הכוח, והמצרים שעדיין שרדו באותו קטע של המצוק החלו נמלטים מעמדותיהם ומטפסים אל הרכס המתנשא מעל למצוק, למלט עצמם מפגיעותיו הקטלניות של התותח.

"דפוק אש מרגמות על הרכס!" אמר יצחק לקצין התצפית שליידו. הלז קרב את פית המיקרופון לפיו, ומסר ליחידתו נתונים לפתיחה באש. עד מהרה בקע ועלה מתוך המולת הקרב הכבדה שמילאה את המיצר חרחורה של פצצת מרגמה. החרחור נקטם לפתע, רעמה התפוצצות, ופרץ עשן התנשא השמימה מן המדרון האחורי של רכס־המצוק.

"שמאלה מאתיים, פחות מאה!" צעק דהב לקצין התצפית. הלז חזר על התיקון, באלחוט. עד מהרה נשמע חרחורה של פצצה שנייה.

"בול!" צעקו העוקבים אחר מהלך הטיווח. התפוצצות אדירה התחוללה על פסגת הרכס. המצרים המטפסים לשם מן המצוק הפכו פניהם והחלו נמלטים חזרה אל מחסה כוכיהם. המק"ב של הטנק נפנה אליהם שוב, ופתח באש.

דהב וקצין התצפית החלו מחשבים תיקון־טוח אשר ינחית את אש המרגמות הישר על הכוכים שבמצוק.

אותו זמן, בקירוב, עלה בידי משה להתקשר באלחוט עם דב, ולתאר לו את מצב הכוח שנותר עמו במיצר. "הפצועים זקוקים לפינוי מיד", אמר לו, "לא נוכל לחלק אותם

כל זמן שהמצרים מחזיקים ברכס שמצפון לדרך". הוא ביקש מדב כי הסיירת — הכוח הקרוב ביותר שבנמצא — תתקוף את הרכס דרך המדרון האחורי שלו, ותטהר אותו מאויב. "טוה את אש המרגמות לרכס, כדי שהסיירת תזהה אותו" — שידר אליו דב. משה מסר לו, איפוא, תיקון משלם לפצצה האחרונה של המרגמה המטוחת, שפגעה זה עתה הישר במצוק. התיקון שלו נגד כמובן את התיקון האחרון, שמסר לסוללה קצין התצפית, בהדרכתו של דב, ושהתכון למצוק ולא לרכס שמעליו. הללו השתוממו וכספו. איפוא, כאשר ראו פצצה פוגעת שוב מעל למצוק, ולא במצוק, למרות תיקונם המפורש. קצין התצפית חזר על התיקון, אבל דב, שקיבל תיקונים נוספים ממשה, הורה לקצין העמדה שיפעל רק לפי התיקונים הבאים ממשה. אש המרגמות הוסיפה לפגוע, איפוא, פה ושם ברכס שמעל המצוק, בעוד קצין התצפית ויצחק מתאמצים להחזיר אותה למצוק עצמו. מחמת המסיבות החמורות בהן היו שרויים האנשים שבואדי, לא נוצר עד כה כל תיאום בין השניים ובין משה, אשר נמצא בריחוק מטרים ספורים מהם.

משה גיסה לתקן תיקונים קלים באש המרגמות הגימחזנית ולקרבה יותר אל פסגת הרכס, למען תוכל הסיירת, כאשר תנוע להתקפה, לזהותו במדויק. אולם החשש שמא יפגעו הפצצות במקום בו נמצאים הוא ואנשיו מנע אותו מלהמשיך בכך, והוא הרחיקה מעט לעבר המדרון האחורי.

דב עמד אצל יחידת המרגמות והשגיח בי האש שלה תיירה אך ורק לפי תיקוניו של משה. אפס, כל אימת שהתרחק מהן כדי למסור הוראות לסיירת, היתה היחידה יורה לפי תיקוניו של קצין התצפית שלה. טיווח מבולבל זה נמשך כחצי שעה. בפרק זמן זה נפתחה על יחידת המרגמות ועל הסיירת אש מעבר הגבעה שחדרוס להן. אותו חלק מן הסיירת שאיבטח את המרגמות ענה עליה באש מקלעים, ואחת המרגמות הופנתה לעבר ההוא, וירתה חמש פצצות. אש האויב שותקה.

הסיירת יוצאת לצפות — התגבורת מגיעה אל דב

ב־1330 הגיע אל דב בגיפ רון, מפקד הכוח המוצנח שנמצא ב"מזלג"; הוא הקדים את יחידתו הנעה אל דב בהליכה ובריצה. לאחר ששמע מפיו של דב את ההתרחש, העריך את המצב ובא למסקנה שיש לפרוץ אל המיצר עם הכוח שיבוא כתגבורת. דב לא סבר כך. "זאת תהיה התאבדות", אמר לו.

לדב נראתה כמתקבלת יותר על הדעת הבקשה ששידר אליו משה, להעלות את הסיירת על הרכס שמצפון למיצר. הוא פקד על מיכה, מפקד הסיירת, לתקוף באיגוף ימני את הגבעה שהמרגמות דופקות עליה, ומסר לו את כל אשר ידע על מצבם ומקומם של הצנחנים שבמיצר. בשעה 1400 החל מיכה מעלה את יחידתו אל פסגת גבעה גבוהה המתנשאת מצפון לדרך לפני פתח המיצר, במטרה לצפות מעליה על השטח ולזהות את הגבעה שעליה ירדות פצצות המרגמה.

בשעה 1400, ממש בעת בה החלה הסיירת בתנועתה אל גבעת התצפית, הגיעו היחידות ששיגר אריק אל קרבת עמדת המרגמות. לוי השאיר את יחידתו בצד המכוננות, מוכנה להמשיך בנסיעה, והמתין ליד דב להוראות. בעמדו שם שמע את חילופי התשדורות בין דב, משה והסיירת, ונצטיירה לו תמונת המצב.

מיטלמן, מפקד היחידה השניה שהגיעה עם לוי, פקד על אנשיו לרדת מן המכוננות, לעלות על המדרון של הגבעה המתנשאת מצפון לדרך — ולאכול שם ארוחת-צהרים. הוא לא ידע עדיין מה נדרש ממנו לעשות, אך רצה שאנשיו יעשו את הלכר על קיבה מלאה. היחידה שיצאה מן המזלג הלכה ורצה כשעה תמימה, והגיעה לעמדת המרגמות

בשעה 1415 בקירוב. שם פגש אותה רון, ופקד על מפקדה, עובד לדיזינסקי, להעלותה אל צלע גבעה שמצפון לדרך, ממש ליד הכניסה למיצר, ולפקוח משם עין על מבואותיו. עובד ויחידתו נעו לשם מיד, והתמקמו. תוך כדי כך גורתה עליהם אש קלושה מן הגבעה הדרומית של המיצר. הם הבחינו עד מהרה בעמדותיהם של היורדים — שניים-שלושה כוכים בעלי מחסות-אבנים בצלע הגבעה, בריחוק כמש מאות מטר מהם. המקלענים פתחו באש על עמדות אלה. מצרים נראו מתרוצצים ונופלים בקרבנות, והאש מהן פסקה.

משה שולח את הטנק להתקשר עם חביבי — המצב במיצר מתמיר

לזמן זה כבר נתחורר למשה, מתוך תשדורתיו של דב וממגעו עם שאר הצנחנים שנותרו מרותקים במיצר, כי חביבי, יאיר, פייקס ושנים מן הטנקים אינם במיצר עצמו ואף לא אצל דב הנמצא במבואותיו. הוא הסיק מכך כי הללו המשיכו בנסיעה מערבה. קצין הקשר שנמצא עמו עשה כל אשר ניתן להיעשות על מנת להתקשר גם עם הכוחות הללו, כדי להתגבר במקצת על המיסוך הכבד ששרר במיצר המבוותר היה מגיח וחוזר ומגיח עם מכשירו מתוך הוואדי אל השטח הפתוח. המוכה באש האויב, אך לא עלה בידו להתקשר אלא עם דב בלבד.

משה החליט, איפוא, להתקשר עם חביבי באמצעות הטנק — כלי-הרכב היחיד המסוגל עדיין לנוע, שנותר במיצר.

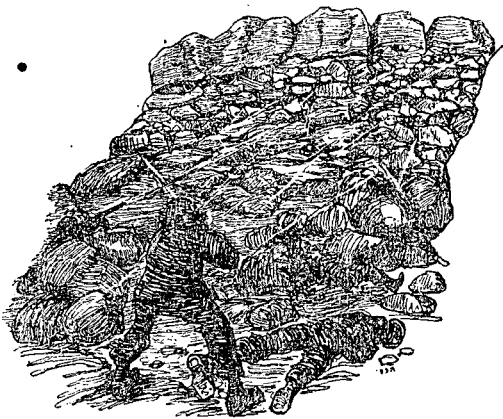
„אמור לחביבי שנשארו תקועים-כאן, שיש לנו פצועים רבים, ושיחזור ויתקוף את המיצר ממערב” — אמר למפקד הטנק. הוא קיווה לשלב את ההתקפה שעמדה להנחית הסיירת עם התקפת הכוח שעם חביבי. הטנק נסע למסור תשדורת זאת, והכוח שבמיצר נותר בלי אמצעי-האש התכליתי והחינוי ביותר שלו. משהתרחק הטנק ויצא מן המיצר, פתחו שוב עמדות האויב במזמור-אש קולני. במיוחד סבלו ממנו אותם הצנחנים שנותרו בזחלמים המשותקים שבהצטלבות הוואדי והדרך, אשר קוים לכן שימש הטנק משענת עיקרית לרוחם, וחיפה עליהם חיפוי של ממש, בשתקו, לעתים בעצם נוכחותו, עמדות אויב, מצרים רבים הרגו ויצאו עתה מתוך עמדותיהם שבמצוק והופיעו על הרכס שמעליו.

„הם באים אלינו ו” צעקו הצנחנים שאצל משה.

במדרון המערבי של רכס המצוק נראו מצרים יורדים אל הדרך.

„דפוק אותם!” אמר משה למקלען

אחד. הלז חשש להגיח מן הוואדי אל השטח המוכה באש כבדה. מנחם לבוב, שהתנדב בתחילת הקרב לשמש כרץ של משה, וכתפו הימנית פצועה, נטל עתה בידיו את המקלע. הוא יצא מתוך הוואדי ותפס עמדת אש מול המצרים היורדים. המקלע נרתע פעמים אין ספור אל כתפו הפצועה, בירותו בהם. רובם נפגעו ונפלו, ויתרם ברחו למחסה עמדותיהם. הוא עצמו נתון היה באש כל זמן ירותו. כשזכו לוואדי, היתה כתפו פקעת של כאבים.

לאחר זאת שוב נפתחה על הצנחנים שבמיצר אש כבדה. בעיקרה באה מן המצוק, ועל כן סיכנה במיוחד את אנשי הזחלמים שבהצטלבות הוואדי והדרך, — שהיו הקרובים ביותר למצוק. משה החל תובע מדב להחיש את התקפת הסיירת על המצוק הזה. קצין הקשר

נאלץ עתה להגיח פעמים רבות מתוך הואדי, כדי לשדר תביעות אלה, ולקלוט את תשובותיו של דב, המבטיח כי הסיירת תכבוש עוד מעט את רכס-המצוק.

מיכה, מפקד הסיירת, מנסה לזהות את היעד לפי אש המרגמות

הסיירת געה בינתיים בשורה עורפית, תחילה יחידתו של אפרים, אחריה של צביקי. ובמאסף זו של דוביק. מיכה עצר אותם ליד פסגה, ועלה עם המפקדים שלו על הפסגה, לצפות. המראה שנגלה לעיניהם הביאם במבוכה. על הפסגה של הרכס הבא, כמאתיים וחמישים מטרים מערבית-דרומית מהם, הבחינו בעמדות של אבנים, הערוכות בחצי גורן — והן ריקות מאנשים; אולם אש המרגמות נראתה להם פוגעת הרחק משם, בואדי שלמרגלות המדרון הצפוני-מערבי של הרכס הזה.

כדי שיוכל לעמוד בקשר אלוהוט עם מיכה, לקח ממנו דב את מכשיר הקשר שלו, ונדבר עמו כי הוא, מיכה, יימצא אצל אחד המפקדים שלו, למען יוכלו לשוחח ברשת הקשר של היחידה. מיכה התקשר עתה באלוהוט עם דב והעביר אליו תיקונים לאש המרגמות; הוא רצה שהיא תפגע בעמדות שעל הרכס, הגם שנדמו לו כריקות. עתה ניסו שלושה להיות המטוחים את אש-המרגמות — קציני-התצפית, משה ומיכה.

שיקוליו של חביבי והתארגנותו להגנה

בינתיים נסע פייקס בשליחות חביבי קדימה, לעצור את ראש השדרת. לאחר שהרחיק בקילומטר, מצא שני זחלמים, בפיקודו של יאיר, סגנו של וקסי, ושני טנקים. ועצר אותם. יאיר אמר לו, כי מהם והלאה אין כוחות נוספים.

פייקס התקשר עם חביבי ותיאר לו את מקומו — מעין פיתול דמוי-אגן של הדרך, בין שלוש גבעות. חביבי הורה לו לארגן את כוחו של יאיר ואת הטנקים להגנה על האגן — ולהמתין להוראות נוספות. פייקס ביקשו להורות ליחידתו שלו, שנתרה אצל חביבי, כי תנוע אליו על גבי הרכסים שמשני עברי הדרך, ותסרוק אותם, לודא שאין כוחות אויב בין חביבי ובינו.

חביבי סירב לשלוח את היחידה מערבה. חלק מאנשיה היו מטפלים בפצועים, והשאר כבר טיפסו ועלו על גבעת סמוכה ותפסו בה עמדות-הגנה. לפי הוראה שמטר להם. לאחר שנתגלה לו כי מרבית השדרה אינה לפניו, אלא נותרה מאחוריו, לא רצה להוסיף ולהרחיק כוחות מגנה, הגם שהיה משוכנע, כי כל מי שעדיין לא הגיע אליו הושמד זה מכבר. הוא שידר לאריק את תיאור המצב, כפי שנצטייר בעיניו.

פייקס ויאיר התארגנו להגנה על ה"אגן", לפי הוראותיו של חביבי. בסביבת מערכתם לא נתגלו כוחות אויב מאורגנים. כאשר עלו חוליותיו של יאיר לגבעות החולשות על ה"אגן" ראו אמנם בסביבתם אנשים נעים, בקבוצות קטנות, מרוחקות זו מזו, ומגמת פניהם מערבה, אך הם נראו כבורחים מן הקרב המתחולל במיצר. הופעת הצנחנים של יאיר על הפסגות עוררה אצל חלקם בהלה, ואילו אחרים חשבו כנראה כי הצנחנים הם חיילים משלהם. שישו מן הללו קרבו לאנשי יאיר, שהחזיקו בגבעה שמדרום לדרך; ארבעה מהם נורו ונהרגו. שניים נמלטו. ארבעה מצרים בורחים נוספים נהרגו במקומות שונים של המערך. אחד נפל בשבי ונתגלה כטייסו של ה"ואמפייר" אשר נראה באותו בוקר נס מערבה וחרטומו פולט עשן. הטייס צנח בסביבה זו ממטוסו הבוזר, ונמצא עתה בדרכו אל התעלה.

"סגור, בי אי ג'אנטילמאן" — אמר ליאיר.

אחרי כן סיפר לצנחנים, בתקוה כי הדבר ישפר את מעמדו, כי בקהיר יש לו חברה

יהודיה.

ב־1400 בקירוב, עברו מעל המיתלה שני מטוסי סילון מטיפוס "מטיאור". העובדה כי היו אלה שניים בלבד רמזה אמנם על כך שהם ישראליים. אולם חביבי, אשר חשש כל זמן נסיעת השדרה מפני הופעת מטוסי אויב, רצה לאבטח את וחלמיו ואת הפצועים שבהם מהתקפת-אוויר. בפקודתו הועברו הפצועים למערה שבצלע תלולה של הגבעה, אשר נתפסה על-ידי המסייעת. החלמים פוורו לתוך הערוצים.

בינתיים הגיע אל חביבי הטנק ששיגר אליו משה, ומפקד הטנק מסר לו את דבריו של משה. מפיו שמע חביבי לראשונה תיאור על ההתרחשויות במיצר. הוא פקד, איפוא, להחזיר את החלמים אל הדרך ולהעמיס עליהם את הפצועים, והורה לפייקס וליאיר שב, "אגן" להתארגן לתנועה; אך בטרם יכניס כוחותיו לקרב רצה בתמונה מדויקת יותר של המצב. את הטנק שלח חזרה, אל משה, ועמו הודעה, כי כוחותיו יבואו אליו בהקדם האפשרי, וכי יפרט לו יותר את יעדיהם.

כאשר שב הטנק אל משה הבין משה מדבריו של מפקד-הטנק כי היחידות שעם חביבי לא יגיעו מיד, ולא ניתן לזמן את התקפתם בעת ובעונה אחת עם התקפתה של הסיירת. הסיירת נראתה לו איפוא, עתה ככוח המאורגן הקרוב ביותר העשוי להנחית התקפה, אשר תגאל את המרותקים במיצר מאשו הקטלנית של המצוק. הוא שיגר שוב את הטנק אל חביבי ועמו תשדורת מפורטת יותר, ובקשה שיחיש ככל האפשר את בואו, והחל משדר אל דב כי ידרבן את הסיירת קדנמה. דב חזר על דברי משה בשידוריו למיכה: "תקוף, תקוף, תקוף!"

הסיירת תוקפת

אולם מיכה ביקש להבהיר לעצמו, קודם שיתקוף, מדוע אין אש המרגמות נוחתת באותה גבעה שנראתה לו כיעד האמיתי אלא הרחק משם במורד הצלע המערבית שלה. חושש היה שמה הוא, או מטוחי יחידת-המרגמות, טועים באשר לזהותו של היעד, וניסה וחזר וניסה לטוח אותן על היעד המשוער שלו ולודא עם דב או עם משה, באמצעות תצפית ואש, האם זהו היעד הנכון, קודם שיעלה עליו.

בפרק זמן זה, בקירוב, הגיע מפקד יחידת התותחנים אל דב ורצה לפתוח בטייוח תותחיו, לשם כך נדרש לו במיצר קצין מקצועי, שיצפה את האש שלהם, ויבדיל בינה ובין אש המרגמות. הצעתו לדב היתה, כי יקבל עליו את טייוח המרגמות, ואילו קצין התצפית שבמיצר יעסוק רק בטייוח התותחנים. הסדר זה נעשה, אך לא התקיים אלא דקות מעטות: משה נתפס לחשש, שמה תסכן אש התותחנים את אנשיו. הוא שידר את חששותיו לדב ואש התותחנים הופסקה.

לבסוף נואש מיכה מנסיבותיו לתקן את אש המרגמות. הוא הוליד את יחידתו לאוכף שבין הגבעה ממנה צפה ובין הרכס שעליו היו העמדות הריקות, ושם פרס אותה להסתערות, כשיחידתו של דוביק מימין לזו של אפרים ויחידתו של צביקי מאחוריהן בתורת גל שני. הוא עצמו הצטרף לדוביק ובאחד ממכשירי הקשר דרש מדב להפסיק את אש המרגמות. והודיעו כי הוא מסתער. אש המרגמות פסקה.

מאחר שכבר צפו על היעד שלהם ולא גילו בו איש, נעו אנשי הסיירת קדימה בהרגשה כי הם מסתערים על גבעה ריקה מאויב. זו היתה גבעה קרחת ומלוטשת-רוחות. ערימה לחלוטין ממחסות, ככל שהגביהו היחידות הקדמיות לעלות עליה נפרדו ונתרחקו זו מזו על-ידי קימורו של המדרון, עד כי אבד להן קשר-עין ביניהן. מיכה הודיע באמצעות מכשיר-הקשר לאפרים, בדברו חרש, כי יטפל ב"לשוף" המתמשכת מן הגבעה בחלקה המזרחי (עייני בתרשים) וכי יימצא בהאזנה מתמדת. היחידות הוסיפו לטפס חרש על הגבעה, כשהן חולפות על פני עמדות-האבנים הריקות, ומתגלות מעט-מעט לגבעה הדרומית

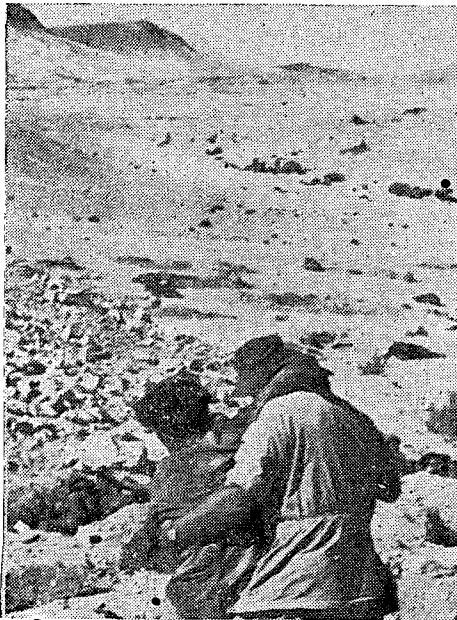

שמעבר למיצר. מיד נפתחה משם עליהן אש — אש קלה כלבד, שלא עצרה את שטף התקדמותן ולא פגעה באיש. הצנחנים סרקו את הפסגה עד תומה.

כשהגיעו מיכה, דוביק והיחידה שעמם לקצה פסגתה השטוחה של הגבעה, נגלו להם, במפתיע, בריחוק חמשה-עשר מטרים מהם, מספר עמדות אבנים ובתוכן חיילים מצריים השוכבים על גחונם, ופניהם אל הדרך. המצרים, כעשרה במספר, לא הרגישו עדיין במסתערים. הצנחנים זינקו קדימה. שלושה מצרים הספיקו להתהפך על גבם ולירות בבאים. דוביק זרק לעמדתם רימון, אך הרימון ניתר מאדמת הטרשים וגלש במורד הגבעה. יעקובי, המקלען הענק של דוביק, פתח עליהם באש ממקלעו, והרגם. עוד שלושה מצרים קטלה היחידה בשטף הסתערותה, ללא כל אבידות לעצמה. היא עברה את שורת העמדות הנמוכות והוסיפה לשטוף את המדרון, אך מיד החלה נשטפת באש חזקה מאוד, שבאה הישר מלפנים. איש לא נפגע, אך הכל שכבו ארצה, לבקש מחסה כלשהו מן הפגיעות היעילות. אפס, פניי הקרקע של הגבעה הקרחת לא העניקו להם שום מחסה.

קודם ששכב ארצה, הספיק דוביק לראות את הדרך שלמרגלות הגבעה. מרוחקת היתה ממנו כמאה וחמישים מטר. שני אנשים נראו שוכבים אצלה, ויורים עליו ועל הצנחנים שלו. מחשבת בזק חלפה במוחו כי יתכן והללו הם אנשיו של משה, השרויים במצוקה במיצר, והיורים מתוך טעות במחלציהם. מצד שני, חשב דוביק, יתכן כי מחלקתו שלו ירתה בהסתערותה גם באנשיו של משה. גם מיכה ששכב אצלו היה שותף להרגשה זו.

„מיכה, ראה, החברה של משה יורים עלינו“ — צעקו אל מיכה גם הצנחנים של צביקי. אמנם מרבית האש נורתה עליהם לא ממורד הגבעה שעליה שכבו, אלא מן הצלע התלולה של הגבעה שמעבר לדרך, הישר מולם, אך רבים מהם חשבו שאנשיו של משה כבר כבשו את הגבעה הדרומית. איש מהצנחנים לא רצה להיהרג על-ידי חבריו או להרוג אותם. ואיש מהם לא ענה באש.

פניו נפגע לאחזר הבזקה

יחידתו של אפרים, שתקפה משמאל ליחידתו של דוביק, כשהיא נעה ללא קשר-עין עמה לאורך ה„לשון“ המת-משכת מן היעד, נפגעה בגורל דומה — אלא בהבדל זה שבצמדות האבנים שניקרו לה בדרכה לא נמצא שום מצ-רי, וכאשר נפתחה עליה אש כבדה מן הגבעה שמדרום לדרך, שכבו אנשיה ארצה וזכו למחסה נמוך שהעניק להם קימורה של ה„לשון“.

יחידתו של אפרים, היתה אותה יחידה של הסיירת, שדב הטיל עליה, כשעה קודם לכן, לירות במקלעיה על אנשי האויב שבגבעה הדרומית, בעת שהללו הטרידו באש את יחידת המר-גמות. אפרים לא היה על-כן שותף להרגשה כי הוא ואנשיו נורים משם על-ידי חבריהם. אפרים נתן, איפוא, פקודת אש למקלעניו — לירות

על עמדות ואנשים מתהלכים, שנראו בבירור על צלע הגבעה הדרומית, הישר מול ה"לשון".
יחידתו של צביקי, שנעה בתורת גל שני, ועצרה מאליה כאשר עצר הגל הראשון,
זכנסה אף היא לשטח המוכה באש.

"חוזר מעט אחורנית" — פקד מיכה על צביקי. הוא לא רצה כי העתודה שלו תרותק,
כמו שאר היחידה, למקומה. הפקודה בוצעה מיד והם חזרו לשטח המת.
כך נבלמה התקפתה של הסיירת בטרם הגיעה אל הכוכים שבמצוק. יתר-על-כן,
איש מאנשי הסיירת לא הבחין עדיין במצוק, שנמצא למטה מהם בהמשכו של המדרון
הקדמי של הגבעה, במרחק עשרות מטרים מעטות ממקום שכבם. הם דימו, כי אין לפניהם
עוד עמדת אויב.

מיכה התקשר עם דב :

"לקחתי את הגבעה", הודיע לו. כן מסר כי אנשיו של משה (כפי שחשב) פתחו עליו
באש, ודרש מדב כי יפסיק מיד אש ארוחה זאת.

משה דורש מדב שהסיירת תמשיך בהסתערות

משה ראה קודם לכן את אנשי הסיירת בהופיעם על פסגת רכס-המצוק, בריחוק
כמאה וחמישים מטר ממנו, ופקד על אנשיו היורים על המצוק לנצור את אשם. הוא לא חש
באש הנורית מן הגבעה הדרומית ולא הבין עתה מדוע אנשי הסיירת אינם מסתערים הלאה,
אלא שוכבים ארצה.

המצוק הוסיף לשלח אש כבדה אל הוחלמים המלאים נפגעים שנותרו במיצר. אש
נורתה עליהם גם מעברים אחרים — ממש מכל רוחות השמים. גם האנשים שתפסו מחסה
בוואדי לא נוקו ממנה. מספר הנפגעים במיצר גדל בהתמדה. באמצעות מכשיר-הקשר שהובא
על-ידי צנתן מן הוחלם של וקסי התקשר משה שוב עם אנשי הכוח שנמצאו בשנים מן
ההוחלמים המשותקים — מרוחקים היו ממנו כמאה וחמישים מטר — ושמע מפיהם על
מצבם הנואש. בראותו כי הסיירת עדיין משתחה ואינה מסתערת, הודיע משה לדב, כי היא
לא כבשה עדיין את המצוק ודרש כי תעשה זאת מיד : —

"אחרת לא נוכל לפנות את הנפגעים. מצבם תובע פינוי מידי" — אמר לו.

הוא תיאר עתה במדויק את עמדות האויב — כוכים במורד הגבעה שעליה הסתערה
הסיירת. דב התקשר מיד עם מיכה, והעביר אליו את התיאור, "אתה מוכרח לשטוף את כל
העמדות מן הפסגה עד הכביש", אמר לו. מתוך שלא ידע על מצאותו של המצוק חשב,
כי מיכה לא הבחין בעמדות נוספות משום שיש, כנראה, מדרון קמור מאוד לגבעה.

לזמן זה כבר נמצאו אנשי הסיירת כעשר דקות תחת אש כבדה, ואחדים מהם נפגעו.
רבים מהם סבורים היו עדיין, כי אש זאת הפוגעת בהם נורית על-ידי כוחותינו שבמיצר
ובגבעה הגבוהה שמדרום לדרך. גם אפרים ואנשיו, שעד הנה לא היססו לירות באנשים
ובעמדות שנראו להם בגבעה הדרומית, החלו לפתע חוששים גם הם שמא יורים הם בכל זאת
באנשינו, בראותם כי הנורים מוסיפים להתנועע באטיות על פני המדרון התלול, מנופפים
בזרועותיהם ואינם נמלטים, לכאורה, מפני הכדורים המפילים רבים מהם. לעומת זאת היו
אחדים מהם לבושים תחתונים בלבד — לבוש משונה זה לא העיד עליהם כי ישראלים הם.
אפרים היה פוסח על שתי השעיפים כאשר לזהותם של אנשי הגבעה שמנגד. כאשר חשב
כי מצרים הם, הורה למקלעניו להמשיך באש, וכאשר נתרופף בטחונו בכך, והם נדמו לו
כישראלים, ציוה להפסיק את האש.

כעבור דקות אחדות, שמע אפרים במכשיר הקשר שלו כי מיכה פוקד על דוביק
וצביקי להפסיק כל אש, מחשש שמא ירו בטעות על אנשיו של משה. הדבר הגביר את
חששו פן אנשיו יורים על ישראלים. הוא פקד על יחידתו להפסיק את אשה, ולמקלע אחד

בלבד הורה לירות רק על אנשים המתהלכים על פסגת הגבעה עצמה. שנים מאנשיו נפצעו מן האש שנורתה עליהם משם.

הסיירת קמה להסתערות נוספת

לאחר ששמע מיכה את הסברו של דב, כי האויב מצוי באי-אלו כוכים שבמדרון הגבעה, בין הפסגה עליה הוא שוכב ובין הדרך שבגיא, התאמץ לגלות כוכים אלה, ולא הצליח. ממקום שכבו לא ראה אלא מספר עמדות אבנים ריקות נוספות בריחוק עשרים מטר. הכדאי להקים את היחידה ולהמשיך בהסתערות, ולחשוף אותה תוך כדי כך לאש המסוכנת הנורית מן הגבעה הדרומית, כדי לכבוש עמדות ריקות אלה? מיכה חשב שאין הדבר כדאי — אך פקודה היא פקודה.

„חברה, ממשׁיכים“, — אמר לדוביק ולאנשיו, ובאלחוט — לאפרים.

הצנחנים זינקו קדימה, והטילו רימונים. בבת-אחת נתלקחה ועלתה האש, הנורית עליהם מן הגבעה הדרומית. זו היתה אש יעילה מאין כמוה — צרורות-מקלעים ממושכים ניתזו מן הטורשים, בין המסתערים, אבל הצנחנים הוסיפו לשטוף את המדרון בתוך האש הכבדה, והגיעו אל עמדות האבנים. שם שכבו, בפקודת מיכה. מכאן ואילך נראה כל צעד נוסף ככניסה ממש לתוך לועות המקלעים היורים בהם.

דוביק, ששכב מרחק מה לפני מיכה, הודיעו כי ממנו ועד הדרך אין עוד עמדות אויב, והציע לו להתזויר את אנשיו אל עמדות האבנים שטוהרו בראשית הסתערות. הנמצאות עשרים מטר מאחוריהם. אחד מחייליו של דוביק הבחין אמנם בשני אנשים, השוכבים במרחק עשרות מטרים אחדות במורד הגבעה, אולם דוביק שקל והגיע למסקנה, כי כוח שיצא לחסל שניים אלה עלול להפגע חמורות באש החזקה הניתכת על היחידה השוכבת, והחליט שלא כדאי לסכן בגללם את אנשיו. מיכה הסכים לדעתו של דוביק ופקד עליו להתזויר את יחידתו לעמדות האבנים. הצנחנים החלו מזנקים חוליות-חוליות לאחור. משה, שראה קודם לכן את הצנחנים שעל הגבעה קמים וממשיכים בהסתערותם, לא הבין גם עתה מדוע נעצרו שוב ושכבו ארצה, בלא לשטוף גם את המצוק, כפי שדרש

מדב. ממקומו לא הבחין באש הכבדה הנורית עליהם, ועקב כך לא מצא שום שום הסבר לזהירות משונה זאת של הסיירת הנועות. תמיהתו גדלה בראותו את המסתערים קמים — ותחת להמשיך בהסתערותם, מזנקים לאחור וחוזרים אל פסגת הגבעה.

קצין-הקשר טיפס ויצא שוב מן הואדי כדי להשיג קשר עם דב. משהו שג הקשר, תבע משה מדב כי הסיירת תסיים את המלאכה אשר התחילה בה. „הם לא טיהרו עדיין את הכוכים“ — הודיע לו.

באותו זמן עצמו היה דב מקבל תש-דורות-אלחוט ממיכה. מיכה הודיעו כי מחמת האש הכבדה ונפגעיו הרבים לא הגיע עד הדרך; הוא עצמו בא לכלל דעה, כי מוטב להמתין עד רדת הדמדור-

„קצין-הקשר טיפס ויצא שוב מן הואדי“

מים ואו, במעטה האפלה לתקוף שוב. האפלה תסתיר לפחות את המסתערים מעיני האויב. הנמצא בעמדות שהוא לא הצליח לגלותן.

קִדְרוֹר מְתַנַּב לְנוֹסֵע בְּגִיפ אֶל מִשֶׁה

דב — הנתון ללחץ בלתי פוסק מצד משה, התובע להמשיך מיד בהתקפה, ומצד מיכה, המודיע וחוזר ומודיע כי אין טעם לעשות זאת, כל עוד לא שותקו העמדות הנעלמות היורות בצנחניו בהסתערותם — הגה עתה החבולה נואשת: לשלוח אל תוך המיצר כלי-רכב, שיסע עד משה במטרה "למשוך" אש מצד האויב. מיכה ואנשיו יצפו ויראו מנין נורית האש, ויגלו את עמדות האויב. אוראו ישתקן באש על-ידי כוחות התגבורת ששיגר אליו אריק — והסיירת תוכל לסיים את הסתערותה.

ליד דב עמדו צנחנים רבים — מפקדים מן התגבורת, קשרים, נהגים, רצים. "מי מתנדב לנסוע אל משה?" שאל אותם, וכלי-רכב משורין לא היה להם שם. רון, קצין אחד והנהג יהודה קִדְרוֹר, התנדבו ראשונים. דב בחר בנהג. "סע בגיפ" — אמר לו. יהודה קִדְרוֹר היה הנהג האישי שלו.

מן המיצר נשמעו מדי פעם פרצי אש, והפוגות ביניהם. דב העביר באלחוט הוראות לכל הכוחות, כי יחדלו לירות וינסו לגלות עמדות אויב. בעת שיסע גיפ אל משה. יחידתו של עובד חדלה לירות לעבר העמדות שבצלעה המזרחית של הגבעה הדרומית; מקלעו של אפרים חדל לירות אל פסגתה של הגבעה הזאת; משה פקד על הצנחנים שבמיצר ושבקרבתו, היורים למצוק, לנצור את אשם. כולם דרכו עצמם לקראת מסע ההתאבדות של הגיפ, וצפו אל מדרונות הגבעות המתנשאות בצדי הדרך, לגלות את האויב.

משנדמה האש שלנו, גברה במקצת אש האויב. יהודה קִדְרוֹר נראה למסתכלים בו חיוור, אך מיושב בדעתו, בהכנסו לגיפ. הוא התניע אותו והחל נוסע במהירות גוברת והולכת אל תוך המיצר, בהעלותו אחריו תמרות אבק.

כעבור דקה-דקותיים נעלם מעיני דב ותבורתו, בעיקולה של הדרך. הוא נגלה לעיני אפרים, השוכב בחלקו המזרחי של רכס-המצוק; בעקפו כלי-רכב מצריים וישראלים המשבשים את הדרך, נע הגיפ הלאה, בנסיעה מהירה ביותר, עוד עשרות מטרים אחדות. לפתע נתגעש המיצר מרעמי יריות. כדורים, רימונים, רימוני-רובה וקליעי בזוקות ריצדו סביבו. הוא סטה לצד הדרך, נבלם, ונהגו נפלט מתוכו ארצה.

דב והעומדים אצלו הבחינו, בתוך מערבולת האש המתגעשת במיצר, בקולם של חמישה מקב"ים, לפחות. פירושו של דבר היה שבמיצר מחזיק כוח בעוצמת גדוד-רגלים שלם, אם לא למעלה מזה.

דב נטה עתה להמתין עד רדת החשכה, ורק אז לחדש את ההתקפה ולשתף בה גם את כוחות התגבורת, הממתנים מאחוריו בצדי-הדרך. גם אריק, מפקד הצנחנים, שהיה מקבל מדב דיווח שוטף על המצב, נתרשם שאין סיכוי של הצלחה להתקפת-יום, והנחה את דב באלחוט להמתין לרדת החשכה, בהשאירו את ההחלטה בענין זה בידי דב עצמו.

מיכה, שלא ראה כלל את הגיפ, ראה את האש הנורית ממרגלות הגבעה הדרומית — והלא שם נמצאו, לפי השערתו, מרבית אנשיו של משה. אפרים הרגיש באש שנורתה על הגיפ מאיזה מקום במדרון שמתחתיו, והודחל קדימה לראות את עמדות היורים.

כללו של דבר, מסע-ההתאבדות של הגיפ סייע רק במקצת לאלה שביקשו לגלות את מקומן המדויק של עמדות האויב. האש הכבדה נורתה לכאורה מכל פינות המיצר, משחוסל הגיפ נפגתה אש האויב שוב אל מטרותיה הקודמות — הצנחנים הפזורים במיצר בתחתיתו, הסיירת שמעל המצוק, ויחידת עובד המאבטחת את המרגמות. כוחותינו השיבו אש. המולת-הקרב גברה מרגע לרגע.

התקפת-אוייר משהה את חביבי

בחזרו מנסיעתו השניה אל חביבי הודיע מפקד הטנק למשה, כי חביבי והכוחות שעמו עדיין לא יצאו לדרכם. משה שלח את הטנק אל הזחלמים שליד הצטלבות הואדי והדרך — המקום שהיה נתון לאש האויב הכבדה ביותר — למען ירים את רוחם ויילחם משם במצוק. הופעתו של הטנק שם, ואש תותחו ומק"בו, הביאו מיד לפחיתה ניכרת באש האויב בכל המיצר כולו.

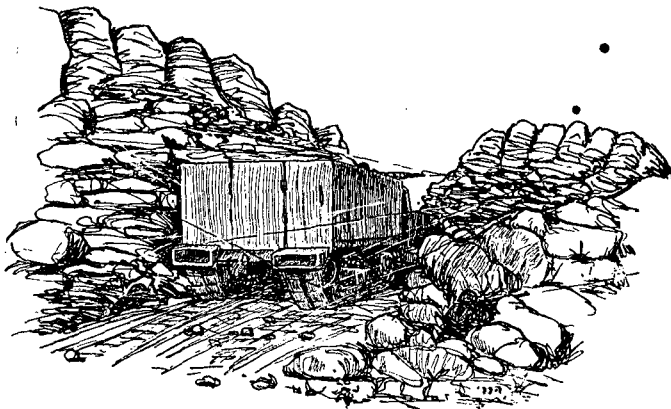
משה קיוה עתה כי מיד יגיעו כוחותיו של חביבי, וכי שני הטנקים שעמם ישליכו את מלאכת הטנק שלו.

אולם בשעה 1530, בקירוב, נוכח חביבי כי אינו יכול עדיין לנוע עם כל כוחותיו אל משה. יאיץ באנשיו כאשר יאיץ, הרי הדקות הנדרשות להוצאת הפצועים מן המערה וטלטולם אל הדרך, להורדת הכוחות מן הגבעות שנתפסו, להוצאת הזחלמים מן הערוצים ולארגונם בשדרת-מסע, להעמסת הפצועים, הנשק והאנשים עליהם ולליכוד חלקי השדרה השונים — מצטרפות לשעה. כדי להחיש את תהליך הכנסת הכוחות שלו לקרב, פקד על סגנו של פייקס, ינאי שנמצא אצלו, לנסוע בוחלם של משה, ולקבל מפיו תדריך ראשון. בצאת ינאי לדרכו הופיעו בשמי-המיצר מטוסים רבים: — בפרקי-זמן שונים, אך סמוכים מאוד זה לזה, נראו ארבעה "מטאורים", שני "מיסטרים" וששה "מיגים". חביבי פקד מיד לפזר את הרכב ולהחזיר את הפצועים למחסות. כעבור דקות ספורות שמע רעמי התקפת-אוייר חזקה, הנערכת בריחוק קילומטרים אחדים מזרחית ממנו. כל עוד נמשכה התקפת-האוייר, נמצאו כוחות חביבי בכוננות נגד מטוסית, וחדלו מהכנותיהם לתזוזה.

זחלם יוצא בעקבות הגיפ

הדוחות שקיבל רב מן הכוחות שצפו על גתיב הגיפ לא מסרו נתונים מספיקים על מקומן המדויק של עמדות האויב. מאחר שנידרש לו תיאור מדויק של מערך האויב בשני עברי המיצר כדי לתכנן את התקפתו, החליט עתה — זמן לא-רוב לפני הופעת המטוסים — לשלוח שמה את הזחלם של מינצר, שחזר אליו זה עתה מנקודת איסוף-הפצועים שבמוצב ה"מזלג", בפיקודו של קצין, ולהטיל עליו אותה המשימה, אשר קוד דרוור ניסה לבצעה בגיפ. לזחלם יהיו סיכויים רבים יותר לחצות את השטח המוכה באש — זה היה שיקולו, כאשר אמר לדן, מפקד מיחידתו של עובד, לבחור לו "ארבעה חברה" ולנסוע עמם בוחלם זה עד אל משה, תוך כדי גילוי עמדות האויב שבדרך, ולחזור משם עם מספר רב ככל האפשר של פצועים אנשים.

דן בחר ארבעה צנחנים, הצטייד ברימוני עשן והפליג לדרכו בוחלם. המיצר

התקפת האויר

נתגעש מחדש ברעמי מאות כלי־נשק למיניהם, כאשר נכנס לתוכו. מבעד לאשנב הפתוח של הזחלם המוצלף כדורים ראה דן, תוך כדי נסיעת־טירוף מהירה־שבמהירות, קליע נגד־טנקי חולף לפני עיניו. הוא ראה שניים־שלושה קליעי בזוקה נוספים מחטיאים את הזחלם — כפסע. הם נורו מצפון לדרום — בזאת הבחין, ובהביטו צפונה, ראה את המצוק המשלה בו אש, ועל הרכס שמעליו — אנשים עוכבים. אלה היו צנחני הסיירת. אך אותו רגע לא היה דבר בעולם שישכנע את דן, כי אין אלה מצרים ככל המצרים היורים בו מן העבר ההוא. מדרום לדרך נראה לו הגייפ ההרוס, ובצידו יהודה קן־דרור, מוטל בתנוחה של מת.

הזחלם הגיע אל שלושת הזחלמים המשותקים שבהצטלבות — וכל נוסעיו שלמים.

התקפת־האויר המצרית

בזה הזמן נשמעו בתכיפות צפירות צורמניות, אימתניות, וארבעה „מטאורים“ נתגלו לצנחנים שבמיצה, בטוסם ממערב למזרח. ה„מטאורים“ חלפו בטיסה נמוכה מעל כל הכוחות המצריים והישראליים שנמצאו במיצר, והחלו חגים מעל עמדת־המרגמות, כוחות התגבורת, והשדרה הצפופה של הרכב המנהלתי שתנתה על פני הדרך. הכל נשאו עיניהם מעלה: — למי הסילונים?

התשובה ניתנה מיד: ה„מטאור“ הראשון נזק על המרגמות, רקיטות ניתקו מכנפיו, ופסי עשן פתאומיים סימנו את דרכן החטופה אל הרגמים המסתכלים. הללו נתפזרו במרוצה אל מחסות, אך המועד לתפיסת מחסה חלף, ומתוך רעם ההתפוצצויות בקעו אנקות הנפגעים. גורל דומה פקד את יחידתו של לוי, שהיתה שרועה בצד מכוניותיה, ממתינה עדיין לפקודת תזווה.

הבויקה הראשונה של ארבעת ה„מטאורים“ נסתיימה בהשמדת מרגמה אחת ופגיעות המורות ברגמים ובחיילים של לוי. היחידה של מיטלמן, שנמצאה מרוחקת כחמשה־עשר מטר מן הדרך, בצלעה של גבעה, לא נפגעה כלל. בעוד סילוני האויב נוסקים זה אחרי זה ונערכים מעל לשדרה להתקפה שניה, רצו הנתקפים לערוציו של הוואדי, המחסה היחיד הקרוב לדרך. אחדים מחייליו של מיטלמן תפסו מקלעים ופתחו באש על הסילונים הצוללים שנית.

מעל ל"מטאורים" הופיעו עתה שני ה"מיסטרים" הישראליים והתעתדו להתקיפם. אותו זמן עצמו הופיעו מעליהם ששת ה"מיגים" המצריים והתעתדו לתקוף את שני הסילונים הישראליים. אחד מארבעת ה"מטאורים" פרש מחבריו, והסתער על מוצב ה"מזלג" בו נמצא מוצב הפיקוד של אריק.

שלושת ה"מטאורים" האחרים הוסיפו לבנוק את השדרה, בעוד ה"מיגים" מאלצים את מטוסינו להניח למתקיפים. ביללה נזעמת, באש מקלעים כבדים ובירית רקיטות, תקפו ה"מטאורים" פעם נוספת את שדרת הרכב לכל אורכה. משאית תחמושת של המרגמות נפגעה ישירות והחלה בוערת, מתפוצצת, ומעלה באש את המכונית שמאחוריה. בינתיים הוקם קשר בין שני ה"מיסטרים" ובין אריק. "התקיפו את המטאורים", שידר אליהם המפקד. ה"מיסטרים" ענו כי הם עצמם מותקפים עתה ע"י ה"מיגים". מטוסינו גראו מתרחקים מזוהה, בעת שה"מטאורים" צללו לבויקה נוספת.

יללתם ויריזויהם נתמזגו בנפץ פצצות-מרגמה שבמכונית הבווערת, והמולת הקרב גברה יותר כשהחלה האש מתפשטת אל משאית עמוסת מטעני חבלה ומפוצצת גם אותם. עד מהרה החלה האש מלכת את המכונית הבאה — כל המכוניות הללו, שמונה במספר, ניצבו על הדרך, פגוש אל פגוש; עשן שחור התאבך מהן.

יללת ה"מטאורים" גועה במערב, יללת ה"מיסטרים" — במזרח. נשמעו עתה רק נפץ התחמושת שבמכוניות הבווערות ואנקותיהם של הנפגעים. הצנתנים הגיחו ממחסותיהם. לוי צעק פקודות. הוא כינס את שרידי יחידותיו. חלק מהן שלח מיד לתפוס עמדות אבטחה — על הרכס שמדרום לדרך ועל הרכס שמצפון לה. על כוח נוסף הטיל את הטיפול בנפגעים. כן שיגר מיד רץ אל דב, לקבל הוראות. הוא עצמו הצטרף ליחידה שעלתה לרכס הצפוני.

בקוצר רוח המתין לוי להוראות? הוא לא שכת, במהומה שקמה אחרי ההתקפה האוירית, כי הסירת שידרה, עד בוא המטוסים, הודעות חוזרות ונשנות על מצבה החמור והוסיף לצפות כי תנתן פקודה לתגברות שהגיעה שתחוש לעזרתה.

אפס, במטהו הארעי של דב, בקרבת המרגמות, שררה עדיין אוירת-אחרי-הפצצה: הרץ של לוי לא מצא אותו בבואו לשם.

בעלותו על הרכס שמצפון לדרך ראה שם לוי את יחידתו של מיטלמן ומצא כי לא נפגעה כלל בבויקה. באין לו קשר עם דב ובוכרו את הסירת השרויה במצוקה, אמר לוי למיטלמן, כי יוליך את יחידתו באיגוף ימני עמוק אל גבעת-התצפית, ינסה להתקשר משם עם הסירת ויחליץ את נפגעייה. מיטלמן לא הקשה קושיות יתרות, כי חש שאין בשעה זאת מקום לבידור סמכויות, והסכים להוליך את יחידתו לעזרת הסירת. "זכור שלפניך יהיו האנשים שלנו", הזהיר אותו לוי. כן יעץ לו

"למי הסילונים..."

שלא יפזר את אנשיו, כי החשכה קרובה, ועם רדתה תכבד השליטה בכוח מפורז. בשעה 1600, בקירוב, החלה יחידתו של מיטלמן צועדת, והוא בראשה, אל גבעת התצפית. לוי שלח רץ נוסף לדב, להודיעו על התנועה. במהומת התקפת-האוויר לא שכח עובד את אנשיו שנסעו בזחלם אל משה. הוא היה קשור עם דן ברשת הקשר של יחידתם. עתה התקשר אתו, ושמע מפיו דוח על קורותיו.

„חזור הנה“ אמר לו עובד. דן, שנמצא אצל הזחלמים שבהצטלבות, העמיס שם פצועים ככל שיכול הזחלם שלו להכיל. הדבר נעשה תחת אש רצופה. חלק מן האש באה עליו מעבר נושאת-גייסות מצרית מטיפוס רוסי שנחה בוואדי מוסתרת בין השיחים. בריחוק עשרות מטרים אחדות. מינצר הטיל לעברה רימון. בזחלם כבר שכבו 4 פצועים אנושים. הם וגוסעיו מילאוהו עד אפס מקום. דן החליט לקחת פצוע אנוש נוסף.

„רדו, אתם נשארים כאן“, אמר לשנים מצנחניו.

משנתפנה מקום בזחלם, הועמס עליו הפצוע החמישי. דן אמר לנהג כי יסע. לאחר שנתנסו בטבילת האש של המיצר בבואם, ידעו יפה מה צפוי להם. אוזניהם צללו מנקישות הכדורים בדפנות-השריון. גם הפעם החטיאום קליעי-בנוקה. שוב ראה דן את צנחני הסיירת מעל למצוק, וחשב שהם מצרים יהודים בו. בהגיחם מתוך המיצר, היה מצב הפצועים חמור יותר, מחמת הטלטולים. דן פקד על הנהג לנסוע הישר אל נקודת איסוף הפצועים שב„מזלג“.

מיטלמן אינו מוצא את הסיירת

למיטלמן ולאנשיו נצטיירו האירועים עד הנה באורח מעורפל למדי. הם ידעו, כללית, כי רוב יחידות הצנחנים שיצאו לסיור נתונות עתה בקרב קשה עם כוח מצרי חזק. הסוגר עליהן סביב-סביב, אישם בהמשכו של המיצר — וכי הסיירת, שנשלחה לחפש אחריה, נכנסה אף היא לעבי הקרב, ונותקה כליל מן העורף.

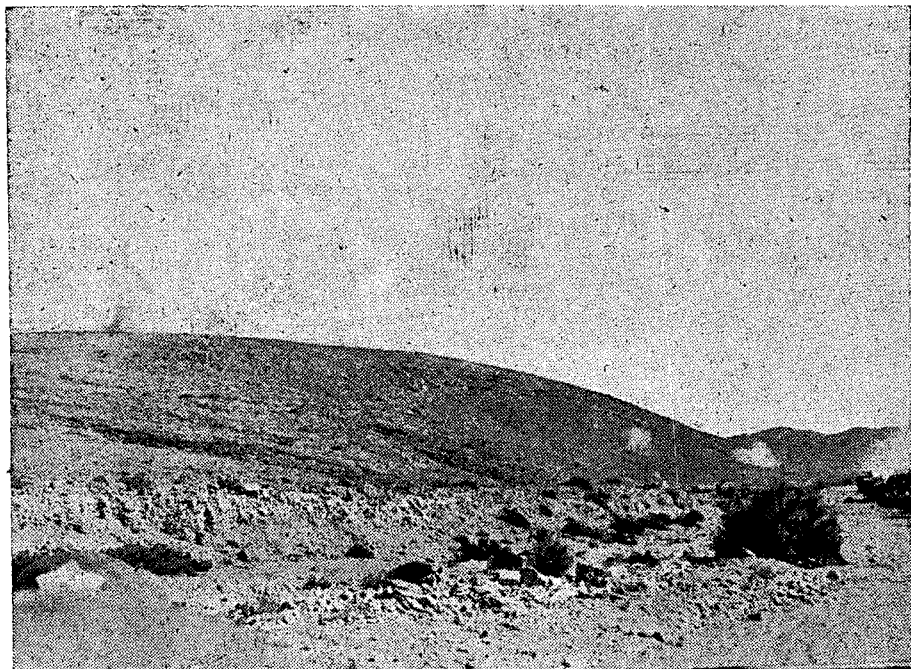
האנשים נעו, איפוא, בשורה עורפית אחרי מיטלמן, במעלה ובמורד רכס הגבעות המתגבה ועולה, עד הגיעם לאותה הגבעה המכונה בסיפור-המעשה שלנו „גבעת-התצפית“. בדרכם תדו וחיפשו אחר הסיירת. בקרבת „גבעת התצפית“ מצאו שניים מצנחניה — פצועים שבאו לעומתם. לפי דברי הפצועים נראה היה כי בינם ובין הסיירת מצויים מצרים, ומצרים נוספים — בין הסיירת ובין משה ואנשיו שבואדי.

מיטלמן העלה קבוצה מאנשיו לפסגת „גבעת התצפית“, ושיגר אנשים נוספים למורד הגבעה, הנשקף אל רכס-המצוק ואל הגבעה הדרומית שמעבר לו; משימתם היתה — לגלות את הסיירת. אש אבטומטית חזקה נורתה לעומת האנשים, שלא ידעו לאבחן את מקורה — היתה זו אש מקיבים מן הגבעה הדרומית, שפגעה במרבית האנשים שיצאו למורד הגבעה. מיטלמן שיגר כוח נוסף לעזרתם; האנשים ירדו מטה באש הכבדה, רובם נפגעו, והתקדמותם נבלמה. משנוכח מיטלמן כי אין הוא יכול לקדם כוחות אל מעבר ל„גבעת התצפית“ — מכל מקום, לא באור היום — העביר את נפגעיו למדרון האחורי שלה והשכיבם שם. על מותר יחידתו פקד לתפוס עמדות על פסגת הגבעה, ולירות באויב. החשכה עמדה לרדת תוך שלושת-רבעי-שעה. או-אז ינוע קדימה ויחלץ את נפגעי הסיירת, החליט.

הסיירת בין אש לאש

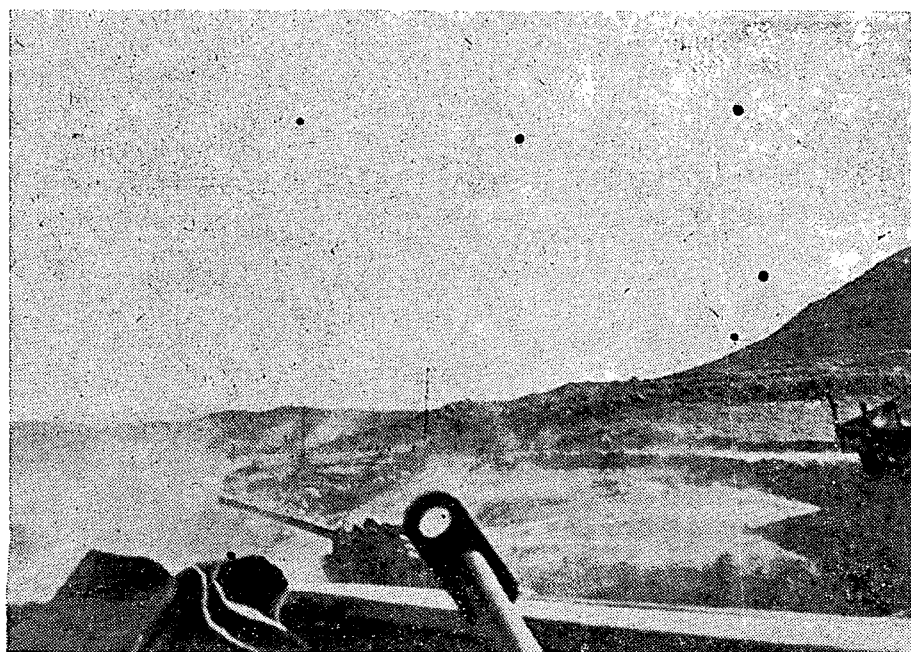
במיצר ועל רכס המצוק היו הצנחנים עדי שמיעה — יותר מאשר עדי ראייה — להתקפת-האוויר המצרית. אולם היא הרעה גם להם, בעקיפין, בעקבותיה נפתחה עליהם

למעלה — הגבעה הצפונית מעמדת משה. מימין — פקעת הזחלמים והרכב המצרי, שבקרבת הצטלבות הוואדי והדרך. במדרון הגבוהה — פניעות אש הסנק. על פסגת הגבעה — פגיעת פצצת מרגמה 120 מ"מ.

למטה — מדרון הגבעה הדרומית מעמדת משה. מימין — מכונית מצרית הרוסה. באמצע — הסנק יורה אל כוכי המצוק שבגבעה הצפונית.

התקפת־אש כבדה ממקומות שונים של המיצר. נראה היה כי התקפת־האוויר מחדשת און כוחם של המצרים.

עיקר האש שירה עתה האויב מעמדותיו שבגבעה הדרומית כוונה אל הכוח שנמצא ליד מיכה — אל יחידתו של דוביק; צנחניה שכבו בעמדות האבנים הנמוכות, בין גנותיהם של המצרים המתגוללים בהן, וחיבקו את אדמת הטרשים הערומה. המחסה הזה לא היה תכליתי — הגבעה הדרומית היתה גבוהה מרכס־המצוק בעשרות מטרים אחדות, והאש שבאה ממנה היתה טובלנית. לצנחניו של דוביק לא היה מנוס ממנה. שוב נפגעו אחדים מהם, וגורל דומה צפוי היה לנותרים.

לזמן זה נשתבש כליל המגע בין יחידת־המשנה של הסיירת, ועקב־כך נשמטה מידי מיכה השליטה עליה — הוא לא ידע היכן בדיוק מצויות יחידת־המשנה שלו. מי מאנשיו נפגע, ומה מצב תחמושתם. מחמת האש הכבדה לא ניתן היה לקיים קשר־עין וקשר־קול ראויים לשמם בין הכוחות המפוזרים ובתוכם. מיכה רצה עתה לארגן את יחידתו מחדש ולהחזיר לידיו את השליטה עליה.

מאתרויו בריחוק כמאתיים מטר, התנשאה „גבעת התצפית“. הוא ראה אותה — והיא גבוהה למדי, עשויה להעניק מחפה נאות מאש הגבעה הדרומית, ועמדה נוחה להתארגנות. משהתחדש הקשר שלו עם דב, זמן־מה לאחר התקפת־האוויר, ביקש מיכה רשות להעתיק את הסיירת לשם, ונימק:

„לשיפוץ!“ ענה לו דב, והודיע למיכה כי הוא שולח אליו את יחידת עובד, לעזור לו בחילוף נפגעיו. מיכה פקד איפוא על דוביק להחזיר את אנשיו אל „גבעת התצפית“.

„שלח רץ לאפרים, שיחזור גם הוא לשם“ אמר לדוביק. דוביק הטיל משימה זאת על אחד הצנחנים שלידי.

כאשר מיכה, דוביק ואנשיהם קמו מתוך עמדות־האבנים בהן נמצא להם מחסה קלוש מאש הגבעה הדרומית ורצו עם נפגעייהם לעבר „גבעת התצפית“ רדופים מטר כדורים, נתקלו מיד באש גם מעבר גבעה זו. צנחן אחד נפצע. הם שכבו ארצה, מישוה נשא משקפת לעיניו והתבונן ב„גבעת התצפית“.

„אלה הם אנשינו“, הביע את סברתו.

הצנחנים מיהרו לפשוט חולצות וגופיות ונזפפו בהן לעומת הירי. לשוא. הללו הוסיפו לירות בהם.

אפרים לא ידע על ההוראה לחזור אל „גבעת התצפית“ — הרץ שנשלח אליו לא הגיע עדיין. הוא עצמו הודחל קדימה, לגלות במדויק את הדרך ואת עמדות האויב. אחד הסמלים שלו זחל אחריו. בעוד אפרים בוחן את השטח שמע את הסמל צועק אליו, כי איזה כוח מתקרב אל המחלקה מעבר „גבעת התצפית“. אפרים שלח צנחן ליצור מגע עם כוח זה; הלז לא הגיע לתעודתו. איראו שלח אפרים את אחד המפקדים באותו משימה. הלז היה המושב „קרל גוסטב“ שאסף מן השלל, וברוצו אל הבאים „משך“ אליו כמות ניכרת של אש. הוא מצא שהם מיחידתו של מיטלמן. הוא תדרך אותם בדבר מקומם של אנשי אפרים, מכאן ואילך לא נורתה עוד אש מן העורף על יחידתו של אפרים; אך מ„גבעת התצפית“ הוסיפה אש מקלעים לשטוף את מחלקתו של דוביק, עמה נמצא מיכה. רק מחלקתו של צביקי, שלמזלה נמצאה במדרון־האחורי של רכס־המצוק, לא נורתה כלל.

משוכח מיכה כי אין להשתיק את האש מ„גבעת־התצפית“, הגורית כנראה על ידו כוחותיו, פקד על דוביק — בקול חנוק מדמעות וזעם — להחזיר את יחידתו למחסה הקלוש של עמדות האבנים. „מבכר הייתי שאנשי יקטלו באש מצרית, מאשר בירייה

חבריהם" סיפר אחר-כך * הצנחנים החלו חוזרים במרוצה כלעומת שבאו, נתונים לאש צולבת — זו הנורית מ"גבעת התצפית" וזו הנורית מן הגבעה הדרומית.

האויב מגביר פעילותו. הסיירת מוטלת להסתערות נוספת

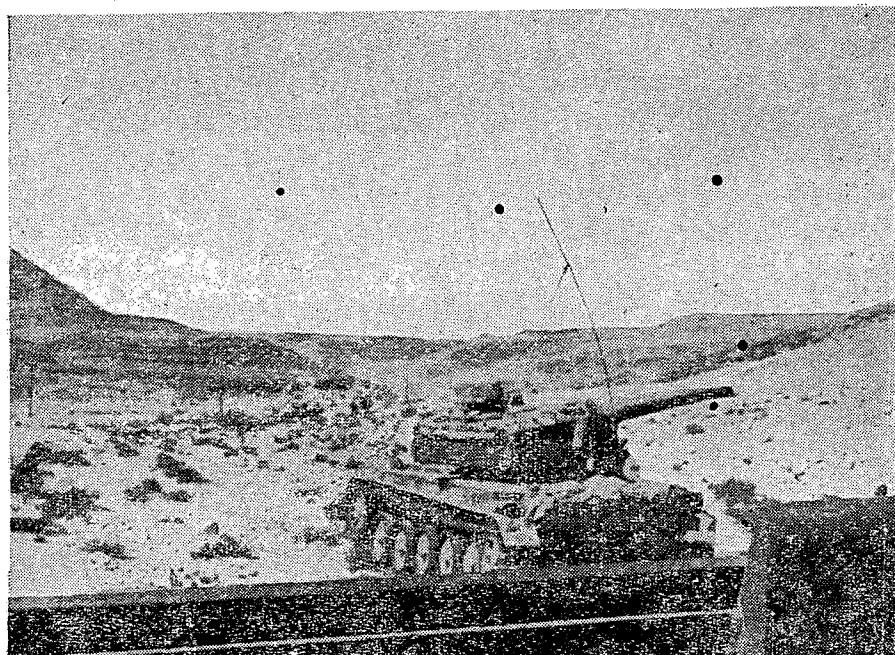
התקפת-האוויר נתנה את אותותיה גם במצבם של הצנחנים שבתוך המיצר. מן המצוק נורתה עתה עליהם אש כבדה, שבחיפויה ירדו מספר מצרים מן הכוכים שבמצוק. אל נושאת-הגייסות המשורינת, שניצבה מוסה בקבוצת שיחים, בקרבת הצטלבות ואדי עם הדרך — בריחוק כמאה מטר ממקומו של משה, ובריחוק עשרות מטרים ספורות. משלושת הזחלמים ההרוסים; כעבור רגע נפתחה מקבוצת השיחים אש מק"ב על הזחלמים. הצנחנים שחסו מאחוריהם דיווחו על כך באלחוט למשה.

הטנק כבר ירה שלושים פגזים, וכילה כמעט את כל תחמושת המק"ב שלו. כמעט ללא יכולת להגן על עצמו ניצב עתה אצל מטהו של משה. "שלח אליהם את הטנק, שידפוק את המק"ב", אמר משה לדהב, מפקד הטנקים.

דהב שלח אותו אל הזחלמים. הצנחנים לא ידעו כיצד מתקשרים עם אנשיו של טנק באמצעות הטלפון האחורי שלו. הקשר ביניהם נוצר, איפוא, דרך פתח-ההפלטה. הם הסבירו למפקד הטנק מהיכן יורה מק"ב האויב. הטנק ירה בתותחו לסבך השיחים. פרצה שם מיד דליקה, מלווה נפץ תחמושת בוערת. התותח ירה פגז נוסף; התפוצצותו חשפה את נושאת-הגייסות-המשורינת. להבות פרצו ממנה ועטפו אותה.

אנשים נראו יורדים גם מ"רכס העיקול", בריחוק כארבע-מאות מטרים מערבית ממטהו של משה. הם ניגשו אל מכוניות מצריות הרוסות שניצבו על הדרך ושבו ותורו אל הרכס שלהם. מספר פעמים חזרו על כך.

* למעשה, לא נהרג במהלך חילופי היריות הללו אף לא אחד מאנשי הצנחנים.

הטנק יורה בעמדת אויב, מעמדתו של משה בואדי

“אלה מצרים!” אמר ורד, צלמו של “במחנה”. “אלה שלנו” התוכחו עמו צנחנים עלִידו.

בין כה וכה לא ירו בהם. הללו היו, כמסתבר, מצרים שירדו למכוניותיהם כדי להצטייד בתחמושת.

גם על הגבעה הדרומית נראו מהלכים מצרים אחדים. משה חשב שהם מתכוונים לרדת לוחלמים שבהצטלבות, ופקד על הטנק לירות גם בהם, הפעילות המתגברת של האויב נראתה לו, למשה, כמכוונת לשטיפת המיצר. הנפגעים הרבים שבוחלמים נמצאו זה זמן־רב ללא עזרה ראשונה נאותה, וללא יכולת להשיב מלחמה לתוקפיהם. הטנק ירה עתה את סרטי התחמושת האחרונים שלו. ינאי, אשר הגיע אותו זמן אל משה, הודיעו כי כוחו של חביבי לא התחיל עדיין לנוע לעברו, ויצא רק עתה בוחלמו להחישו. משה תבע מדב כי יטיל את הסיירת להסתערות נוספת, בפקודה מפורשת לחסל את הכוכים שבמצוק.

“משם יורים על הפצועים שלנו” אמר לו. דב נענה לבקשתו.

“הסתער מיד, והפעם חסל את כל העמדות שבינך ובין הדרך” — שידר אל מיכה. הוא שיער, כי מצבם המחמיר והולך של הפצועים מצדיק את הטלת הסיירת להסתערות נוספת — הגם שמצבה שלה עצמה חמור למדי.

הסיירת מגיחה להסתערותה השלישית

פקודתו של דב להסתער שוב הגיעה אל מיכה בעוד יחידתו של דוביק מפורזת וחסרת ארגון מפאת תנועתה חזרה אל עמדות האבנים. אל אפרים לא היה לו עדיין קשר. הכוח היחיד שיכול היה להפעילו מיד היה בפיקודו של צביקי, אשר שכב עדיין במדרון האחורי של רכס־המצוק. מיכה צעק, אפוא, לצביקי, כי יסתער בצדה השמאלי של יחידתו של דוביק, החוזרת אל עמדות האבנים שלה, וישטוף את הרכס עד הדרך שבמיצר וכי יעשה זאת במהירות, ובלי להקפיד על טהור מלא של כל עמדה ועמדה שתתגלה. צביקי הקים את אנשיו, ומיכה רץ אל דוביק.

“אנחנו מסתערים שוב”, אמר לו, “עלינו להגיע עד הדרך — מיד”.

דוביק שהאמין עדיין כי היעד כבר טוהר כולו בהסתערותו הראשונה, וכי פרט לעמדות־האבנים המצויות על פסגת הרכס אין עוד עמדות התפוסות בידי האויב, חשב עתה כי יחידתו נדרשת לחגוץ אל הדרך כדי לחלץ פצועים של משה. הוא פקד על אנשיו לעבור את עמדות־האבנים ולהמשיך בהסתערות עד הדרך, ויחד עם המקלען הענק מאיר יעקובי ומיכה רץ אלכסונית, מצד ימין, כדי לחסל אותם שני מצרים שנראו קודם לכן לאחד מתיליו שוכבים בריחוק עשרות מטרים אחדות במורד, בכיוון ההוא. כאן גברה מאוד האש הנורית מן הגבעה הגבוהה שמדרום לדרך. בעודו רץ ראה דוביק את יעקובי נחבט ארצה מנוקב כדורים, את מיכה נופל, מנוקב בחזהו, ומספר צנחנים נוספים נפגעים, אך מוסיפים להסתער ללא מעצור משה. לאמתו של דבר הם נדרדו אטה — כי נפלו מן המצוק, שהיה סמוי מעיניהם, ונתרסקו אל הסלעים שלמרגלותיו.

“דוביק, קח את הפיקוד!” — צעק אליו מיכה.

דוביק ראה כיצד צנחנים נוספים, שהרחיקו לרוץ במורד הגבעה נופלים מחוצי כדורים, ומחשבה חלפה בראשו, שהם נורים מעמדות הנמצאות עתה בעורפם. חבטה חזקה בקסדה שלו הממה אותו, ודם כיסה את עינו הימנית.

“תיפסו מחקותי!” צעק לצנחן הקרוב ביותר אליו, מאנשי מחלקתו.

הוא נפל ארצה, ליד מיכה, וכמותו עשו שאר הצנחנים ששרדו חיים. בשכבם הוסיפה אש כבדה לפזו על הקרקע ביניהם.

בעת שיחידתו של צביקי נעה להסתערות, הבחינו בה האחוריים שבאנשי אפרים.
והשבו כי שוב מתעתדים כוחות שלנו לפגוע בהם.

„מסתערים עלינו מאחור!“ צעקו אל אפרים.

אפרים פקד מיד על אנשיו לשכב על גבם ולהרים את ה„עוזים“ שלהם — כדי שיבחינו המסתערים כי הם חילים ישראליים. צביקי, וחלק מאנשיו הופיעו לפתע לעיניו, במרחק־מה מימינו, פרוסים בשרשרת.

„שיכבו! שיכבו!“ צעקו אליהם אפרים ואנשיו, כיון שצביקי וצנחניו עמדו להתגלות לאש הכבדה של הגבעה הדרומית. לשמע הצעקות שכבו הבאים ארצה, אך מיד קמו ובגלותם עתה את המצוק שלרגליהם החלו מסתערים במדרון הקדמי של הלשון המתמשכת מן הרכס, לאורך חזיתה של יחידת אפרים. אפרים ראה אותם נפגעים ונופלים — והבין כי האש הקוטלת בהם נורית אליהם מעורפם, מטוח של מטרים ספורים, מעמדות המצויות כנראה במדרון הגבעה הסמוי מעיניו. אחדים מהם ניסו לפנות לאחור ולירות בעמדות אלה, קודם שנפגעו. רק צנחנים מעטים הגיעו עד הדרך ותפסו מחסה אפסי בין גלי האבנים שנמצאו בשוליה. שם נפגעו רובם ככולם מיד — גם מאש המצוק וגם מאש הגבעה הדרומית.

אפרים לא הבין מה גרם להסתערות זו של צביקי. המצב הובהר לו כעבור דקות אחדות, כשהגיע אליו משה הוז, הקשר של דוביק, וסיפר לו על הפקודה להסתער ולהגיע עד הדרך ויהי־מה, ועל מה שאירע בעקבותיה ליחידתו. כאשר נשברה ההסתערות, שכב ארצה עם עוד שלושה צנחנים לפני מצוק, שנתגלה להם לפתע במדרון הגבעה, וארבעתם החליפו רימונים עם מצרים שניסו לצאת מתוך כוכים שבמצוק זה ולעלות אליהם. הוא בא אל אפרים כדי להודיע לו זאת.

„יש שם המון מצרים“, אמר לו.

אפרים שלח אותו חזרה אל דוביק, לבל ישאר זה בלי קשר, משה הוז חזר למקום בו נותרו שוכבים שלושה חבריו, והוסיף להדוף יחד עמם, ברימונים, נסיונות של המצרים להימלט מן המצוק. בשכבו שם, התקשר במכשירו עם דב, ומסר לו תיאור נאמן ככל יכולתו של מהלך המאורעות. דב רצה כי קצין ידוח לו על המצב באותה גזרה, אפס, משה הוז היה מרוחק מן המקום בו שכבו דוביק ומיכה, ולא ראה אותם. כל הצנחנים שראה בקרבת חברתו היו הרוגים.

מצב הצנחנים במיצר מחמיר והולך

בעיני משה והנמצאים עמו, הכורעים בואדי, נראתה גם הסתערותה זו של הסיירת תומה ובלתי מובנת כהסתעפויותיה הקודמות: שוב עצרה הסיירת בלי לטהר את הכוכים — ולכאורה, בלי שתתקל בהתנגדות. התשכה עמדה לרדת בעוד כשלושת רבעי־השעה — משך זמן שבו יהיו הנפגעים הרבים שבמיצר נתונים לאש מכוונת.

שוב הגיח קצין הקשר מן הוואדי, כדי להתקשר עם דב.

„דב שואל אם תוכל לתקוף את הכוכים מלמטה — מלמעלה זה לא הולך“, צעק

אל משה.

צחוק עגום פרץ מפי משה.

דב התקשר מיד עם אפרים ופקד עליו לתקוף את עמדות המצרים, שנתגלו למשה הוז במצוק שבמדרון הקדמי של הרכס עליו נמצאת הסיירת. הוא הוסיף והדגיש לו, כי מצבם הגואש של הנפגעים שבתוך המיצר מחייב חיסול מידי של הכוכים הללו.

אפרים ואנשיו היו עסוקים אותו זמן בחילוף אלה מהנפגעים של צביקי. שנמצאו קרובים אליהם, נותרו לאפרים רק מספר קטן של אנשים פנויים ממלאכה זו. הוא הסביר

זאת לדב, חזר על דבריו של משה הו, כי מספר המצרים במערך שנתגלה במצוק הוא רב מאוד, והציע להמתין עד רדת החשכה — כלומר, לפחות כחצי־שעה — ולתקוף אותם בכוח גדול יותר. אִי־אז פקד עליו דב להוסיף לחלץ את נפגעיו של צביקי, לרבות את אלה שבקרבת גלי האבנים שעל־יד הדרך. לנחמן, קצין־המבצעים שלו, שעמד אצלו, אמר: „עלה לשם, וראה מה הענינים“.

נחמן החל לצעוד בעקבות יחידתו של עובד, שדב שיגרה ומן־מה קודם לכן לעזרת הסיירת. הוא ראה כי עובד מוליך את אנשיו הישר מעמדתו אל הלשון, בדרך הקצרה ביותר.

חילוף פצועי הסיירת. הדמדומים יורדים על המיצר

האש הכבדה שנורתה מן הגבעה הדרומית על הצנחנים הפוזרים לאורך שפת המצוק נמשכה גם לאחר שנשברה הסתערותם, ורק לאחר חמש דקות, לערך, שככה מעט. דוביק ומיכה הביטו על סביביהם ולא ראו איש. קולות נרגשים בערבית נשמעו בקרבתם, בשטח המת שמתחתם. הם חשבו כי המצרים נעים למעלה לתקוף אותם, ומחשבה זו זרזה אותם לחזור אל עמדות האבנים — הן נמצאו עתה מרוחקות כשלושים מטר מהם; אולם מאחוריהם נשמעו עתה צעקות וקריאות בעברית — שהעידו על התקפה של כוחותינו המתקרבת לעברם, והם חששו שהמתקיפים לא יבחינו, בשטפם את הגבעה, בין ידיד לאויב, ויקטלו גם אותם. בצעקם חזרו וצעוק את שמו של מפקדם דב — כי חשבו שהבאים מסתערים בפקודתו — החלו רצים אל עמדות האבנים.

רצים ונופלים מדי מספר צעדים — לעתים משום שכודרים פזו בקרבתם, ולעתים משום שפצעיהם הכאיבום והחלישום — עשו מיכה ודוביק את דרכם אל עמדת־אבנים ושכבו בתוכה, בין גויותיהם של שלושה מצרים. מחוסר מקום בעמדה הצרה, שכב דוביק על אחת הגויות, הגוייה נשמה. דוביק הביט בפניו של המצרי עליו שכב, וראה את עיניו. זה היה מצרי שהעמיד פני מת.

„הוא חי“, אמר דוביק למיכה.

„הרוג אותו“, אמר לו מיכה.

דוביק שכב על תת־מקלעו, ולא יכול לכונו כראוי אל המצרי. מיכה מסר לו את ה„עוזי“ שלו — הוא עצמו היה חלוש מלירות. בעוד המצרי מנסה להחלץ מתחתיו, ירה בו דוביק והרגו. השנים הוסיפו לשכב בין חללי האויב, באגרם כוח לזינוק נוסף; מדי שמעם קולות עבריים קוראים ומתקרבים, מיהרו לצעוק בכל גרונם את שמו של המפקד, למען יודע לחבריהם כי אין הם אויבים.

הקוראים היו אנשיו של מיטלמן, אשר קידם אותם עתה — בראשית הדמדומים — מ„גבעת־התצפית“ כדי לחלץ את פצועיה של הסיירת. כמעט כל צנחן שנתקלו בו בדרכם מ„גבעת־התצפית“ אל עמדות־האבנים שעל רכס־המצוק, היה חלל או פצוע. אנשיו של מיטלמן נתפורו על פני המעלה וחיפשו אחר נפגעים נוספים. ברור היה ל־מיטלמן שאם יעסקו אנשיו בפניו הנפגעים הרבים — לא יותרו לו אנשים לאבטחתם.

מיטלמן היה קשור באלחוט עם לוי.

„שלח אלי תגבורת“, אמר לו, לאחר שסיפר לו מה חמור המצב בגבעת המצוק. לוי שלח אליו מיד את היחידה אשר נמצאה פרוסה על הרכס שמצפון לשדרת הרכב הבוטרת ומתפוצצת מהתקפת ה„מטאורים“. את מקומה של יחידה זו תפסה עתה היחידה שעסקה עד הנה בפניו הנפגעי התקפת האויר. בזמן זה, לערך, התקשר דב עם לוי באלחוט.

„כשיחשיך, רד עם היחידה שלך אלי“, שידר אליו דב.

הוראה דומה שידר גם אל עובד, שכבר העלה את יחידתו אל רכס־המצוק. הוא לא

רצה להכניס כוחות נוספים אל הקרב במקום בו אין, כמסתבר, סיכוי של ממש להצלחה, ועסק עתה עם רון בתכנון התקפת-לילה לאורך הדרך, על שני מעברי המיצר, במגמה לטהר את הכוכים מן הדרך ומעלה, ולהתחבר עם הכוח המנותק.

לזמן זה גברה מאוד האש שנורתה מעברים שונים לתוך המיצר. נראה היה כי זוהי אש הכנה או רתק להתקפה עליו — התקפה שתחסל את המכותרים בו, ככל שגברה אש האויב, נתמעטה אש הצנחנים. רובם נפגעו, תחמושתם כמעט ואזלה, וגם אותה ניתן לירות רק מעמדות ספורות, שכן על כל הזדקרות או הוצאת ראש הגיב עתה האויב באש מכוונת ויעילה ביותר.

על פני הדרך, לכל אורכו של המיצר, זרועים היו כלי-רכב הרוסים וגיות. ליד הגיפ שלו הוסיף לשכב יהודה קן-דרור — חי, אך מחוסר הכרה. מאחורי ציבורי האבנים, בריחוק לא רב ממנו, מוטלות היו גויותיהם של אותם מאנשי צביקי שהגיעו במרוצת הסתערוthם אל הדרך. אחד מהם, שנפגע ברגלו בלבד, שכב ללא נוע, מקוה כי יחשב למת. גושאת-הגייסות המצרית הוסיפה לבעור. עשן שחור התאבך ממנה והסתלסל מעלה. בקרבתה שמר הטנק על הזחלמים, ותותחו מופנה אל המצוק הצפוני. בסביבת שלושת הזחלמים ההרוסים שבהצטלבות היתה הקרקע מבעבעת תכופות מפגיעות כדורים. אש רבה הוסיף למשוך האמבולנס שבקרבתם, בו גסטו ארבעה אנשים — שני חובשים ושני פצועים. הלאה משם מערבה, שכבו בצורות שונות ומשונות מצרים שנקטלו בצד הדרך, בעת שעברה השדרה במיצר — רובם ציידים-טנקים שלא נמלטו מבעוד מועד, וביניהם אותו בוזקאי אמיק, שנורה ב"עוזי" של מפקד הטנק. מדרום לדרך, בקרבת ציבורי האבנים ששימשו מחסה ראשון לאנשיו של משה, נראה וקסי בתנוחה בה נהרג, גחון קדימה. לפרקים היתה גוית ישראלי או מצרי נרעדת, בפגוע בה כדור נוסף.

כוחות חביבי מגיעים למיצר. חילוף פצועי הסיירת נמשך

הופעת החלוף של חביבי — שני הטנקים נעו בראש השדרה שלו — בעיקולו המערבי של המיצר, העבירה מלב המכותרים את רוחם הקודרת. השתררה בקרבם אירת תשועה גדולה. משה אמר מיד לדהב כי יכוון את אש שני הטנקים לעבר הגבעה הדרומית — לאחר ששברה את התקפת הסיירת הפנתה גבעה זאת את האש שלה אל הצנחנים שבמיצר, וסיכנה אותם יותר מאש המצוק, שנחלשה במקצת. הטנקים שיתקו אותה עד מהרה.

ברכס-העיקול שבמערב רפתה נאחת פעילות האויב. למרגלות הרכס הזה עצר חביבי את עיקר כוחותיו. מתוך שלא התמצא כמו משה במתרחש במיצר, נסע עם פייקס ויאיר בהדרכתו של ינאי אל מטהו של משה, שבואדי, לקבל הוראות. אור היום החל משתנה לדמדומים. בחסות עליונות-האש שהשיגו הטנקים הגיח מן הואדי רופא מיחידתו של משה, והחל זוחל אל הזחלמים שבהצטלבות, להושיט עזרה ראשונה לנפגעייהם הרבים. הטנקים ירו בתותחיהם ומק"ביהם על עמדות רבות, שנתגלו לזמן זה במדרון הגבעה הדרומית. דהב כיוון אותם באמצעות הטלפון האחורי. מצרים נראו מטפסים בבהילות במעלה הגבעה, הטנקים רדפו אחריהם באש. מן הלשון שבגבעה הצפונית ירו עתה בבורחים אלה מקלעני יחידת אפרים; ומן הגבעה שליד עמדת המרגמות — ירו בהם המקלעים שהציבה שם יחידתו של עובד כדי לשמור על פתחו המזרחי של המיצר.

המולתם של מצרים נפגעים, שנמצאו בחלקו המערבי של המצוק, הגיעה לאוזניהם של מיכה ודוביק, השוכבים בין גויות המצרים שבעמדת האבנים, ולאזני משה הו זה הצנחנים הספורים ששכבו כמעט על שפת המצוק ממש. הם חשבו כי האויב מתפתח להסתער עליהם. משה הו וחבריו הטילו את רימונם האחרון במצרים שנראו להם מבצבצים מעבר השטח

המת שמתחתם, ונסוגו, דוביק תמך במיכה והחל נע אתו, בצעקו שוב את שם המפקד שלו. אל-מעבר-לפסגת רכס-המצוק. לקראתם באו אנשיו של מיטלמן וצנחניו של עובד שהצטרפו אליהם, הם נפגשו.

צנחניו של עובד קיבלו לידיהם את מיכה והעלוהו על אלונקה. דוביק חיפש בין האנשים את שרידי אנשיו ומצא את משה הוז, המחזיק עדיין במכשיר-הקשר שלו. דוביק התקשר באמצעות המכשיר הזה עם אפרים, לדעת מה אירע אצלו, וסיפר לו מה עלה בגורלה של יחידתו.

אנשיו של אפרים עסקו עדיין בחילוץ נפגעי מחלקתו של צביקי. צביקי עצמו ואלה מאנשיו ששרדו שלמים בגופם מן ההסתערות נצטרפו אליהם. לעזרת המחלצים באו אנשיו של מיטלמן, גם צנחניו של עובד קרבו אליהם, לסייע להם.

„אל תסתובבו כאן כמו ברחוב אלנבי“, צעק אפרים אל אנשי מיטלמן, הם לא נזהרו כלל מעמדות המצרים בגבעה הדרומית; אחדים מהם, שחשפו עצמם יתר על המידה, נפגעו.

הדמדומים האפילו מעט-מעט. קבוצות של מחלצים מן הכוחות השונים, שנמצאו עתה על גבעת המצוק, החלו מטלטלות את הנפגעים אל העורף. אנשי מיטלמן-תפסו את הקו הקדמי ביותר, וחיפו על תנועת העוסקים בפנינו.

דוביק השתרך מטה בכוחות עצמו. מיכה, שנפגע בחזהו ונישא עתה באלונקה, נוכח שאינו יכול לנשום בשכיבה, הוא ירד מעל האלונקה והלך גחון, הלוך וכשול. אפרים עצמו נשאר בקו הקדמי, וכן נחמן, שקיבל עתה באלחוט הוראה מדב להטות שכם לאיסוף הנפגעים. הם התעתדו לרדת עם חוליית מחלצים — לאחר שתגבר האפלולית — אל אותה חוליה של צביקי שהגיעה לציבורי האבנים שליד הדרך ונותרה מוטלת שם. אותו זמן עצמו הוריד לוי את יחידתו מעמדתה שבצד שדרת המכוניות הבווערת, אל הדרך, והחל מוליכה מערבה אל מטהו של דב. לשם צעדו עתה גם עובד ואלה מצנחניו שנתפנו משימת חילוץ הנפגעים. דב זימן אותם למתן פקודות.

כוחות חביבי חוקפים את המיצר ממערב

בעברו המערבי של המיצר, בואדי, סיים משה לתת את פקודותיו תוך דקותיים. הוא פקד על פייקס שיטול שתי יחידות ויסרוק את הרכסים שמצפון לדרך — מעיקולו המערבי של המיצר ועד נושאת-הגייסות הבווערת. על יאיר פקד להעלות את יחידתו על רכס-העיקול שבמערב ולטהרו מאויב. חביבי תיאם את תנועת שני הכוחות. משה הודיע לדב כי קבע את נושאת-הגייסות הבווערת כגבול להתקדמות הכוחות התוקפים ממערב, לבל תתחולל-התנגשות ביניהם ובין הכוחות שיתקפו את המיצר ממזרח. פייקס ויאיר חזרו

ליחידותיהם, תדרכו אותן בקיצור נמרץ, וזמן לא רב לפני רדת החשכה החלו מוליכים אותן ליעדיהן.

לזמן זה דעכה אש האויב עד כי הפכה ליריות מקריות; הן באו מקטעים שונים של המיצר. נראה היה כי החשכה הקרובה ותנועת הכוחות התוקפים מערערת עד גמירא את רצונם של המצרים להמשיך בלחימה. בעלות צנחניו של פייקס על הרכס שמצפון לרכס העיקול נראו להם מספר מצרים נמלטים מערבה — בריחוק כמאתיים מטר מהם. פייקס שיגר בעקבותיהם יחידה אחת. צנחניה פתחו עליהם באש, הרגו אחד מהבורחים, ופצעו, כנראה, אחרים. יחידה אחרת הפנה פייקס מזרחה, וקידם אותה לאורך קו הרכס. באפלולית, שהתעבתה במהירות לחשכה, צעדו הצנחנים כשהם פרוסים בשרשרת, ולא מצאו בדרכם אלא עמדות־אבנים ריקות. קל היה להבחין בלהבות נושאת הגייסות הבוערת — גבול ההתקדמות. בראותו אותה עצר פייקס את אנשיו, ליכד את שתי יחידותיו, ערך אותן בשרשרת־מסתערים אחת, והחל מקדם אותן במורד, אל הדרך.

לזמן זה — האור האחרון דעך והלך — לא נותרו על רכס־המצוק אלא כוחות מועטים שלנו — חלק מאנשיו של מיטלמן, ויחידתו של אפרים, שהחזיקה עדיין בלשון המזרחית של הגבעה הזאת. בנועם כלפי הדרך בריחוק לא רב מכוחות אלה נתקלו צנחני האגף השמאלי של השרשרת באש. היא נורתה מתוך עמדות־אבנים שבמדרון התלול. אחד הצנחנים נהרג. אחרים נפצעו. חבריהם הטילו רימונים על היורים והסתערו לעברם. ארבעה־חמישה מצרים הרוגים נמצאו בתוך עמדות־האבנים לאחר כיבושן. פייקס, שנפצע בירכו, ערך את כוחו מחדש. הוא פקד על אנשיו לרכו את הפצועים על פסגת הרכס. עשרה מצנחניו השאיר עמו אצל הפצועים, לשמרם, ואת יתרם שלח לטהר את שארית המורד, עד הדרך.

לוחם מן המיתלה

יאיר העלה את יחידתו על הצלע הצפונית־מערבית של רכס העיקול, פרס אותה, והחל מקדם אותה על פני המדרון המזרחי של הרכס. הצנחנים נעו חרש, דרוכים ליצור מגע עם האויב, העלול להימצא מאחורי כל קימור של המדרון — וקימוריו היו רבים. בנועם על פני הקימור השלישי או הרביעי, גילו, מול פניהם ממש, מצרים בתוך עמדות אבנים נמוכות. פרצו חיי לופי אש בין שני הצדדים. יאיר העריך את עצמת האויב במחלקה. השטח ש־לפניו לא נראה לו בנוח להסתערות. על כן פקד על אנשיו לנתק מגע, הרי תיעם לאחור עד אל מאחורי הקימור, והוליכם מטה במדרון, במגמה לעקוף את מערך האויב ולהסתער עליו מן השטח הגבוה, שממערבו. בטרם התחיל לעלות שמה השאיר שלושה מצנחניו בפאת המדרון, כדי שיעסיקו את האויב באש. בעוד האנשים ממשיכים

בדרכם ועוקפים את המערך, פתחו השלושה בהתקפת־אש נמרצת על המצרים שמעליהם, קטלו שניים מהם, והניסו את השאר. כאשר עלו האנשים לעמדת ההסתערות שבחר יאיר, הבחינו — בחשכה המעובה — בדמויות אפלוליות של חיילים מצריים הבורחים מערבה. הצנחנים ירו אחרי הבורחים, עד אשר נגוזו הללו בחשכה. יאיר נמנע ממרדף, מחשש שתאבד לו השליטה באנשיו. בחשכה סרקו הצנחנים את המקום שבו נמצא האויב, ולא מצאו אלא שתי גויות.

„כבשתי!“ שידר יאיר.

אפרים שולח את אחרוני הסיירת לעורף, ונשאר לסייר את המצוק בדמדומי האור האחרונים ירדו נחמן, אפרים וארבעה מצנחניו של אפרים בערוץ המוליך בין המצוק ובין הלשון, לעבר גלי האבנים שבצד הדרך, שם שכבו עדיין נפגעיו של צבי, אשר לא ניתן להגיע אליהם באור היום. המצרים שבמצוק הבחינו בכוח הקטן, המתגנב למטה, ופתחו עליו באש. רשפי האש גילו לאפרים את עמדותיהם.

„דפוק!“ פקד אפרים על הבזוקאי שלו.

הבזוקאי ירה באחת העמדות. האש משאר העמדות נמשכה, אך לא היתה מכוונת. החוליה הקטנה הוסיפה לרדת, ובאה סוף־סוף אל גלי האבנים. חמישה צנחנים שכבו שם — ארבעה מהם הרוגים, ואחד המעמיד פני הרוג. הוא שכב שם דומם מאז נפל פצוע ברגלו, ובנס לא נפגע מן האש שהמצרים הוספו להמטיר מפרק לפרק על קבוצת הגויות.

נחמן אמר לאפרים, כי ישאיר אחד מצנחניו אצל הפצוע, לטפל בו. הוא עצמו נשאר בקרבת מקום, לצפות מקרוב על הגבעה הדרומית. אפרים ושאר אנשים נעו חזרה אל יחידתם, בגלותם תוך כדי כך עמדות אויב נוספות. החשכה המעובה איפשרה לאפרים להתקרב למצוק עד כדי כך, שהבחין באחת העמדות באדם המדבר במכשיר־קשר. בשו בו אל אנשיו, מסר אותם לפיקודו של סגנו, אמר לו להוליכם לעורף, וחזר וירד ב„לשון“, לגלות עמדות־אויב נוספות במצוק.

החשכה יורדת. משה מארגן שדרת רכב

לזמן זה נסתיימו התקפותיהם של פייקס ויאיר, מצפונה של הדרך ומדרומה. בחלקו המערבי של המיצר ירדו אנשיו של פייקס במדרון הקמור, ובאו אל הדרך. שם התחברו עם צנחניו של משה. סאון הקרב שכך. תותחי הטנקים ומק"ביהם נדמו, מחוסר מטרת נראות. כדורים נותבים, בודדים או בצרור, נשתלחו מפרק לפרק מפינה זו או אחרת של המיצר, לעבר איזו מטרה סמויה. עתה לא סיכנה האש שום איש סכנה של ממש, הגם שנורתה מטוחים לא ארוכים. מכאן ואילך ניתן להשמיד אנשים רק בקרב מגע מהודק.

יחידתו של יאיר נצטוותה לרדת מעל הרכס שכבשה ולתפוס עמדת חסימה על הדרך. עצמה, כלפי מבוואותיו המערביים של המיצר. עתה, משטוהר חלקו המערבי של המיצר מכוונת אויב ואובטח מפני תנועת אויב העלול להופיע כתגבורת מן המערב, החל משה עורך את כלי־הרכב הכשירים לתנועה במבנה של שדרה. במגמה לנוע עד אל הזחלמים ההרוסים שאצל ההצטלבות ולהלץ אותם על הנפגעים שבתוכם ובקרבתם. נושאת־הגייסות הבוצרת הטילה עליהם את נגוהותיה, ולאור דל זה הושיט הרופא, שזחל ובא אליהם קודם לכן, עזרה ראשונה לפצועים התשושים.

משנתארגנה השדרה, נעה והגיעה עד הזחלמים שבהצטלבות הדרך עם הואדי. הצנחנים השלמים בגופם החלו מעבירים את חבריהם הפצועים ואת גויות חבריהם שנהרגו מן הזחלמים ההרוסים אל אלה המסוגלים לנוע, ומחברים את הזחלמים המשותקים אל כלי־הרכב המהימנים ביותר — אל הטנקים — לשם גרירתם, לא נותר להם עתה אלא להמתין שיכבש חלקו המזרחי של המיצר על־ידי היחידות הבאות ממזרח, למען יחרגו סוף־סוף מתוך המלכודת המצרית.

עתה, כשעה לאחר רדת החשכה, התכוננו יחידותיהם של עובד ושל לוי לבצע משימה זאת. במבואותיו המזרחיים של המיצר מסר עתה דב למפקדים את משימותיהם. לעובד אמר כי יתקוף את עמדות המצרים שמדרום לדרך, וללוי — את אלו שמצפונה. שתי התקפותיהם תונחנה בעת ובעונה אחת, לבל יוכל צד אחד של המערך שבמיצר לסייע לצדו השני. עליהם להתקדם במקביל לדרך עד נושאת-הגייסות הבוררת, שמאחוריה נמצאות היחידות שתקפו ממערב וקבוצתו של משה. דב יעץ להם להתקשר עם כוחות אלה בצעקות, ובאותו אופן — עם אותם מאנשי הסיירת אשר הגיעו בהסתערותם עד הדרך, ועם פצועים שימצאו בודאי פזורים פה ושם, לאורך ציר ההתקפה. הוא הורה להם, כי ירכיבו לצורך המשימה הזאת — הקשה והמורכבת כל כך — שתי קבוצות בנות עשרים וחמישה איש מובחרים, וכי יחמשו אותן בבזוקות, רומי רובה, תת-מקלעים ורימונים. דב לא הגדיל את מספר היוצאים, שכן לא היתה אפשרות לפרוס כוחות גדולים יותר במיצר הצר. כבר שררה חשכה גמורה עת הלכו שני המפקדים להכין את התקפותיהם. אנשיו של עובד המתינו למפקדם בצד הדרך, בריחוק לא רב מן המקום בו ניתנו הפקודות, לשמוע מהי משימתם.

„אנחנו נתקדם מערבה, נחפש פצועים והרוגים שלנו, נטהר עמדות אויב, וניצור בצעקות קשר עם משה“, אמר להם עובד בבואו, וחילק אותם לארבע חוליות — בפיקודם של מצליח סגנו, פפה, אלי ואבשלום. הצנחנים החלו מתארגנים בחוליותיהם. לא הרחק משם היה לוי בוחר מתוך יחידתו את עשרים וחמישה האנשים אשר ילכו עמו לכבוש את המצוק שמצפון לדרך. זו היתה יחידה שרק למיעוט בין אנשיה היה נסיון קרבי כלשהו. מפקדי-המשנה היו מדריכיהם באימונים. לוי הכיר את רובם רק ימים ספורים, ועתה צעד ביניהם, ובאמצעו את שיפוטו בטיבם של בני-אדם אמר לזה ולזה מתוכם, כי יצטרפו לקבוצה היוצאת לקרב. „קחו תחמושת נוספת ורימונים מאלה שאינם יוצאים“, פקד. אחרי כן ארגן אותם בחוליות, ותדרך אותם בדבר המשימה שהוטלה עליהם. משנשלמו הכנותיהם של עובד ולוי, שמעו העומדים אצל מטהו של דב את פסיעותיהם של חמשים איש הנעים מערבה.

יחידת עובד תוקפת מדרום לדרך

יחידתו הקטנה של עובד נפרסה מן הדרך דרומה. עובד צעד בראש חוליתו, במרכז. מימינו הוליכו חוליות פפה ואלי. משמאלו התקדמו בעלטה, שהצטנפה למרגלות הגבעה הדרומית, מצליח ואבשלום. כשחוליותיו ערוכות בתבנית מעויין, נע הכוח לקראת המגע עם האויב.

תוך כדי תנועה שמרו רבי-טוראי תנוך והצנחן יגאל, שנעו מימין לחוליתו של אלי, על מגע-ראיה עם הצנחן הקרוב ביותר אליהם ביחידתו של לוי, אשר נעה אף היא פרוסה בחוליות מעברה השני של הדרך. עשר החוליות של שתי היחידות הקטנות היוו שרשרת אחת, אשר נעה במהירות קדימה, אל המיצר.

משהפסיעו כארבע מאות מטר, באו לפתח המיצר. משם ראו, מעבר לשלוחה המצוקית המתמשכת מן הגבעה הדרומית, הילה ארמונית מבליחה וזורעת נגוהותיה על מדרונות המיצר התלולים — ומשמשם אות כי נושאת-הגייסות הדולקת לא אוכלה עדיין. מכאן ואליה — זאת ידעו — משתרע שדה הקרב ממש, ובו אחוזים וסבוכים זה בזה אנשינו ואנשי האויב.

„יהודים! יהודים!“ צעקו אנשיו של לוי, בעברם את פתח המיצר. צנחניו של עובד

התקדמו בדומיה.

אפרים ונחמן, שנפגשו בינתיים ליד הדרך, שמעום ורצו לקראתם. הפגישה אירעה ליד גל-אבנים, שנערם בצד הדרך, בריחוק לא-רוב מן "הלשון".

"הזהר!" — צעק נחמן לעובד — "עשרים מטר מכאן יש להם עמדת מק"ב, בכורך". הצנחנים כרעו ברך — לרגע בלבד. עובד קם ונע הלאה, בהרחיבו את צעדיו, וצנחניו בחוליותיהם עשו כמותו — בד בוד עמו — בנושם לעבר נחמן, לבל יגלה אותם בקריאותיו. נחמן נחפו לצידו של עובד, המפסיע חיש לעבר צלע הגבעה הדרומית, כשהוא מתרה בו בדבר המק"ב.

"בסדר, בסדר!" אמר לו עובד, בלא לעצור. מלפניהם כבר החלו מצרים נוטשים את עמדותיהם הקדמיות ונרתעים לעמדות-כורך מבוצרות, או מגביהים לעלות במעלה הגבעה. שלושה-ארבעה מהם נכנסו לעמדת המק"ב, והצטרפו לצות שלו. הצנחנים נצרו אשם, מצפים שיגלו לעיניהם מטרות מפורשות. חינוך ממושך לירות רק כאשר רב הסיכוי לפגוע ריסן עתה את אצבעותיהם הנחות על הדקי ה"עוזים".

נחמן פרש מעם עובד לאחר שצעד עמו כחמישים מטר. עובד וצנחניו הוסיפו לסרוק במהירות וחרש את השטח שבין הדרך וצלע הגבעה הדרומית, בפסחם על אבני עמדות אחדות, שנתרוקנו זה עתה. מקרבת הדרך הבחין אלי תוך כדי תנועה, כי חוליותיהם של פפה ומצליח כבר מגביהות ועולות במדרון הגבעה. אנשי החוליות הימניות נעו עדיין בערוץ הואדי הרחב, פניהם מערבה, אל השלוחה המצוקית, שמאחוריה נשקפה אליהם ההילה האדמומית, ועיניהם המאומצות נוקבות את האפלה הסמיכה ותרות אחר עמדתו של המק"ב, עליו סח להם נחמן. כך נעו בדומיה עד אשר התפוצץ רימון לפני חוליתו של אלי, ואש אבטומטית פרצה מתוך המדרון, בסמוך, והצליפה באדמה הטרשית לאורך שרשרת החוליות התוקפות, בהפרידה בינן ובין חוליתו של מצליח, אשר הקדימה לזמן זה את חברותיה בשיעור עשרים צעד.

מצליח נפנה שמאלה, לעבר האש, וראה בריחוק כעשרים מטר ממנו את רשפי לוצר. של המק"ב. הודות למדרגה קלה במדרון חלפה אש המק"ב מעל לחוליתו.

"רימון!" — צעק מצליח.

הוא זיקר את מחצית גופו מעל למדרגה, כדי להטיל את רימונו. מייק, צנחן מחוליתו, הודקף לחפות עליו ב"עוזי" שלו. הרשף הבהב לעומתם. כדור פילח את צוארו של מצליח.

ושארית הצרור חדרה לגופו של מייק, הם צנחו ארצה, חבריהם לחוליה החלו גוררים אותם אל מרגלות המקדגה.

חוליתו של אבשלום — הקיצונית באגף השמאלי של השרשרת — שנעה בריחוק-מה מאחורי חוליתו של מצליח, נמצאה בעת פתיחת האש ליד אותה מדרגת המדרון, האנכית

כמעט, ומיהרה להצמד אליה. צנחניה שמעו את קולו של המק"ב בסמוך אליהם, ובנוסף שמעו נקישות המעידות על מחסניות הנטענות בקדחתנות. לאש המק"ב נצטרפה מיד אש רובים אבטומטיים, שנורתה גם מעמדת המק"ב וגם מעמדות נוספות, במעלה המדרון ובהמשכו. מעל השלוחה המתמשכת מן המדרון, בריחוק כשמונים מטר משרשרת החוליות, פתח באש מק"ב נוסף — צרורות כדורים עיפרו ללא הפוגה עפר לרגלי הצנחנים וביניהם, והצליפו בסמוך לאזניהם.

אבשלום וחוליתו החלו מטפסים על מדרגת-המדרון המצוקית, אל המק"ב הסמוך. "רימון!" — צעק אבשלום בהתגלות לעיניו הרשף, והטיל את הרימון שבידו. הרימון פגע באבנים שחסמו את פתח כוך-המק"ב, ונדרדר חזרה. התפוצצות התחוללה בתוך חוליתו של אבשלום.

גופו של אחד הצנחנים, שטיפס לצדו של אבשלום, נזרע מיד רסיסים. אבשלום הוטח בכוח ההדף לאחור, ונקע את קרסולו בסלע. אותו רגע כבה רשף המק"ב ונדם קולו. נשמע שקשוק מחסניות הנטענות בחפזה וכדורים בודדים נורו מעבר השקשוק. אבשלום קם על רגליו וצלע אל מדרגת המצוק. "רומה-רובה — הנה!" — צעק.

הצנחן נושא הרומה תפס עמדה, וירה פצצה לעבר מחסה אבנים, אשר נסתמן לעיניו במדרון השחור שמעליו. הפצצה החטיאה את האשנב שבמחסה, והתפוצצה מחוץ לעמדה. "עוד אחת!" — צעק אבשלום, וחזר על פקודה זו מספר פעמים. הצנחן ירה פצצה אחר פצצה, אולם העמדה פתחה מחדש באש. האש היתה מהירה — אך לא היתה זו אש צרורות, אלא אש של כדורים בודדים, הנורית בבהילות.

"הסתערו! יש להם חסימה במק"ב!" — צעק אבשלום. עובד השמיע פקודה, ומיד החלה מטפסת אל המק"ב חוליתו של פפה. היא עברה בין חוליותיהם המחוסלות למחצה של מצליח הפצוע אנושות ואבשלום הצולע, ובחפתה על עצמה ב"עוזים" שלה ניסתה לאגוף משמאל — על פני המדרון הטרשי והממעיד — את עמדת האויב. באכונתו של אבשלום ירה בינתים המחזיק ברומה שתיים-שלוש פצצות נוספות. אולם העמדה לא נפגעה, והוסיפה לירות במסתערים עליה. צנחני החוליה המטפסת נפצעו זה אחר זה. בעלותם במדרון עד לגובה עמדת המק"ב נפנו פפה ויחזקאל, הצנחן היחיד שנותר בקרבתו, שמאלה, דבקו אל קיר המדרון המטורש וניווו מעט-מעט לעבר בליטת-צוק, שהבדילה שם בינם ובין העמדה. המק"ב פתח עתה מחדש באש — צרורות ארוכים נשלחו ממנו.

"אידיוט, יותר גבוה!" — צעק פפה לרומה. הרומה ירה לפי תיקון זה את פצצתו התשיעית. גם היא התפוצצה מחוץ לעמדה.

פפה נצטדד וקרב אל בליטת-הצוק, ורימון בידו. הוא לא ענה על קריאתיו החוזרות ונשנות של אבשלום, השואל היכן הוא. ריחוקו מן העמדה היה כמטר בלבד. פפה שחרר את המנוף, המתין שתי שניות, והטיל את הרימון אל מאחורי הבליטה. הוא הרגיש, כי רימונו חוזר אליו.

המקום בו עמדו הוא ויחזקאל לא העניק להם שום שקע להטמן בו — שום מחסה שהוא. בקיר הטרוש של המדרון עליו עמדו היו רק זיזים קלים למדרך כף רגל. הם נתהדקו בגבם אל הטרשים הקשים, התפוצצות הרימון החוזר הממה אותם, אך לא פגעה בהם פגיעה של ממש.

חנוך ויגאל, שנעו בסמוך לדרך, מימין, כדי לקיים קשר עם יחידתו של לוי, קרבו, עת שנפתחה ההתקפה על עמדת המק"ב, אל מרגלות הגבעה הדרומית. בתוך המולת

הקריאות, נפצי הרימונים והפצצות והיריות הקרובות והרחוקות, שמעו את צעקתו של אבשלום, שנתר ללא תחמושת: "חברה עם מחסניות — הנה!"

חנוך ויגאל היו חמושים ב"עוזים", ומחסניותיהם מלאות. הם רצו לעבר הקריאות. בדרך גילו עמדות אבנים נטושות. שביל כמידת כף-רגל נסתמן לעיניהם בין העמדות, ונתמשך במעלה המדרון. הם טיפסו בו, עד אשר הגיעו אל המקום בו ניצבו, צמודים אל הקיר הטרוש, פפה ויחזקאל.

"פפה, איפה אתה?" — נשמעה שוב צעקתו של אבשלום, היא בקעה ועלתה מאחורי מדרגת-המצוק שלרגליהם.

"מדוע אינך עונה לו?" — שאל חנוך את פפה. להפתעתו רמו פפה אל מעבר לבליטת-המצוק שלידם, ואמר חרש: "כאן העמדה שלהם".

עובד היה מטפס אליהם באש הלוחכנית הכבדה, כדי להשמיד בעצמו את המק"ב שקטל את סגנו ופגע במחצית אנשיו. מרדכי, הסמל שנע עמו, פרש מעליו וטיפס במדרון, בעקפו מימין את חוליתו של מצליח. הוא הגביה עצמו במהירות מעל מדרגת-מצוק, נטה ימינה ובא באגפה של העמדה, שרשף המק"ב-גילה אותה לעיניו. מרדכי קרב אליה, ורימון שלוף-נצרה בידו.

"בול!" — שמעו העומדים בעברה השני של העמדה — פפה, יחזקאל, חנוך ויואל — את תרועתו, בד כבד עם התפוצצות בתוך הכוך. המק"ב נדם. לזמן זה הגיע אליהם עובד, ונצמד אל הבליטה הקלה במצוק, המבדילה בינם ובין העמדה. המצרים שבתוכה צוחו, ושקשוק מחסניות נטענות נתלוה לציוחיהם-הבהולות.

"רימון!" — צעק עובד, ושחרר את מנוף הרימון שבידו. רימונו של עובד הוטל, פגע במחסום האבנים של העמדה, וחזר משם אליו.

"הרימון חוזר", לחש עובד לפפה.

פפה חש, כי עובד מכסה אותו בגופו.

ההתפוצצות התחוללה לידם. בחוזהו של עובד, מתחת לבית-שחיה של יד ימינו, נפער חור, ורגליו של יואל נתרססו. הוא מעד והחליק מטה, עובד הוסיף לעמוד.

"להוריד אותך מכאן?" — שאל אותו פפה. חוזהו וגבו של עובד היו מגואלים בדם. "ארד לבדי" — אמר עובד; הוא ירד בכוחות עצמו במדרון הטרשי, עד אשר הגיע למדרגת המצוק, שם מעד ונפל. יחזקאל ירד, מגשש באפלה אחר זיזים לרגליו, ובא אל יואל ועובד, השוכבים איש ליד חברו, כדי לחבוש אותם. אצל העמדה נותרו — בצדה האחד — פפה וחנוך, ובצדה השני — מרדכי.

מרדכי נכנס דרך הפתח לעמדה, וה"עוזי" שלו יורק אש. בתוך הכוך הגדול שררה חשכה שחורה, וברקי יריות פילחה.

"פפה, אני בפנים — יש כאן המון" — שמעו פפה וחנוך את קולו של מרדכי, בוקע מתוך הכוך.

פפה החל מטפס אליו, לעזור לו בחיסול, אך הקרב בתוך הכוך נדם קודם שהגיע אליו. מרדכי עמד בתוכו, מאיר בפנסו על הפצועים והרוגים הפזורים לרגליו. מצרים אחדים הסתתרו בפינות. הוא חסלם זה אחר זה.

"בעד מצליח!" שאג.

"בעד מייק!"

"בעד עובד!"

"בעד יואל!"

ארבעה מצרים נוספים קטל הצנחן טרוף-הנקמה בשאגו את שמות חבריו שנפלו. בהסתתרותם בירכתי הכוך הביטו בו עוד שני מצרים משותקאימה, שלא נפגעו מכדוריו. פנסו של הצנחן נדלק שוב, ואלומת אורו המגששת את כתלי הכוך ואת קרקעיתו נפלה עליהם.

פפה נכנס לעמדה, ועמד ליד מרדכי.

„חפה עלי!“ — אמר מרדכי, והרים רובה מצרי מכודן, שהיה מוטל לרגליו.

חולית אלי תוקפת בואדי

בעת שחוליותיהם של מצליח, אבשלום, פפה ועובד תקפו, בזו אחר זו את עמדת המק"ב, הוסיפו רימונים להתפוצץ לפני חוליתו של אלי, שהיתה בואדי, ואש כבדה ורצופה שטפה אותה מעבר הגבעה הדרומית שמשמאלם ומעבר השלוחה שבחזיתם. אנשי החוליה — אלי, שפיקד עליה, אברהם ויהודה — שכבו ארצה וצפו נכחם, לראות מנין נזרקים עליהם הרימונים. בעקבות הרימון הראשון, שהתפוצץ בריחוק כחמישה מטרים לפניהם, באו שניים נוספים. הללו התפוצצו בריחוק שניים-שלושה מטרים לפני השוכבים. רסיס ננעץ בידו של אברהם. אש אבטומטית חזקה פרצה לפתע מול פניהם ממש. רשפיה נראו לאלי ולאברהם מרצדים בתוך גוש שחור, שהתנשא מתוך הוואדי, כחמשה עשר מטר ממקום שכבם. ה„עוזים“ שלהם התנבחו לעומת הרשף.

„הסתער!“ — קרא אלי.

לשמע הפקודה קמה החוליה ורצה אל הגוש השחור. בקרבה אליו נגלה לעיני אברהם שיח רותם רחב-עלוה, כקומת אדם גבהו.

„מן הדה?“ — צעק קול מיוחד מתחת לשיח.

אברהם דרס את הרותם ונתקל בדופן מתכתי של זחל מצרי מסוג „נושא-ברן“.

שנמצא מוסוה מאחוריו בעלוה.

„ברן-קאריר לפניך“ — צעק אברהם לאלי.

„מן הדה!“ — נצטעק המצרי מתחת לזחל.

„זרוק רימון לתוך הברן-קאריר“ — אמר אלי. אברהם אמר לו כי המצרים נמצאים

מתחת לזחל.

„זרוק רימון לתוך הברן-קאריר!“ — אמר לו אלי שנית. אברהם שחרר את מנוף הרימון שבידו, התין שניותיים, ושלשלו לזחל. השנים קרסו ארצה, עת התפוצץ הרימון, ותוך כדי כך ירו אל מתחת לזחל. משתתפוצץ הרימון, הזדקף אברהם והטיח לתוך הזחל כמחצית מחסנית. אחרי כן עקף אותו, וראה מצרי קטול שוכב מאחוריו.

כשנכבש הזחל, כבר בוער האויב מכוך המק"ב. אלי פנה אל מרגלות המדרון, לברר מה אירע באגף השמאלי של היחידה. הוא מצא כי עובד, מצליח ומייק נהרגו, ורבים אחרים נפצעו אנושות. יגאל זה, צנחן בעל נטיה לחובשות, הושיט עזרה ראשונה לאחד מן הנפגעים. נפגעים אחרים, שהיו פזורים עדיין על פני המדרון החשוך, המתנינו בשקט שיאספאם. אש כבדה הוסיפה לבוא ממעלה המדרון ומן השלוחה המתמשכת ממנו — והאש העידה, כי נשבר רק הקו הראשון של ההגנה המצרית.

אלי פקד לרכו את הנפגעים ליד הזחל הכבוש. מכשיר-הקשר של המחלקה נמצא מונח על הקרקע. אלי התקשר בו עם דב והודיעו כי עובד ומצליח נפגעו, בלא לומר בפירוש שנהרגו. הוא לא רצה להכביד יתר על המידה על לב הצנחנים השומעים אותו.

יחידת לוי עולה ל„לשון“

דקות ספורות קודם לכן, שעה שנחמן תדרך את עובד בדבר עמדת המק"ב בגבעה הדרומית — תדרך אפרים את לוי בדבר עמדות-הכוך שבמצוק.

„אפשר לקחת אותן כך: או לרדת מראש המצוק למטה, או לעלות אליהן מן הדרך“,
אמר לו. אולם ללוי נראתה יותר דרך אחרת — לעלות בלשון עד לגובה הכוכים, לגלות
אותם, ולשטוף אותם ממזרח למערב. כך יעלה בידו לצמצם את מספר הכלים שהאויב יוכל
להפנותם נגדו.

אפרים ידע לספר לו עוד פרטים על עמדות-הכוכ שבמצוק. עודם דוברים, ונחמן,
שנפרד מעל עובד, חזר אליהם, וביקש מלוי חוליה אחת כדי לחזק בה את הכוח הפועל
מעבר לדרך, נגד הגבעה הדרומית. גבעה עצומה זאת נראתה בחשכה אימתנית יותר מן
המצוק — עד כדי כך, שנוסף על החוליה שהפריש מיחידתו הקטנה לתגבר את הכוח של
עובד, נאות לוי לחפות באש על תחילת התקפת חוליותיו של כוח זה, בטרם ינחית את
התקפתו שלו.

מששמע אותן לוחמות, חיפה לוי באש אנשיו חיפוי-מה על ראשית התקפתן, ולאחר
זאת ערך את חוליותיו מחדש לתנועה, והחל מוליך אותן, בהדרכתו של אפרים, אל הלשון.
למרגלות הלשון פגשו לוי ואנשיו צנחן מיחידתו של צביקי, שוכב אין-אונים בין
ארבעת חבריו הקטולים, ודם ניגר עדיין מידו הפצועה. אחד הצנחנים נתן לו „עווי“
להגנה עצמית. הצנחן משותק-הזרוע דרך אותו בשיניו. משם החל לוי מעלה חוליותיו על
מדרונה של הלשון, ואפרים משמש לו כנווט.

בעלותם שמע לוי קול קורא בחשכה את שמו. מספר פעמים נקרא שמו — מדרום
לדרך נישא ובא הקול. לוי שתק ולא ענה על הצעקה, מחשש שמא יגלה את עמדתו לאויב.
אותו זמן מסר לו הקשר שלו הודעה מדב שעובד נפגע קשה, ושעליו לקבל את הפיקוד על
אנשיו. לוי ענה, כי אין הוא יכול לעשות זאת עתה — אם יעשה זאת יאבד את השליטה
באנשיו שלו. הוא המשיך בהתקדמות לעבר יעדו, מבלי שים לב עוד למתרחש מדרום לדרך.

שרידי יחידת עובד כובשים את „השלוחה“

דב שידר לאלי כי ימשיך בביעור האויב מן הגבעה הדרומית. ההתקדמות מדרום
לדרך חודשה כשאלו, אברהם, יהודה, חנוך והצנחן נושא הרומה-רובה נעים למרגלות
הגבעה, בואדי. צנחנים ספורים אחרים נעו לאורך שביל צר, שנכבש ברגלי המצרים,
אשר הוליך מעמדת המק"ב לעבר השלוחה — היא השלוחה שמאחריה בערה נושאת-
הגייסות. הצנחנים עברו אך עשרות מטרים ספורים שעה שפרץ אש אבקומטית, שבא בעת
ובעונה אחת מגוש שחור שבוואדי ומן השלוחה, שטף שתי-זעריב את הואדי. מספר פצועים
וחובש, שהיה מטפל בהם, נפגעו מיד.

אלי וחולייתו עברו במרוצה באלומת האש הכבדה והסתערו על הגוש השחור.
מרדכי, שנמצא אצל הפצועים שבואדי, עזב אותם וזינק אל השלוחה.
בהגיעם לגוש השחור, נתגלה לעיני אלי ואברהם זחל נוסף, טמון אף הוא בין
שיחי רותם. האש נורתה מתחתיו. הם לחמו בה ב„עוזים“ שלהם, עד אשר נשתתקה האש
מן הזחל. מתחתיו מצאו שני מצרים קטולים.

אותו זמן טיפס מרדכי אל העמדה שבשמאל השלוחה, ויחזקאל, שנע עתה לבדו
בשביל המתמשך מעמדת המק"ב, ניסה אף הוא להגיע אליה, באגפו אותה משמאל. מדרון
השלוחה היה דמוי מצוק — אנכי כמעט, וטרשי. מרדכי זחל עליו, הישר לעומת רשפי
האש האבטומטית, הפורצים מתוך מחסה של אבנים, שהסתמן לעיניו על קו הרקיע.

מימינו קרבו עתה אל השלוחה אלי וחולייתו. גם לעיניהם הסתמנו, על קו-הרקיע,
תואיהן של שלושי-אירבע עמדות אבנים. הם החלו מטפסים אליהן. צרור ממושך נפלט
פתאום מחלקה השמאלי של השלוחה, וגרף את מדרונה הטרשי ואת הצנחנים המגששים

עליו את דרכם באפלה המעובה. אלי ואברהם שמעו נפץ-פיקה, ומתוך אחת העמדות שמול פניהם התקמר סילוֹן-רשף דקיק של רימון. המטפסים היו מרוחקים מן העמדה הזאת כחמשה-עשר מטר.

„רימון בא“ — צעק אלי, כשנשמע נפץ הפיקה.

„שלושה מטרים לאחור — קפוץ!“ — צעק אברהם.

הם הספיקו לעשות זאת, ונצמדו לטרשים. הרימון התפוצץ בריחוק כששה מטרים מהם, בינם ובין העמדה.

„רומה-רובה!“ — צעק אברהם. הלה תפס עמדת-ירי. אברהם החל מכוננו בקריאותיו.

הרובאי ירה פצצה בעמדה שהטילה את הרימון, ופגע בה.

„עוד אחד!“ — צעק אברהם, שצפה את הפגיעה — „עוד אחד לאותו מקום“.

גם הפצצה השניה פגעה במטרתה. לפתע התרומם מתוך העמדה מצרי ורובה בידו והוא חג ונע כשיכור, דמותו הסתמנה על קו הרקיע לעיני הצנחנים.

„המום קצת הבחור“ — העיר אברהם לאלי, והפיל את המצרי בצרור קצר. מצרי

שני קם מתוך העמדה, ועמד כעמוד קודם לכן חברו.

אברהם חייך לעומתו ופנה אליו בנועם בערבית. המצרי לא ענהו והפך פניו לנוס.

צרור קטל גם אותו.

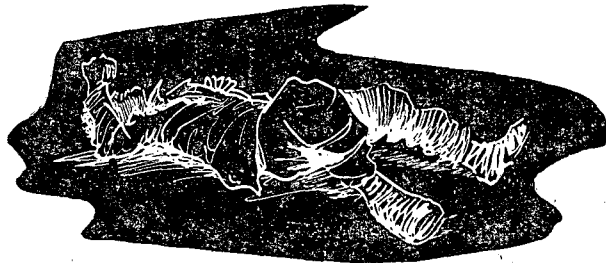
בקריאות התקשר אלי עם מרדכי ויחזקאל, והודיעם כי חוליתו עולה על השלוחה

לבער את האויב משאר עמדותיה. מרדכי השיבו בצעקה כי הוא ויחזקאל יטהרו את העמדות הללו.

„אל תעלו — לא נבחין בכם“ — קרא מרדכי.

צרור מקב שני הצליף לפתע בחוליה. יהודה תפס בבטנו, ונפל ארצה. צרור

רדף צרור, והכדורים הניתזים מן הטרשים מלאו את האויר נהיות הדומות לקול מיתרי-מתכת בהתפקעם.

„חובש! אל תעזבו אותי“ — גנח יהודה.

חנוך גרר אותו לאחור צעדים אחדים כדי להוציאו מתוך אלומת האש הכבדה, שהוסיפה להיירות משמאל השלוחה, אל מקור האש הזאת — מקלע בעמדת אבנים — קרב עתה מרדכי כשהוא זוחל על המדרון ובא מתחת ללוע היורק אש. הוא הושיט ידו קדימה ושלשל רימון משוחרר-מנוף לתוך העמדה.

בהתפוצץ הרימון קפץ מצרי מתוך העמדה ונס לאורך קו הרכס של השלוחה, כלפי

הואדי. מרדכי נכנס לעמדה המטיר ב„עווי“ שלו אש על שני המצרים שנותרו בה. אחרי כן רץ להדביק את המצרי הבורח.

הוא מצא אותו מודחל על פני הטרשים, רובהו האבטומטי המכוון-לידו. מרדכי כיון

אליו את ה„עווי“, לחץ על ההדק, ושמע נגישה יבשה. המחסנית נתרוקנה. המצרי מיהר לתפוס בברכיו ולהפילו, כשהוא מצעק ומשאג כחיה. מרדכי שמט את העווי ותפס ברובהו

המכודן של המצרי. הוא נעץ את הכידון בכתפו של המצרי, עת המצרי המעיזו ארצה. עתה התאמץ המצרי רם הקומה לקום על רגליו. ידיו נשלחו אל גרונו של מרדכי, השרוע אפרקדן. בהעמיקו את הכידון בכתפו של המצרי, לא איפשר לו מרדכי להזדקף. השניים נאבקו באפלה, בנשפם בכבדות ובפלטם גניחות התאמצות.

„יחזקאל — הנה“ — צעק מרדכי אל הצנחן, שניסה לאגוף את העמדה משמאלו, שעה שהוא טיפס הישר אליה.

יחזקאל בא אל המתגוששים וחיבט בקת ה„עוזי“ שלו על ראשו המגולה של המצרי. אחיזתו של הלז במרדכי רפתה. מרדכי התרומם על רגליו ודקר את המצרי למות. עתה החלו מצרים רבים נוטשים את עמדותיהם שבהמשכה של השלוחה, ונמלטים על נפשם. מרדכי ראה את דמויותיהם נגזזות באפלה.

יחידת לוי כובשת כוך אחר כוך במצוק

בינתיים סרקה חוליתו של אלי זחל שלישי ולא מצאה בו איש. מכאן ואילך חדלה התנגדות האויב. כל העמדות שנקרו בדרכם של אלי, אברהם וחננך, ובדרכם של מרדכי ויחזקאל, אשר היו נעים במקביל להם, במעלה השלוחה, נתרוקנו בטרם הגיעו אליהן. חמשת הצנחנים חצו את השלוחה עד תומה, ובאו אל נושאת הגייסות הנוערת — גבול ההתקדמות. עד מהרה נענה ינאי לקריאותיהם. משפגשו אותו נוצר מגע ראשון בין הכוח שנמצא מזרחית למיצר והכוח שהתקדם ובא ממערבו.

אותו זמן היה עדיין הקרב בין חוליותיו של לוי ובין האויב שבמצוק. הצפוני בעיצומו, ואש חזקה שנשתלחה מן המצוק אילצה את אלי ואנשיו לתפוס מחסות.

רבע שעה לאחר תחילת התקפתו של עובד הגיעו לוי וצנחניו, בטפסם על פני ה„לשון“, למקום אשר ממנו, לפי אומדנו של אפרים, ניתן לירות אש אגפית בעמדות הכוך. שם פרס לוי את אנשיו ופניהם מערבה, ופקד עליהם לשכב ולירות לעבר המצוק. הצנחנים חסרי הנסיון היו נרגשים מאוד. הם ירו והמצרים שבמצוק, אשר היו עד הנה עדי ראייה ושמיעה לחיסולם של חבריהם בעברו הדרומי של המיצר, ידעו עתה כי בא תורם להילחם על גפם.

מצבם היה חמור ממצב חבריהם שבגבעה הדרומית. הללו הותקפו אמנם התקפה נמרצת ממזרח, וקודם לכן ראו את התקפתו של יאיר על רכס העיקל המתמשך מגבעתם במערב, אך מעליהם, לעבר דרום, לא נמצאו כוחות ישראליים, ולשם יכלו עתה, מששמה החשכה קץ לאש המכוונת, להימלט, בטפסם על המדרון התלול, לעומתם נמצאו המצרים שבמצוק כלואים בין הצנחנים שבואדי שלמרגלות המצוק, ובין צנחני הסיירת, אנשיו של מיטלמן וצנחנים מיחידות אחרות שהופיעו אלה אחר אלה, במרוצת הקרב, מעל למצוק עצמו. ועתה החלו אנשיו של לוי לירות במצרים הללו מן הלשון, בטוח קצר ביותר מהם. המצרים השיבו להם אש מפוזרת, בלתי יעילה. אש זו גילתה את עמדותיהם ללוי, נראה היה לו כי הכוכים ערוכים בשלוש דיוטות מאורכות, שחצב הטבע בפניו של המצוק. בהתאם למבנה זה של מערך האויב ערך לוי את ארבע החוליות שנתרו לו להסתערות — שלוש חוליות קדמיות, אחת לכל שורת כוכים, ואחת לעתודה מאחוריהן. הוא הזוהיר את חייליו כי לא יטילו רימונים לעמדות האויב, אלא יתחבו אתם לתובן ממש, שכן רימון שיוטל עלול להדרדר מטה ולהתפוצץ בחוליה שכנה. לוי התייצב בראש החוליה האמצעית.

„קדימה!“ — אמר.

אפרים הדריך את המסתערים אל המצוק, וטיפס אל שפתו העליונה, לתאם בינם ובין כוחות שלנו העלולים להימצא עדיין על גבעת המצוק עצמה. החוליות תקפו את

העמדות הראשונות, והחלה להחימה. אלא שזו היתה לחימה חד צדדית במקצת: בכל "כוך" המבוצר בגל אבנים שכבו אמנם כששה מצרים, אולם רק השמאלי שביניהם עשוי היה להפעיל נשקו בתכליתיות כנגד המסתערים. במרבית ה"כוכים" שכבו המצרים כמאובנים מיאוש, והמתינו לישראלים שיבואו ויהרגום. אנשי הכוח המטהר הטילו לביניהם רימונים והשלימו את מלאכת הרימונים בצרורות תת-מקלעיהם. הגישה למספר עמדות היתה כרוכה בטיפוס בתוך העלטה על פני המצוק התלול והממעיד. הם עשו זאת, וככל שנתרבה מספר העמדות שחיסלו, גברה העזתם. אל אחד ה"כוכים" לא ניתן להגיע אלא בדרך זו: להיתלות בידיים על זיו במצוק ולשלשל את הגוף אל המדרגה בה הותקן תליחזה מאבנים. חייל אחד נתלה בזיו וקפץ מטה. רימון מצרי התפוצץ בקרבתו. כשהוא פצוע טיפס החייל למעלה, וחזר אל תוליתו.

"אני יורד אליהם" — אמר מפקד החוליה, שמואל לב.

הוא אחז בזיו בידיו והחל מנמיד את גופו מטה. בעודו תלוי באויר הגיח מצרי מתוך ה"כוך" וירה בו ברובהו. הזיו נשמט מאחיות ידיו של שמואל, הוא החליק על פני המצוק מטה, ונפל למרגלותיו.

שני צנחנים נוספים נפצעו תוך כדי חיסולן של עמדה זו והעמדות שמעבר לה. דומה היה עליהם שאין קץ לעמדות אלה, שלעולם לא יסיימו את הקרב. אחדות מהן היו עמדות מק"ב, אחדות — עמדות בזוקה. מעליהן היתה שורת עמדות-אבנים לרובאים: נראה היה כי חלק מן המערך שבמצוק — החלק התחתני — תפוס על-ידי פלוגה מסייעת, והעילי — על-ידי פלוגה רובאית, המחפה עליה. הכוח המטהר, הפרוס בשלוש החוליות הקדמיות, מנה בתחילת ההתקפה כחמישה-עשר איש. בהגיעם אל קצה המצוק — שעתיים לאחר שהחלו בהתקפתם עליו, ושלוש מאות מטר מן המקום ממנו יצאו להתקפה זאת — היו אבידותיהם הרוג אחד ושלושה פצועים. מאחוריהם הניחו כשמונים גויות של מצרים. אפרים נע לאורך שפת המצוק, ונטל חלק בלחימה נגד ה"כוכים" שנמצאו בנתיבה של החוליה הקדמית הימנית. כאשר קרבה יחידתו הקטנה של לוי אל קצהו המערבי של המצוק, שמע אפרים את קולותיהם של האנשים, אשר היו שומרים על הפצועים במעלה הגבעה. הוא רץ אליהם, ליצור עמם את המגע.

הצנחנים שבחלקו המערבי של המיצר ואלה שנותרו אצל דב, מזרחה למיצר, האזינו להמולת הקרב הבוקעת ועולה מן הגבעה הדרומית ומן המצוק, מתאמצים לנחש לפי סוגי האש וקצבה את מהלכו של הקרב ואת תוצאותיו. הקולות היו קולות מובהקים של קרב-מגע — נפצי רימונים וצרורות תת-מקלעים נגנו בהם "כינור ראשון". בעלי-נסיון שבקרב המאזינים מעידיים, כי שאון-קרב-מגע כזה לא שמעו מעודם. מתיחותם הגוברת והולכת נתפרקה בסמוך לשעה 2000, עת שידר לוי כי סיים את ביעורו של האויב מן המצוק.

השררה של משה נעה ל"מזלג"

עתה חשו הצנחנים שבמיצר להשלים את פינוי הנפגעים. משה שיגר חלק מאנשיו לפנות פצועים מרכס-המצוק אל נקודת-איסוף, שנקבעה ליד הדרך. לשם הובאו גם נפגעי חוליותיו של עובד. לאחר העמסתם על כלי-הרכב שבמיצר החלה השרדה, שבה אחוז גבוה של נפגעים — הרוגים ופצועים — נעה מזרחה, כלי-הרכב הכשירים לתנועה, והטנקים בתוכם, גררו את כלי-הרכב שיצאו מכלל שימוש. רק זחלם אחד לא ניתן לחילוץ. כאשר עברה השרדה על פני לוי, ירד מן המצוק לדרך ועצר אותה, למען תאסוף גם את נפגעי. הם הורדו ע"י חבריהם, והופקדו בידי החובשים שבאחד הזחלים. לאחר זאת הוסיפה השרדה לנסוע לאטה מזרחה, נסוע ועוקף את הרכב המצרי והישראלי המנותק.

ועשתה את דרכה אל מחוץ למיצר, הישר אל נקודת איסוף הפצועים שב"מזלג" הדרכים מיתלה — קלעת אנגל — ביר-חסנה. אחרי שדרת-הרכב צעדו שרידי יחידות הצנחנים — אנשי קבוצתו של פייקס, לוי ואנשיו, שרידי חוליותיו של עובד, ובמאסף — יחידתו של יאיר; היו כאן כ-150 ישראלים, אשר לחמו ביותר מאלף המצרים שסגרו עליהם, עד אשר — לאחר שבע שעות — שברו הם את מערכם של המצרים ויצאו כמנצחים ממלכות המות, שהללו טמנו להם.

זמן-מה לפני-כן שרך דרכו מזרחה יהודה קן-דרור, הנהג שהתנדב לעבור בגיפ במיצר ולמשוך אליו את אשה-האויב, ובטנו שסועת-כדור. איש מחבריו לא האמין כי חי הוא. בהגיעו, כושל ושותת דם, אל העמדה הראשונה שמחוץ למיצר, היה בעיניהם כמת שקם מקברו.

הפצועים מפונים במטוסים

היחידה החירורגית נטתה את אוהליה ליד חלקת-ההמראה שהותקנה ב"מזלג", ואליה החלו מגיעים בזה אחר זה כלי-הרכב עמוסי הפצועים. פצועים אלה נוספו לפצועי התקפת-אויר, ולפצועים מן הסיירת אשר הובאו שמה על ידי אנשיו של עובד ועל ידי אנשי מיטלמן, יחד עם נפגעייהם שלהם.

מרשם של חלק ממערך כוחות האויב במיצר. נמצא אצל סגן מצרי.
(מועדו — חודש אבגוסט 1956).

בתכנון "מבצע קדש" נקבע, כי נפגעייהם של הצנחנים יפוננו באמצעות מטוסי חיל-האוויר. עתה נשקפה סכנה כי דבר זה לא יוצא אל הפועל. מהנדס ג'דק ומצא כי החלקה שהוכשרה ליד ה"מזלג" אינה ראויה לנחיתת מטוסי-תובלה. משנוכח אריק לדעת מה רב הוא מספרם של הפצועים, החל תובע מחיל-האוויר להנחית בכל זאת מטוסי-תובלה באותה חלקה, לשם פינויים המהיר. בעוד השידורים עוברים ושבים בענין זה, הופיעו מעל למוצב ה"מזלג" מטוסי-תובלה רבים. שניים מהם באו לפנות את פצועי הצניחה לפי הזמנה ששודרה עוד בצהריים, והאחרים באו להצניח אספקה. עמדה או השעה 1830. לצנחנים היו קשרי ידידות אמיצים עם הטייסים, אשר ליווים בהצנחיהם בדרךם הקשה מן הגבול אל המיצרים. אריק החל משדל אותם לנחות. הטייסים היו נכונים לנחות, למען צנחניהם, גם על מסלול נחיתה גרוע מזה. שני מטוסי-התובלה שנועדו לפינוי הפצועים ניסו את מזלם, ונחתו בשלום. חבריהם נחתו אחריהם, ומקץ זמן לא רב חנו בחלקה זו כל

המטוסים. עתה נדרש מאמץ מורזו כדי להתקינם לנשיאת פצועים. עשרות צנחנים עסקו בכך, ובאלתרם עשו יש"מאי, והכשירו חיש מטוס אחד לפינוים של אלה שנפגעו קשות והצריכו טיפול מידי. מטוס אחר מטוס הוכשר, ועד חצות הלילה פונו כל הפצועים כולם. לרבות נפגעי הצניחה.

הצנחנים מתארגנים להגנה ב"מזלג" ובמיצר

בשעה 2030, לערך, כינס מפקד הצנחנים את אנשי מטהו ואת המפקדים — חבורת אנשים מיוגעים וצמאי-שינה — לדיון בענין הנעדרים. לזמן זה כבר נערכו מפקדים ביחידות, ונתאמת החשש כי נותרו אנשים בשדה-הקרב; שישה נעדרו מן השורות, וגם ברשימת הנפגעים נפקד שמש. הועלתה הצעה לשגר מיד כוחות למיצרים, שיחפשו, שכן בודאי מוטלים הם הרוגים בין גויות המצרים. לא רבו התומכים בהצעה זו — הסיכויים להבחין בהם בחשכת הלילה נראו מעטים ביותר, והסיכויים כי עמדות-אויב שלא אוכנו עדיין יסבו אבידות למחפשים — מרובים ביותר. הוחלט, איפוא, להחזיק במיצר, לפי שעה, כוח קטן, ועם שחר לסרוק אותו בכוח גדול יותר.

בעקבות ההחלטה להחזיק במיצר נשלחה יחידה מחוזקת בנשק מסייע לתפוס מיד את פסגת הגבעה הדרומית. ב"1230 נתן אריק את פקודותיו, כדי לקבוע את סדרי ההתארגנות-מחדש ליום המחרת. תוך כדי חילופי הדברים נרדמו הנוכחים, העייפים עד כלות-הכוחות, ואריק שעדיין החזיק בדי עמל את שמורותיו פקוחות, קבע לפי שעה רק מספר תזוזות חיוניות מיידיות — להחיש את הצבת הטנקים, שהובאו מאנ-נחל, בעמדות טובה כלפי צפון וצפון-מזרח, ולקרב יחידות אחדות למיצר. את מועד מתן הפקודות העתיק לשעה 0400. האנשים שכבו במישור הגדול של ה"מזלג", ספק ישנים, ספק ערים, מחמת הקור המעביר צמרמורת בגופם.

שנתם לא ארכה. כשעה לאחר חצות, בקירוב, באו דחופים ובהולים אל המטה אנשי יחידת המסלול.

"גדוד צנחנים ירד עלינו" אמרו לו.

אותה שעה קשה היה אריאל שרון נכון להאמין כי צנח במסלול גם גדוד פילים. מטוסית-תובלה זמזמו ברקיע שמעליו, וחזקו את דברי אנשי יחידת המסלול. הוא ואנשי מטהו תפסו בנשק. יחידות הועמדו במצב הכן; רון, מפקד מוצב ה"מזלג", שיחידתו היתה אותו פרק זמן המאורגנת ביותר, קיבלה-הוראה להכין מיד כוח להתקפה. משחלפה הריגשה הראשונה, שקל אריק ובא למסקנה, שיתכן גם יתכן כי אנשי יחידת-המסלול החליפו בדמיונם המסוער הצנח של הספקה בהצנח של צנחנים. הוא שלח את קציני-האפסנאות שלו, לודא זאת. הקצין נסע למסלול ומצא שהמפקד לא טעה — עשרות חבילות אספקה פוזרות היו על-פני המסלול המסומן באורות, ובקרבתו — ובצדן מצנחיהן הצחורים. "מתת-שמים" זו הוצנחה ללא הודעה מוקדמת, וגרמה למה שגרמה. האנשים שבו שנית לישון. כשהם נאבקים בצנינה הגוברת והולכת, המקישה את שיניהם.

רבים מהם חשו עתה במלוא אכפן את השפעות הלחימה. רצוצים היו עד גמירא בגוף, ובמידה ידועה גם בנפש, והעייפות המעיקה סחטה ממוחם את יכולת המחשבה השקולה. אריק ביקש מן הזקיף כי יעירהו ב"0330. רק או — לאחר שעתיים וחצי של שינה — נצטללה מחשבוננו, ותוך מתצית השעה שנותרה לו למועד מתן הפקודות העריך את המצב וסיכם לעצמו את הפקודה להתארגנות-מחדש. הוא אמר אותה ב"0400 למפקדי-המשנה שלו; רון יוסיף להחזיק במוצב ה"מזלג"; שתי יחידות-משנה מְכוּחוּ של משה, שלא נטלו חלק בקרב על המיצר, ויחידה מסייעת — יחזיקו בגבעה הדרומית של המיצר. כוח של דב יתפוס מוצב בריחוק קילומטר מדרום ל"מזלג"; כוח נוסף של משה, בזחלמים.

והטנקים של יצחק, יתמקמו כשני קילומטרים דרומית-מזרחית ל"מזלג", ויהיו עתודה
ניידת למכות-נגד. הטנקים הנוספים שהגיעו מקלעת-אני-נחל יוצבו בעמדות-תובה כלפי
צפון וצפון-מזרח, ויוסוו. וכן יוצבו במערך תותחים נגד-טנקיים מצריים, שנמצאו ליד
המיצר. כל כלי-הרכב הבלתי-משוריינים יוכנסו לקטע שבין גבעת-המצבה ובין המיצר.
המפקדים קמו לבצע.

ההתארגנות התנהלה בקצב מזורז. בעלות השחר כבר נמצאו הכוחות חלוקים
למקומותיהם, ומתחפרים. מפה ומשם נשמעו הדהודי פיצוצים, וכישרו למפקד כי מופעלים
מטעני חומר-נפץ לכרית עמדות בקרקע הסלעית.

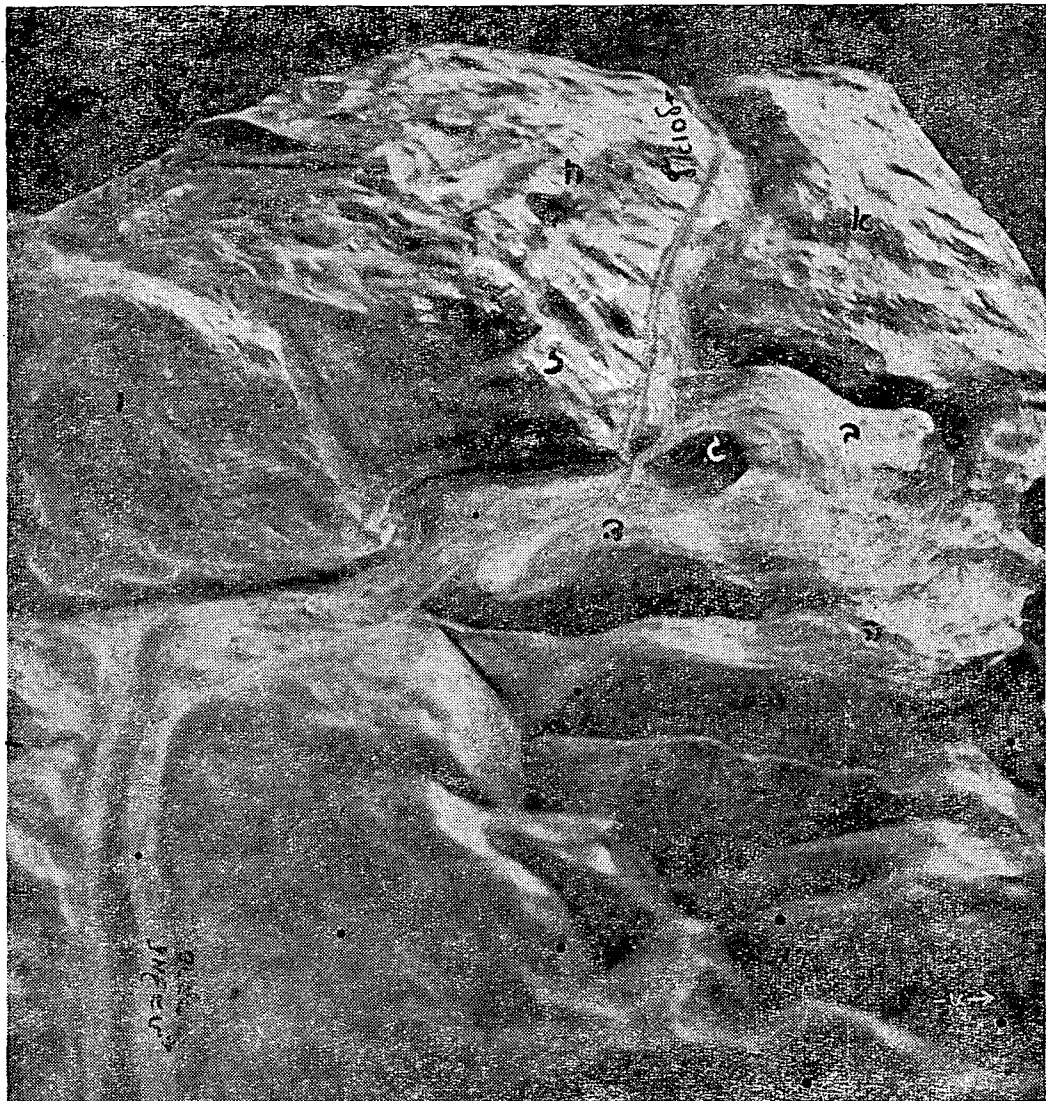
בשעה 1000 תמה ההתבצרות ונשלמה. בסיירו במערך החדש מצא המפקד שרוחם
של הצנחנים היא טובה כתמול-שלשום. אי-אילו מהם הפכו לתותחנים — מפקד גדוד-
ארטילריה הקים מתוכם מניה-רוביה ארבעה צותות, ולימדם "בן-רגע" לתפעל ארבעה מן
התותחים הנגד-טנקיים משל האויב, שנלקחו שלל במיצר, והוצבו עתה כלפי צפון. הטנקים
כבר ארבו בעמדות-התובה שלהם לשריון המצרי העלול לבוא מן העבר הזה, והם
מוסוים כהלכה, עד לאין הבחין בהם במישור החולי.

המיצר נסרק

שתי יחידות שלא נטלו חלק בקרב, החלו עם שחר בסריקת המיצר. הסריקה נמשכה
מעלות השחר ועד צהרי היום. פה ושם נתגלו עוד איי-התנגדות של האויב, ובחיסולם
נהרגו שלושים מצרים. מן הסורקים נהרג אחד. מצרי פצוע, שהעמיד פניו מת, ירה בגבו.
מן הנעדרים נמצאו חמישה — וחמשתם הרוגים. רב היה החשש כי השישי, שלא
נמצא, הני אותו צנחן אשר יום קודם לכן התהדר בחלקי מדים מצריים והתחמש ב"קרל
גוסטב" מן השלל, ועתה, משנהרג, לא ניתן להבחין בינו ובין חללי האויב. מספרם של הללו,
באיזור הסריקה בלבד, היה מאתיים ועשרה. כדי עמל זוהתה לבסוף גוית הנעדר השישי.
השלל שנאסף כלל עשרות רבות של רובים בלגיים אבטומטיים-למחצה, 6
מק"בים ספרדיים מסוג "אלפא", 12 תותחים נגד-טנקיים ציכיים בני 57 מ"מ (הללו לא
היו מוצבים בעמדות, ולא נטלו שום חלק בקרב), וכן מרגמות בנות 60 מ"מ, תת-מקלעים
ושפע תחמושת. מכונית עמוסת מרגמות בנות 81 מ"מ ופצצותיהן נמצאה מעבר לרכס-
העיקול, שרופה כתוצאה מפגיעה ישירה של רקיטת-מטוס.
לפי מסמכים ודברי שבויים נתברר כי, במערך-ההגנה שבמיצר החזיק גדוד
הרגלים ה-5 של החטיבה המצרית השנייה, יחלק מן הגדוד ה-6 שלה.

ב-3.11 התקדמו כוחותינו לעבר מבואותיהם המערביים של מיצרי המיתלה. בדרכם
מצאו את המערך אשר הקים הגדוד ה-6, והוא עוזב. מערך האויב בדרך-לתעלת נשבר,
וחילו המגן עליו הובס. מכאן ואילך לא עמדו שום כוחות אויב ושום מכשולי טבע בין
הצנחנים ובין תעלת סואץ, ורק סייגים מדיניים אילצום לעצור בריחוק 15 קילומטר ממנה.

תצלום של תבליט מיצר המיתלה

ה. "גבעת התצפית"	א. "הרכס הצפוני"
ו. "הגבעה הדרומית"	ב. "הגבעה הצפונית" (רכס המצוק)
ז. "השלוחה"	ג. המצוק
ח. "רכס העיקול"	ד. "הלשון"

הערה: גובהה של הדרך שוה לכל אורכה, ולא מתרומם כלפי מערב, כפי שנראה בתמונה בגלל זווית הצילום.

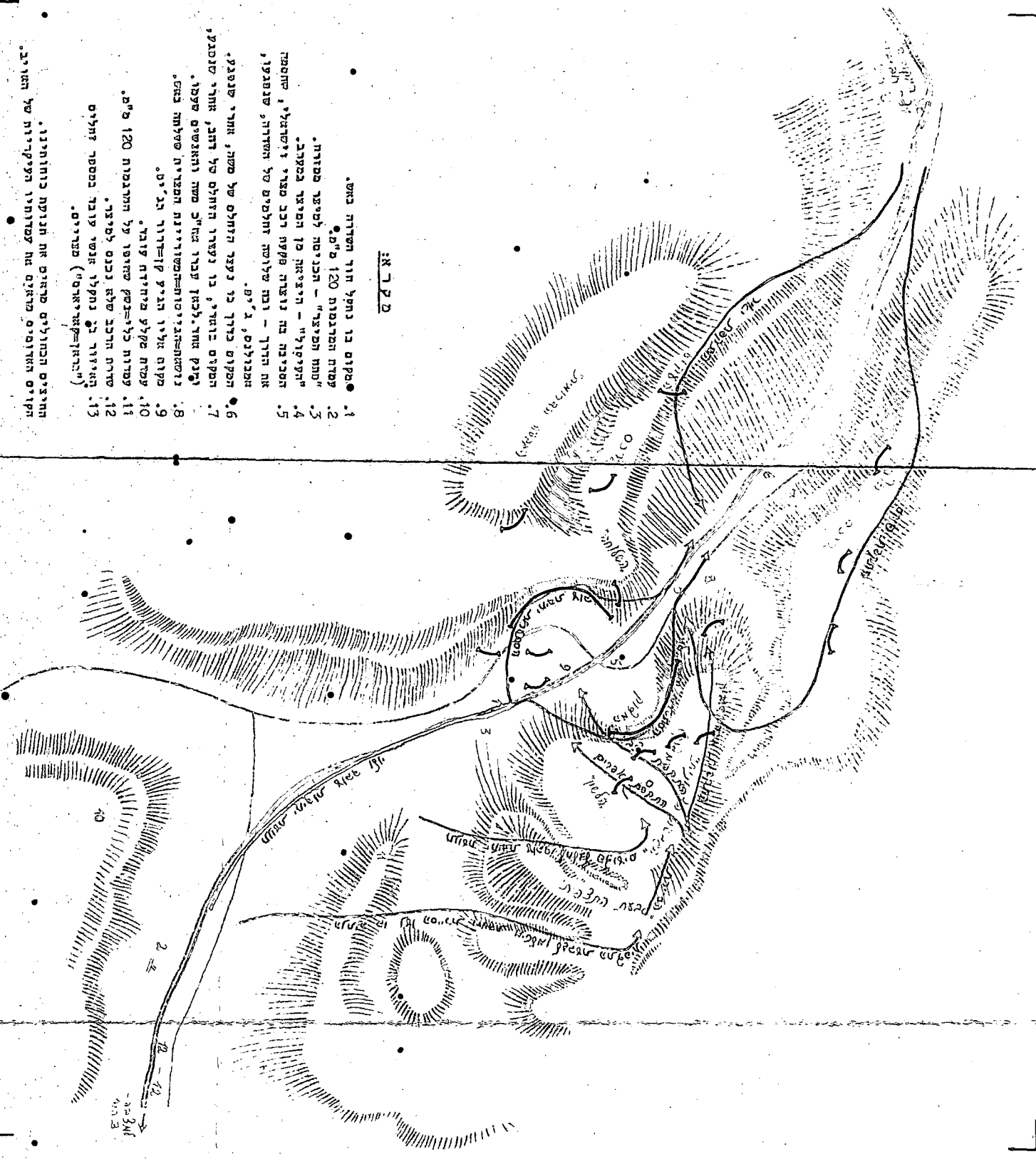

אין זה רק על הנייר...

הקמתה של תעשיית ניר בארץ... הצערתה לקראת שלמותה ועצמאותה המלאה ע"י... הנחת יסוד למפעל הפקת התאית מפסולת הקלאית תוך... הזרמת 2,000,000 ל"י נוספים למשק החקלאי... משיכת הון זר להשקעות... הרחבת המפעל הקיים תודות להשקעה נוספת של \$10,000,000... שגשוג העתונות ויתר הענפים המבוססים על צריכת הנייר... מוצר שהפך ליסוד בתעשיות שונות בארץ... חסכון במטבע זר בשעור \$1,000,000 לשנה כעת... והגדלתו ל-\$4,000,000 עם השלמת ההרחבה בשנת 1959.

שחרור הארץ מתלות בייבוא ניר — הוכחה לכדאיות השקעות חוץ בישראל.

מפעלי ניר אמריקאים ישראלים בע

מקרא:

1. מקום בו נחל חור השדרה נשא.
2. עמדה המדומת 120 מ"מ.
3. "טח המיזל" - הנוימה למיזל במזרח.
4. "העיסול" - היצואה מן המיזל במערב.
5. המבנה זה נוצרה קטעה רוב מצד ז'וסטלי, יחסמה את הורן - ובה שלוש חולמים של השדרה, ענבנען, אמבולס, ג'א"ס.
6. המקום ברור בו נעצר החילם של שמה, אחרי ענבנען.
7. המקום בוחרל, בו נעצרו החילם של דהג, אחרי ענבנען, והצוק אחרי. לצפון עברו מה"כ שמה והאנשים עקלו.
8. ג'וסטליה=המסודיינו המפוייה שילמה נשא.
9. מקום אליו הגיע קו=דרון ג'א"ס.
10. עמדה שקלע במזרחיה עובר.
11. שדרה חרכה שלא נכנסה לסיצור.
12. שדרה חרכה שלא נכנסה לסיצור.
13. המיזל ה' נחליו אנשי עובר במספר חולים ("הירחון=קואיאורס") מערבים.

החיצים המבולטים מראים את תנועתם כווחתונה.
 הקוים האדומים מראים את עצמותיו הקיקריות של האויב.